

Konsumenträtt och överskuldssättning

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet 40 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014 på de konsumentpolitiska och konsumenträttsliga områdena. Motionsyrkandena gäller bl.a. obeställd reklam och telefonförsäljning, bluff-fakturor, reklam riktad till barn, lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam, konsumentvägledning, finansiella rådgivare, miljömärkning av produkter och sms-lån. I betänkandet behandlar utskottet även 8 motionsyrkanden som väckts under allmänna motionstiden 2014 och som gäller frågor om överskuldssättning.

Med anledning av motionsförslag föreslår utskottet två tillkännagivanden till regeringen.

Enligt det första förslaget bör regeringen snarast återkomma till riksdagen med lagförslag som innebär skärpta krav för att någon ska få kalla sig oberoende rådgivare vid finansiell rådgivning till konsumenter.

Enligt det andra förslaget bör regeringen göra en uppföljning av om den lagstiftning som införts för att stärka konsumentskyddet vid kreditgivning och minska de negativa följderna av snabblån har fått avsedd effekt.

Utskottet föreslår att övriga motionsyrkanden avslås.

I betänkandet finns sex reservationer och två särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Utskottets överväganden.....	7
Obeställd reklam och telefonförsäljning.....	7
Bluffakturor.....	14
Reklam riktad till barn.....	20
Lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam m.m.	24
Försäljning av hästar	27
Kostnadsansvaret vid byggfel.....	28
Hantverkstjänster.....	29
Tydligare regler för fakturors förfalldatum	31
Preskriptionsavbrott.....	32
Resegarantisystemet	33
Konsumentvägledning.....	35
Finansiella rådgivare	38
Miljömärkning av produkter.....	43
Sms-lån.....	44
Överskuldssättning.....	51
Reservationer	57
1. Obeställd reklam och telefonförsäljning, punkt 1 (SD).....	57
2. Preskriptionsavbrott, punkt 9 (M)	58
3. Sms-lån, punkt 14 (SD).....	59
4. Sms-lån, punkt 14 (V)	60
5. Överskuldssättning, punkt 15 (SD).....	62
6. Överskuldssättning, punkt 15 (V).....	62
Särskilda yttranden	64
1. Bluffakturor, punkt 2 (SD).....	64
2. Överskuldssättning, punkt 15 (M, C, FP, KD).....	64
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	66
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15	66
<i>Bilaga 2</i>	
Offentlig utfrågning	72

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Obeställd reklam och telefonförsäljning

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:825 av Per-Ingvar Johnsson (C),

2014/15:1274 av Sten Bergheden (M),

2014/15:1974 av Annika Lillemets och Valter Mutts (MP) yrkandena 1–3,

2014/15:2428 av Ola Johansson (C) yrkandena 1 och 2,

2014/15:2518 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4 samt

2014/15:2920 av Sara-Lena Bjälkö (SD).

Reservation 1 (SD)

2. Bluffakturor

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1075 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkande 2,

2014/15:1126 av Kent Ekeröth (SD) yrkandena 1 och 3 samt

2014/15:2041 av Hans Hoff (S).

3. Reklam riktad till barn

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:437 av Hans Hoff (S) och

2014/15:2198 av Monica Green m.fl. (S).

4. Lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:443 av Lawen Redar (S) och

2014/15:1456 av Carina Ohlsson (S).

5. Försäljning av hästar

Riksdagen avslår motion

2014/15:1356 av Kristina Yngwe (C) yrkande 2.

6. Kostnadsansvaret vid byggfel

Riksdagen avslår motion

2014/15:492 av Hans Hoff (S).

7. Hantverkstjänster

Riksdagen avslår motion

2014/15:2635 av Finn Bengtsson och Jörgen Andersson (M).

8. Tydligare regler för fakturors förfallodatum

Riksdagen avslår motion

2014/15:1098 av Johnny Skalin (SD).

9. Preskriptionsavbrott

Riksdagen avslår motion

2014/15:2952 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M).

Reservation 2 (M)

10. Resegarantisystemet

Riksdagen avslår motion

2014/15:1259 av Sten Bergheden (M) yrkande 3.

11. Konsumentvägledning

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:323 av Sara Karlsson (S) och

2014/15:2827 av Suzanne Svensson m.fl. (S).

12. Finansiella rådgivare

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 21.

13. Miljömärkning av produkter

Riksdagen avslår motion

2014/15:636 av Annicka Engblom och Finn Bengtsson (M).

14. Sms-lån

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om en uppföljning av den lagstiftning som införts för att stärka konsumentskyddet vid kreditgivning och minska de negativa följderna av snabblånen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2985 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 2 och avslår motionerna

2014/15:133 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 4–6,

2014/15:436 av Hans Hoff (S),

2014/15:965 av Jan Ericson (M),

2014/15:1439 av Peter Jeppsson m.fl. (S),

2014/15:1534 av Elisabeth Svantesson och Lotta Finstorp (M),

2014/15:2083 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S),

2014/15:2428 av Ola Johansson (C) yrkande 3 och

2014/15:2518 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (V)

15. Överskuldsetting

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:133 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1–3,

2014/15:1386 av Cecilia Magnusson och Ulf Berg (M),
2014/15:2305 av Jörgen Andersson (M),
2014/15:2518 av Mikael Eskilander sson m.fl. (SD) yrkande 5,
2014/15:2929 av Mikael Eskilander sson och Jonas Millard (SD) och
2014/15:2985 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (V)

Stockholm den 9 april 2015

På civilutskottets vägnar

Caroline Szyber

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Caroline Szyber (KD), Johan Löfstrand (S), Ewa Thalén Finné (M), Jessika Roswall (M), Lars Eriksson (S), Roger Hedlund (SD), Carl-Oskar Bohlin (M), Eva Sonidsson (S), Ola Johansson (C), Emma Hult (MP), Leif Nysmed (S), Mikael Eskilander sson (SD), Robert Hannah (FP), Johanna Haraldsson (S), Shadiye Heydari (S), Mats Green (M) och Lotta Johnsson Fornarve (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 40 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014 på de konsumentpolitiska och konsumenträttsliga områdena. Motionsyrkandena gäller bl.a. obeställd reklam och telefonförsäljning, bluff-fakturor, reklam riktad till barn, lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam, konsumentvägledning, finansiella rådgivare, miljömärkning av produkter och sms-lån. I betänkandet behandlar utskottet även 8 motionsyrkanden som väckts under allmänna motionstiden 2014 och som gäller frågor om överskuld-sättning.

Motionsförslagen finns i bilaga 1.

Utskottet höll den 19 februari 2015 en offentlig utfrågning på temat konsumtion på kredit – är konsumenten tillräckligt skyddad? En deltagarförteckning, stenografutskriften och Powerpointbilder från den offentliga utfrågningen finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Obeställd reklam och telefonförsäljning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om obeställd reklam och telefonförsäljning. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete.

Jämför reservation 1 (SD).

Motionerna

I motion 2014/15:1974 av Annika Lillemets och Valter Mutz (båda MP) föreslås tillkännagivanden om att marknadsföringslagen bör ändras så att oadresserad direktreklam endast ska få delas ut till dem som uttryckligen ger sitt samtycke till detta (yrkande 1), att adresserad direktreklam endast ska få sändas till personer som uttryckligen gett sitt samtycke till detta på förhand (yrkande 2) och att telefonförsäljning endast ska tillåtas till abonnenter som uttryckligen gett sitt samtycke till detta på förhand (yrkande 3).

Sten Bergheden (M) anser i motion 2014/15:1274 att regeringen bör se över vad man kan göra för att försvåra oseriös telefonförsäljning. Bland annat kan man undersöka möjligheten att kräva att alla samtal som sker mellan näringsidkare och konsumenter och som leder till ett avtal spelas in. Vidare kan regeringen exempelvis överväga möjligheten att se över Konsumentverkets informations- och rådgivningsfunktion till företagare så att de bättre kan skyddas mot ovälkommen telefonförsäljning. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

I motion 2014/15:2518 föreslår Mikael Eskilander m.fl. (SD) tillkännagivanden om att det i lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler ska införas krav på att säljsamtal ska spelas in (yrkande 3) och att en köpare ska få möjlighet att i slutet av samtalet svara på om han eller hon önskar ändra på något (yrkande 4).

Sara-Lena Bjälkö (SD) menar i motion 2014/15:2920 att det finns ett behov av att se över möjligheten att ge företagare som får säljsamtal ett starkare skydd, som exempelvis ångerrätt. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Per-Ingvar Johnsson (C) anser i motion 2014/15:825 att det bör införas krav på skriftligt godkännande av avtal vid telefonförsäljning till konsumenter och näringsidkare. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Ola Johansson (C) föreslår i motion 2014/15:2428 tillkännagivanden om att mindre företag ska ha samma skydd som konsumenter vid telefonförsäljning (yrkande 1) och att företag ska ges möjlighet att kunna ansluta sig till Nix-Telefon (yrkande 2).

Gällande rätt m.m.

Enligt 19 § marknadsföringslagen (2008:486) gäller att en näringsidkare vid marknadsföring till en fysisk person får använda elektronisk post, telefax eller sådana uppringningsautomater eller andra liknande automatiska system för individuell kommunikation som inte betjänas av någon enskild bara om den fysiska personen har samtyckt till det på förhand, dvs. en opt-in-lösning. Skyddet gäller för fysiska personer och omfattar även näringsidkare som bedriver sin verksamhet i enskild firma (prop. 1999/2000:40 Obeställd reklam m.m. s. 18). Om näringsidkaren har fått den fysiska personens e-postadress i samband med försäljning av en produkt till personen, gäller under vissa förutsättningar inte kravet på samtycke i förväg. Vid marknadsföring med e-post ska enligt 20 § marknadsföringslagen meddelandet alltid innehålla en giltig adress till vilken mottagaren kan sända en begäran om att marknadsföringen ska upphöra. Detta gäller även vid marknadsföring till en juridisk person.

Av 21 § marknadsföringslagen följer vidare att andra metoder för individuell kommunikation på distans än sådana som avses i 19 § får användas om inte den fysiska personen tydligt motsatt sig att metoden används, dvs. en opt-out-lösning. Bestämmelsen tar huvudsakligen sikte på marknadsföring via oadresserad och adresserad post samt telefon.

När det gäller bedömningen av frågan om någon tydligt motsatt sig användningen av en viss metod uttalades i proposition 1999/2000:40 att i de fall som det finns ett spärregister kan den fysiska personen göra en anmälan dit, t.ex. när det gäller Nix-Telefon. Samma sak gäller direktadresserad reklam via post då personen kan vända sig till Spar eller något annat register. I fråga om oadresserad direktreklam anfördes det i propositionen att det som hittills bör vara tillräckligt att det på brevlådan eller i omedelbar anslutning till brevkastet anges att den enskilde inte önskar någon reklam (prop. s. 41).

En särskild bestämmelse om aggressiv marknadsföring finns i 7 § marknadsföringslagen. Bestämmelsen är utformad som en generalklausul. I bestämmelsen anges att en näringsidkare inte får använda sig av aggressiv marknadsföring, och paragrafen innehåller en uppräkningslista av självständiga rekvisit som kan anses utgöra aggressiva marknadsföringsåtgärder. Aggressiv marknadsföring är att anse som otillbörlig om den i märkbar mån påverkar eller sannolikt påverkar mottagarens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut. Sådan aggressiv marknadsföring som anges i punkterna 24–31 i bilaga I till direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder är alltid att anse som otillbörlig. Att ta upprepade och oönskade kontakter per telefon, fax, e-post eller annat medium, utom under de förhållanden och i den utsträckning som enligt nationell lagstiftning är motiverat för att få en avtalsmässig skyldighet fullgjord, är ett exempel på sådan aggressiv marknadsföring (punkt 26 i bilagan). Bestämmelsen i punkt 26 ska även tillämpas när marknadsföringen riktas till näringsidkare.

Riksdagen beslutade i december 2013 om lagändringar för att genomföra ett EU-direktiv om konsumenträttigheter i svensk rätt (prop. 2013/14:15, bet. 2013/14:CU7, rskr. 2013/14:118). Lagändringarna, som trädde i kraft den 13

juni 2014, syftar till att stärka konsumentskyddet vid avtal som ingås på distans och utanför affärslokaler. Lagändringarna innebär bl.a. tydligare regler om vilken informationsskyldighet näringsidkaren har vid ingående av avtal.

Med distansavtal avses ett avtal som ingås inom ramen för ett av näringsidkaren organiserat system för att träffa avtal på distans, om kommunikationen uteslutande sker på distans, exempelvis per telefon eller e-post. Lagen är tillämplig på distansavtal som ingås mellan en näringsidkare och en konsument. Med konsument avses enligt lagen en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet.

I lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler finns regler om ingående av avtal per telefon. Vid telefonförsäljning ska försäljaren i början av samtalet informera konsumenten om sitt namn, samtalets syfte, näringsidkarens identitet och försäljarens relation till näringsidkaren. Konsumenten ska således omedelbart informeras om att det är fråga om ett samtal i försäljnings-syfte. Vid distansavtal och avtal utanför affärslokaler om varor och icke finansiella tjänster ska all information ges till konsumenten innan avtalet ingås. Informationen ska vara klar och begriplig, och särskild hänsyn ska tas till behovet av skydd för underåriga och andra särskilt utsatta personer. När ett avtal har ingåtts ska konsumenten inom rimlig tid få en bekräftelse på avtalet. Bekräftelsen ska ges i en läsbar och varaktig form. Om näringsidkaren inte ger sådan information ska marknadsföringslagens sanktionsregler tillämpas. Enligt propositionen till den nya marknadsföringslagen bör det i normalfallet vara fråga om ett otillbörligt vilseledande enligt marknadsföringslagen när informationskraven inte uppfyllts (prop. 2007/08:115 s. 179). I lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler finns också en civilrättslig regel om följden av utebliven information. Om näringsidkaren inte informerar om kostnader för leverans och porto eller andra tillkommande kostnader, är konsumenten inte skyldig att betala sådana kostnader. Vidare finns det gemensamma bestämmelser om ångerrätt för distansavtal och avtal utanför affärslokaler. Ångerfristen ska alltid vara 14 dagar. För vissa avtalstyper gäller inte ångerrätten.

När det gäller telefonförsäljning av förvaltnings- eller rådgivningstjänster som avser premiepensioner gäller sedan den 1 juli 2014 en bestämmelse i lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler som innebär att konsumenten skriftligen måste acceptera näringsidkarens anbud för att avtalet ska vara giltigt (prop. 2013/14:71, bet. 2013/14:CU23, rskr. 2013/14:202).

I konsumentkreditlagen (2010:1846) finns det, utöver det informationskrav som redovisats ovan, även en särskild bestämmelse om den information om krediten som ska lämnas vid telefonförsäljning. Marknadsföringslagens sanktionssystem ska också gälla vid utebliven information enligt konsumentkreditlagen. Konsumentkreditlagen innehåller vidare en generell bestämmelse om 14 dagars ångerrätt vid kreditavtal som ska tillämpas i stället för distans- och hemförsäljningslagens regler om ångerrätt.

Genom en regel i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation har Konsumentombudsmannen getts en möjlighet att förplikta en operatör att blockera ett nummer eller en tjänst om marknadsföringen av numret eller

tjänsten är otillbörlig eller om väsentlig information utelämnas vid marknadsföringen (7 kap. 9 a §).

Vid tvist om huruvida ett avtal har slutits gäller allmänna bevisregler. Detta innebär att den som påstår att ett avtal har slutits måste kunna bevisa sitt påstående. Den konsument som så önskar kan kostnadsfritt få sin sak prövad vid Allmänna reklamationsnämnden.

Nix-Telefon

Privatpersoner som har ett abonnemang på fast telefoni kan genom anmälan av sitt telefonnummer till Föreningen Nix-Telefon göra känt att de inte vill få samtal i försäljnings-, marknadsförings- eller insamlingssyfte. Numera har det även införts en möjlighet för privatpersoner att begära att mobila telefonnummer spärras. Företag kan inte ansluta sig till spärrregistret Nix-Telefon. Efter en regeländring i februari 2015 jämföras enskilda näringsidkare som inte längre bedriver en aktiv näringsverksamhet med konsumenter och kan därför ansluta sig till spärrregistret. I Föreningen Nix-Telefon ingår bl.a. Swedma (Swedish Direct Marketing Association), Direkthandeln Förening, Svensk Försäkring, Bankföreningen, Sveriges Annonörer, Kontakta, Sveriges Kommunikationsbyråer och Tidningsutgivarna.

Oadresserad direktreklam

Sedan 1993 gäller en överenskommelse mellan Konsumentverket och Swedma om att konsumenter som så önskar ska slippa få oadresserad reklam i sin brevlåda om de anger på brevlådan att de tackar nej till reklam. Överenskommelsen omfattar endast kommersiell direktreklam.

Nix adresserat

När det gäller direktadresserad reklam finns spärrregistret Nix adresserat som finansieras av Swedma. Syftet med registret är att konsumenter ska kunna meddela att de inte vill ta emot reklam via adresserad post och att näringslivet ska ha tillgång till ett centralt register över konsumenter som har anmält att de motsätter sig att få adresserad direktreklam.

Utredningen om konsumentskydd vid telefonförsäljning

Den tidigare regeringen gav den 31 oktober 2013 en särskild utredare i uppdrag att överväga och bedöma om konsumentskyddet i samband med telefonförsäljning behöver stärkas och vid behov föreslå åtgärder (dir. 2013:95).

Utredaren ska

- bedöma för- och nackdelar med telefonförsäljning, främst med utgångspunkt i telefonförsäljning som sker på näringsidkarens initiativ
- kartlägga och analysera regelverket som gäller för telefonförsäljning

- bedöma om de problem som telefonförsäljning kan innebära har förändrats eller ökat på senare tid
- analysera hur dagens tillsyn fungerar
- analysera hur spärregistret Nix-Telefon fungerar, såväl för fast som mobil telefoni, och värdera om det fungerar tillfredsställande
- bedöma i vilken utsträckning de metoder som används för distanskommunikation kan komma att ändras framöver
- efter en samlad bedömning av vad som framkommit bedöma om det är nödvändigt att stärka konsumentskyddet vid telefonförsäljning av varor, tjänster och andra nyttigheter och i så fall föreslå lämpliga åtgärder.

I uppdraget ingår att överväga om det bör införas ett krav på skriftlig bekräftelse eller motsvarande från konsumenten för att ett avtal som träffats per telefon ska vara bindande – i första hand vid telefonförsäljning som sker på näringsidkarens initiativ. Utredaren ska i sammanhanget överväga om det finns mindre ingripande alternativ för att trygga konsumentens rätt.

Det ingår också i uppdraget att överväga om det bör införas ett krav på godkännande på förhand från konsumenten för att näringsidkaren ska få ringa upp konsumenten i marknadsföringssyfte.

Intresset av en god balans mellan konsumenters och näringsidkares intressen ska beaktas. Utredaren ska beakta de konsekvenser förslagen kan få för sysselsättningen i telefonförsäljningsbranschen, liksom vilka administrativa och övriga kostnader som förslagen kan komma att medföra för berörda företag.

Utredaren ska dessutom bedöma om småföretag som får köperbjudanden via telefonsamtal behöver ett särskilt skydd och i så fall resonera kring hur detta skulle kunna utformas. Eventuella lagförslag om ett sådant skydd ska avse en reglering vid sidan av det konsumentskyddande regelverket.

Enligt direktiven skulle uppdraget redovisas senast den 30 april 2015. Utredningstiden har förlängts. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 30 juni 2015 (dir. 2015:19).

Utredningen om konsumentskydd vid finansiell rådgivning

Den tidigare regeringen beslutade den 27 september 2012 att utse en särskild utredare för att föreslå åtgärder som förbättrar konsumenternas ställning vid finansiell rådgivning. Utredningen, som antog namnet Utredningen om konsumentskydd vid finansiell rådgivning, redovisade i januari 2014 sitt uppdrag i betänkandet Det måste gå att lita på konsumentskyddet (SOU 2014:4). Utredningen gör i betänkandet bl.a. bedömningen det bör införas en skyldighet för rådgivaren att spela in rådgivningssamtalet med en konsument, oavsett om samtalet äger rum vid ett personligt möte, via telefon eller via internet. Frågan om hur en sådan inspelningsskyldighet närmare ska utformas bör dock anstå till dess det är möjligt att avgöra om en sådan ordning är förenlig med de relevanta EU-direktiv som för närvarande förhandlas och den nya dataskyddsförordning som man arbetar med inom EU.

Enligt uppgift från Finansdepartementet bereds utredningsbetänkandet för närvarande inom Regeringskansliet.

Utredningen om telefonförsäljning av finansiella tjänster och produkter

Den tidigare regeringen gav den 30 januari 2014 en särskild utredare i uppdrag att kartlägga vilka problem konsumenterna och småföretag möter vid telefonförsäljning av finansiella tjänster och produkter, bedöma för- och nackdelar med sådan telefonförsäljning, samt överväga om konsumentskyddet vid telefonförsäljning av finansiella tjänster och produkter behöver stärkas och i så fall föreslå lämpliga åtgärder. Om det bedömdes att det finns problem av så allvarlig art att omedelbara lagstiftningsåtgärder krävs, ingick det i utredarens uppdrag att utarbeta lagförslag. I övrigt ska resultaten från utredningen tas om hand inom ramen för den allmänna utredningen om konsumentskydd vid telefonförsäljning (se ovan).

Utredningen presenterade i november 2014 betänkandet Telefonförsäljning av finansiella tjänster och produkter (SOU 2014:85). Utredningen bedömer att de konsumentskyddande regler som blir tillämpliga vid telefonförsäljning av finansiella tjänster och produkter inte ger ett tillräckligt effektivt skydd. Bristerna är sådana att lagstiftningsåtgärder skulle kunna övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Utredningen bedömer att det inte krävs omedelbara lagstiftningsåtgärder för att hantera de faktiska problemen och brister som har identifierats. När det gäller frågan om vilka slags åtgärder som bör kunna vidtas anser utredningen att ett förbud mot telefonförsäljning av finansiella tjänster och produkter till konsumenterna skulle vara att gå för långt, även om det beträffande vissa komplexa finansiella produkter skulle kunna framstå som försvarbart. Ett krav på uttryckligt samtycke till att bli kontaktad av telefonförsäljare, dvs. genom ett opt-in-förfarande, framstår enligt utredningen som mindre effektivt än ett krav på skriftlig bekräftelse. Utredningen menar att den lagstiftningsåtgärd som ter sig klart mest effektiv ur ett konsumentskyddsperspektiv är ett krav på skriftlig bekräftelse vid ingående av avtal till följd av oanmodade telefonsamtal.

Utskottets ställningstagande

Vad först gäller de motionsyrkanden som föreslår åtgärder för att begränsa direktreklamerna framgår det av redovisningen ovan att det har träffats en överenskommelse med en branschorganisation för företag och organisationer som tillhandahåller tjänster och produkter inom direktmarknadsföringsområdet om riktlinjer för utdelning av oadresserad direktreklam. En konsument kan vidare anmäla till Nix adresserat att han eller hon motsätter sig att få adresserad direktreklam.

Motionsyrkanden om åtgärder för att begränsa direktreklamen har behandlats av civilutskottet vid flera tidigare tillfällen. Utskottet avstyrkte de då aktuella motionsyrkandena, och riksdagen har följt utskottet (se bl.a. bet. 2013/14:CU20). Utskottet hänvisade till branschens egenåtgärder och anförde bl.a. att eftersom näringslivets egenåtgärder fungerar tillfredsställande från konsumentens synpunkt fanns det enligt utskottets mening inte några som helst skäl att påkalla lagstiftning eller andra åtgärder från statsmakternas sida.

Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att frånga sina tidigare ställningstaganden om behovet av åtgärder för att begränsa direktreklamen.

När det gäller motionsyrkandena som tar upp frågor om telefonförsäljning ser utskottet i likhet med motionärerna allvarligt på de problem som under senare tid har uppmärksammats i samband med telefonförsäljning av varor och tjänster. En betydande del av anmälningarna till Konsumentverket rör numera telefonförsäljning.

Bestämmelser till skydd för konsumenterna vid telefonförsäljning finns bl.a. i marknadsföringslagen och lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler. De företag som bryter mot bestämmelserna kan åläggas marknadsrättsliga sanktioner. Som redovisats ovan finns det bestämmelser i lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler om näringsidkarens informationskyldighet vid ingående av avtal på distans. En bestämmelse som innebär att konsumenten vid telefonförsäljning på premiepensionsområdet skriftligen måste acceptera näringsidkarens anbud för att avtalet ska vara giltigt har nyligen införts.

Vidare har förslag om att rådgivningssamtal ska spelas in presenterats av en utredning om finansiell rådgivning.

En särskild utredare överväger för närvarande om konsumentskyddet i samband med telefonförsäljning behöver stärkas. Utredaren ska dessutom bedöma om småföretag som får köperbudanden via telefonsamtal behöver ett särskilt skydd och i så fall resonera kring hur detta skulle kunna utformas. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2015.

Sammantaget kan utskottet således konstatera att det arbete som pågår inom detta område ligger väl i linje med motionsönskemålen. Mot denna bakgrund saknas det anledning för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionerna. De bör därför avslås.

Bluffakturor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bluffakturor. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför särskilt yttrande 1 (SD).

Bakgrund

Bluffakturorna kan ta sig olika uttryck. Det finns rena bluffakturor där ett oseriöst företag genom att skicka fakturor, inbetalningsavier eller liknande meddelanden till näringsidkare och konsumenter försöker få betalt för en vara eller en tjänst som inte uttryckligen har beställts. Det förekommer också erbjudanden som utformas som fakturor. Ibland föregås fakturan av en telefonkontakt och det påstås att ett avtal har ingåtts, trots att så inte är fallet eller i varje fall inte på de villkor som görs gällande.

Förfarandet är en form av vad som brukar kallas negativ säljmetod eller negativ avtalsbindning. Sådana förfaranden kännetecknas av att marknadsföraren skapar en oriktig föreställning om att ett bindande avtal har kommit till stånd. Härigenom vilseleds mottagaren i fråga om betalningsskyldigheten. I många fall har mottagaren inte ens fått någon vara levererad eller tjänst utförd.

Statistik från Brottsförebyggande rådet (Brå) visar att antalet anmälda bedrägerier med hjälp av bluffakturor under 2013 minskade med 21 procent till 12 700 anmälda brott.

Motionerna

Lars-Axel Nordell (KD) anser i motion 2014/15:1075 att det behövs ett bättre skydd mot bluffakturor. Småföretag är en utsatt grupp. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 2).

Kent Ekeröth (SD) föreslår i motion 2014/15:1126 tillkännagivanden om att regeringen dels snarast ska redovisa en åtgärdsplan mot bluffakturor med konkreta och effektiva förslag (yrkande 1), dels utreda hur Svensk Handels varningslista eller en liknande lista kan utvecklas och användas av svenska myndigheter för att speciellt peka ut företag som skickar ut bluffakturor eller bedriver dylika bedrägliga verksamheter (yrkande 3).

Hans Hoff (S) anför i motion 2014/15:2041 att det är angeläget att regeringen tar ett helhetsgrepp för att stoppa bluffakturorna. Det handlar exempelvis om att ändra avtalslagen, möjligheten att införa en ångerrätt för företagare och ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning till näringsidkare. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Gällande rätt m.m.

Att i marknadsföringsmaterialet inkludera en faktura eller liknande betalningshandling som ger konsumenten intryck av att han eller hon redan har beställt den marknadsförda produkten när så inte är fallet är en sådan affärsmetod som enligt punkt 21 i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder under alla omständigheter är otillbörlig. Även näringsidkare omfattas av de regler som räknas upp i bilagan.

I 8 § andra stycket marknadsföringslagen (2008:486) föreskrivs att sådan vilseledande marknadsföring som anges i punkterna 1–23 i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder (2005/29/EG) alltid är att anse som otillbörlig. Bilagan gäller enligt 4 § marknadsföringslagen som lag i Sverige. En näringsidkare som bryter mot bestämmelsen i punkt 21 kan bl.a. åläggas att betala en marknadsstörningsavgift och skadestånd (29 och 37 §§ marknadsföringslagen).

I avtalslagen finns bestämmelser om slutande av avtal. Det är den som påstår att ett avtal har ingåtts som har att bevisa det. I avtalslagen finns också bestämmelser om avtals ogiltighet. Ett avtal som någon framkallat genom svikligt förledande är ogiltigt enligt 30 §. Enligt 33 § får en rättshandling inte göras gällande om omständigheterna vid dess tillkomst är sådana att det skulle strida mot tro och heder att med vetskap om dem åberopa avtalet. Avtalsvillkor som är oskäliga kan enligt 36 § jämkas eller lämnas utan avseende.

Förfarandet kan också i många fall vara straffbart enligt 9 kap. brottsbalken. Den som genom vilseledande förmår någon till handling eller underlåtenhet som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den vilseledde gör sig skyldig till bedrägeri enligt 9 kap. 1 § brottsbalken och kan dömas till fängelse i högst två år.

Enligt 7 § kreditupplysningslagen (1973:1173) får kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare inte innehålla uppgifter om andra betalningsförsummelser än sådana som 1. har slagits fast genom en domstols eller en annan myndighets avgörande eller åtgärd eller 2. har lett till inledande av skuldsanering eller till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord. Detta innebär t.ex. att ansökningar om betalningsförelägganden inte får redovisas i en kreditupplysning som gäller en privatperson. Sedan fjärde kvartalet 2011 finns en frivillig överenskommelse inom hela kreditupplysningsbranschen om att tillämpa samma princip när det gäller juridiska personer om företaget som har ställt ut en faktura finns på Svensk Handels varningslista (se sista stycket).

Vidare finns en rättelsebestämmelse i lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet som innebär att uppgifter ska rättas, blockeras eller utplånas bl.a. i de fall då de är missvisande i fråga om den registrerades vilja eller förmåga att uppfylla sina ekonomiska förpliktelser. Om en registeruppgift beror på ett krav som grundas på en bluffaktura, kan det vara skäl för rättelse. Har de missvisande uppgifterna lämnats ut till tredje man ska denne underrättas om rättelseåtgärden om den registrerade begär det eller om mera omfattande skada eller olägenhet för den registrerade

kan undvikas på detta sätt. Rättelsebestämmelsen är även tillämplig på uppgifter om juridiska personer och avlidna. Kreditupplysningsföretag ska vara skyldiga att gallra uppgifter som har blockerats.

Svensk Handel, Sveriges Callcenter förening (numera Kontakta) och Swedma har ingått en branschöverenskommelse om etiska regler som ska gälla vid samtal till näringsidkare i marknadsföringssyfte. Avsikten med branschöverenskommelsen är att stärka den seriösa försäljningen och försvåra för bluffföretagen. Enligt reglerna ska bl.a. kunden inom sju arbetsdagar från ett försäljningssamtal som lett till en beställning erhålla en faktura alternativt bekräftelse på beställningens omfattning och innehåll. Kunden har ångerrätt i sju arbetsdagar från det att kunden har erhållit fakturan alternativt bekräftelsen.

Sedan flera år har aktörer i näringslivet upprättat s.k. varningslistor över företag som på olika sätt bedöms vara oseriösa och bedriva verksamhet med bluffakturor eller liknande. Som exempel kan nämnas att Svensk Handel på sin webbplats har lagt ut uppgifter om företag med oseriösa försäljningsmetoder. Kreditupplysningsföretagen använder listorna för att avgöra vilka uppgifter som ska ingå i kreditupplysningar.

Egendomsskyddsutredningens betänkande

Den tidigare regeringen beslutade den 28 juni 2012 att utse en särskild utredare för att undersöka om det finns behov av att stärka det straffrättsliga skyddet för egendom och föreslå de författningsändringar som det finns anledning till. Utredningen, som antog namnet Egendomsskyddsutredningen, redovisade i december 2013 sitt uppdrag i betänkandet Stärkt straffrättsligt skydd för egendom (SOU 2013:85). Utredningen föreslår bl.a. att en ny straffbestämmelse, som tar sikte på systematiskt bedrägeri med bluffakturor, ska införas. Brottet ska bara finnas i en grov form och benämnas grovt fordringsbedrägeri. Straffansvaret ska omfatta betalningsuppsmaningar och liknande meddelanden som i vilseledande syfte riktas till en vidare krets av mottagare och som avser betydande värde. Även försök och förberedelse till grovt fordringsbedrägeri ska vara straffbart. Grovt fordringsbedrägeri ska bestraffas med fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Utredningen om konsumentskydd vid telefonförsäljning

Den tidigare regeringen gav den 31 oktober 2013 en särskild utredare i uppdrag att överväga och bedöma om konsumentskyddet i samband med telefonförsäljning behöver stärkas och vid behov föreslå åtgärder (dir. 2013:95). En åtgärd som ska övervägas är om det bör införas ett krav på skriftlig bekräftelse vid telefonförsäljning till konsumenter. Utredaren ska dessutom bedöma om småföretag som får köperbudanden via telefonsamtal behöver ett särskilt skydd och i så fall resonera kring hur detta skulle kunna utformas. Eventuella lagförslag om ett sådant skydd ska avse en reglering vid sidan av det konsumentskyddande regelverket. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2015

(för en närmare beskrivning av utredningsuppdraget se avsnittet Obeställd reklam och telefonförsäljning).

Utredningen om åtgärder mot fakturabedrägerier

Den tidigare regeringen gav den 6 februari 2014 en särskild utredare i uppdrag att kartlägga omfattningen och karaktären av problemen med bluffakturor (dir. 2014:12). Utredaren ska med beaktande av kartläggningen överväga behovet av förändringar i framför allt civilrättslig, näringsrättslig och civilprocessrättslig lagstiftning. Vid behov ska utredaren föreslå ändringar.

Utredaren ska bl.a. överväga följande frågor.

- Om avtalslagens ogiltighetsregler bör moderniseras eller tydliggöras med avseende på lagens tillämpning på problemen med bluffakturor.
- Om regelverket för inkassoverksamhet bör ändras för att ge ett tillräckligt skydd mot att inkassoåtgärder används för att driva in påstådda fordringar som grundas på bluffakturor.
- Om regleringen i frågor om uppgifter i Kronofogdemyndighetens register och om kreditupplysning bör ändras för att minska effekten av ett otillbörligt hot om att ge in en ansökan om betalningsföreläggande.
- Om det finns ett behov av förändringar i fråga om möjligheterna till ersättning för rättegångskostnader i mål som avser mindre belopp, t.ex. om den tappande parten har inlett rättegången i onödan eller annars varit vårdslös i sin processföring eller om ett käromål ogillas till följd av att ett avtal har tillkommit genom svikligt förledande. Utredaren ska i det sammanhanget också belysa förhållandet mellan rättegångskostnadsreglerna och undantagen för tvister som avser mindre belopp i de rättsskyddsförsäkringar som förekommer på marknaden.
- Särskilt överväga behovet av informationsinsatser riktade till företag och enskilda, t.ex. för att sprida kunskap om hur fakturabedrägerier kan förebyggas, vilket skydd regelverket ger och om hur rättigheterna bäst kan tas till vara. Utredaren kan också överväga vilka åtgärder som näringslivet och andra drabbade själva kan vidta, t.ex. genom branschorganisationer. Utredaren ska även överväga behovet av ett fördjupat samarbete och informationsutbyte mellan berörda myndigheter, näringslivet och andra intressenter. Om det finns ett sådant behov ska utredaren överväga lämpliga former för samarbetet och informationsutbytet. Vidare ska utredaren överväga behovet av myndighetsuppdrag i frågor som gäller problemen med fakturabedrägerier. Om det finns ett sådant behov ska utredaren föreslå hur uppdragen bör utformas.

När det gäller de allmänna riktlinjerna för uppdraget anförs i kommittédirektivet bl.a. att den lagstiftning som aktualiseras i utredningen har ett brett tillämpningsområde och är utformad för att kunna tillämpas i vitt skilda situationer. En utmaning ligger i att föreslå åtgärder mot en företeelse som bluffakturor utan att samtidigt försvåra för den stora majoritet seriösa företag som

följer regelverket. Utredaren ska av detta skäl inte föreslå åtgärder som riskerar att få mer generella konsekvenser för näringslivet. Som exempel på sådana åtgärder kan nämnas en lagstadgad ångerrätt för näringsidkare eller ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning mellan näringsidkare. Om sådana åtgärder ska övervägas, bör det ske i ett bredare sammanhang. Frågan om telefonförsäljning till småföretagare övervägs t.ex. inom ramen för en utredning om konsumentskydd vid telefonförsäljning (dir. 2013:95). Av samma skäl bör förslagen inte omfatta förändringar av avtalslagens generalklausuler (33 och 36 §§).

Vidare ska utredaren följa och beakta det arbete i fråga om bluffakturor och därmed sammanhängande frågor som pågår på andra områden, bl.a. den fortsatta beredningen av betänkandet Stärkt straffrättsligt skydd för egendom (SOU 2013:85), Utredningen om konsumentskydd vid telefonförsäljning (dir. 2013:95) och Utredningen om uppgifter om offentlighetskrav vid kreditupplysning (dir. 2013:72).

Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2015.

Interpellationssvar

Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson uttalade i en interpellationsdebatt den 27 januari 2015 bl.a. att Egendomsskyddsutredningens förslag har remitterats och att många remissinstanser är positiva till förslagen. Samtidigt lämnar remissinstanserna också en rad synpunkter som nog måste övervägas i den fortsatta beredningen. Justitie- och migrationsministern uppgav att kompletterande underlag om fakturabedrägeriernas omfattning har begärts in och att underlaget kommer i september 2015. Ministern förklarade vidare att han avser att återkomma med de förslag som behövs (ip. 2014/15:193).

Riksdagens tillkännagivande om en ny straffbestämmelse

Justitiekommittén har i betänkande 2014/15:JuU14 behandlat motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2014 om straffrättsliga åtgärder mot bluffakturor. Riksdagen beslutade den 18 mars 2015, i enlighet med justitiekommitténs förslag, om ett tillkännagivande om att regeringen senast den 1 oktober 2015 ska återkomma till riksdagen med förslag om att införa en ny straffbestämmelse som tar sikte på systematiska fakturabedrägerier (rskr.2014/15:138).

Utskottets ställningstagande

Förekomsten av bedrägerier med bluffakturor har under senare år blivit ett samhällsproblem som drabbar många, både privatpersoner och företag. Bluffakturor orsakar kostnader och andra besvär för de som drabbas. För småföretag och privatpersoner med begränsade ekonomiska och juridiska resurser kan konsekvenserna bli särskilt allvarliga.

Utskottet vill inledningsvis betona att den som sänder en bluffaktura normalt gör sig skyldig till ett brott. Det är också enligt marknadsrättsliga regler

förbjudet att tillstålla någon bluffakturor. I avtalslagen finns bestämmelser om vad som krävs för att ett avtal ska anses ha ingåtts. Den gällande lagstiftningen tar alltså tydligt avstånd från den här typen av verksamhet.

Utskottet anser att det är mycket viktigt att överträdelser av lagstiftningen beivras.

Eftersom bluffakturor i allmänhet handlar om brott har åtgärder inom de straffrättsliga och polisiära områdena stått i fokus när det gäller arbetet mot bluffakturor. Som exempel kan nämnas Egendomsskyddsutredningens uppdrag att överväga åtgärdsbehovet från straffrättsliga utgångspunkter. Utredningen föreslår i betänkandet Stärkt straffrättsligt skydd för egendom (SOU 2013:85) att det införs en ny straffbestämmelse som tar sikte på systematiska fakturabedrägerier, grovt fordringsbedrägeri. Riksdagen har nyligen beslutat om ett tillkännagivande som innebär att regeringen senast den 1 oktober 2015 ska återkomma till riksdagen med förslag om att införa en sådan straffbestämmelse.

Enligt utskottet är det angeläget att även överväga åtgärder vid sidan av de straffrättsliga och polisiära områdena. En särskild utredare har för närvarande i uppdrag att kartlägga omfattningen och karaktären av problemen med bluffakturor och överväga ändringar i framför allt civilrättslig, näringsrättslig och civilprocessrättslig lagstiftning. Ändringarna kan t.ex. gälla avtalsrätt, inkassoverksamhet och kreditupplysning. Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2015. I sammanhanget vill utskottet också nämna att frågor om telefonförsäljning till småföretag för närvarande övervägs av Utredningen om konsumentskydd vid telefonförsäljning.

Det är också viktigt att de som drabbas av bluffakturor kan få tillräcklig vägledning och stöd. På Svensk Handels och Företagarnas webbplatser finns information om hur man kan gå till väga om man får en bluffaktura. Även Konsumentverket och Kronofogdemyndigheten lämnar på sina webbplatser information om bl.a. hur en bluffaktura kan bestridas. I uppdraget till Utredningen om åtgärder mot fakturabedrägerier ingår också att överväga informationsinsatser riktade till företag och enskilda.

Även från branschens sida pågår sedan flera år ett arbete för att motverka bluffakturor. Svensk Handel har på sin webbplats lagt ut uppgifter om företag som använder sig av oseriösa marknadsföringsåtgärder (Varningslistan). Kreditupplysningsföretagen använder listorna för att avgöra vilka uppgifter som ska ingå i kreditupplysningar.

Utskottet kan således konstatera att det pågår ett aktivt arbete för att motverka bluffakturor. Frågor om åtgärder mot bluffakturor som rör avtalsrätt, inkassoverksamhet och kreditupplysning utreds för närvarande. När det gäller det straffrättsliga området tillkännagav riksdagen i mars 2015 att regeringen senast den 1 oktober 2015 ska återkomma till riksdagen med förslag om att införa en ny straffbestämmelse som tar sikte på systematiska fakturabedrägerier. Även myndigheter och branschen bedriver ett arbete mot bluffakturor och med att ge stöd och information till dem som drabbas. Det pågående arbetet får anses ligga väl i linje med motionsönskemålen.

Mot denna bakgrund saknas det anledning för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionerna. Motionerna bör därför avslås.

Reklam riktad till barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder mot reklam riktad till barn. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Motionerna

Hans Hoff (S) anser i motion 2014/15:437 att reglerna när det gäller marknadsföring till barn måste skärpas. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Monica Green m.fl. (S) anser i motion 2014/15:2198 att det behövs speciella åtgärder för att motverka att skadlig reklam riktas till barn. Det gäller inte minst den reklam som sprids via internet. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Gällande rätt m.m.

Enligt 5 § marknadsföringslagen (2008:486) ska marknadsföring stämma överens med god marknadsföringssed. Av 6 § marknadsföringslagen följer att marknadsföring som strider mot god marknadsföringssed är att anse som otillbörlig om den i märkbar mån påverkar eller sannolikt påverkar mottagarens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut. I ingressen till direktivet (2005/29/EG) om otillbörliga affärsmetoder sägs bl.a. att om en affärsmetod är särskilt riktad till en viss konsumentgrupp, t.ex. barn, är det önskvärt att affärsmetodens inverkan bedöms ur ett perspektiv som är representativt för den genomsnittliga medlemmen i denna grupp (punkt 18). Enligt 7 § marknadsföringslagen får en näringsidkare inte använda sig av aggressiv marknadsföring. Marknadsföringen är att anse som aggressiv om den innefattar trakasserier, tvång, fysiskt våld eller annat aggressivt påtryckningsmedel. Aggressiv marknadsföring är att anse som otillbörlig om den i märkbar mån påverkar eller sannolikt påverkar mottagarens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut. Av 7 § sista stycket marknadsföringslagen framgår att sådan aggressiv marknadsföring som anges i punkterna 24–31 i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder alltid är att anse som otillbörlig. Bilagan ska enligt 4 § marknadsföringslagen gälla som lag i Sverige. Enligt punkt 28 i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder är att i en annons direkt uppmana barn att köpa eller att övertala sina föräldrar eller andra vuxna att köpa de utannonserade produkterna åt dem en sådan affärsmetod som under alla omständigheter är otillbörlig.

I propositionen med förslag till en ny marknadsföringslag anförde regeringen att direktivet allmänt sett ger barn och andra utsatta grupper ett visst starkare skydd mot otillbörliga marknadsföringsåtgärder. Ett förbud finns t.ex. mot direkta köpuppsmaningar riktade till barn (punkt 28 i bilaga I). Om marknadsföring riktas till barn ska dessutom bedömningen av om åtgärden är otillbörlig ske utifrån en person som är representativ ur den krets som åtgärden riktas till (prop. 2007/08:115).

Marknadsföringslagen och bilagan innehåller därutöver, till skillnad från radio- och tv-lagen (2010:696), inte några särskilda bestämmelser om reklam riktad till barn, utan generalklausulen i 5 § marknadsföringslagen om att marknadsföring ska stämma överens med god marknadsföringssed gäller även vid sådan marknadsföring. Enligt 8 kap. 3 § radio- och tv-lagen får program i tv-sändningar och beställ-tv som huvudsakligen riktar sig till barn under tolv år inte avbrytas av annonsering. I 7 § samma kapitel anges bl.a. att reklam i tv-sändningar, sökbar text-tv och beställ-tv inte får syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under tolv år.

Konsumentverket och Konsumentombudsmannen har ett tillsynsansvar över att bestämmelserna i marknadsföringslagen följs. Exempelvis kan Konsumentombudsmannen enligt 47 § marknadsföringslagen väcka talan vid Marknadsdomstolen om att en näringsidkare vid vite ska förbjudas att fortsätta med marknadsföring som är otillbörlig. I fall som inte är av större vikt får Konsumentombudsmannen enligt 28 § marknadsföringslagen själv meddela ett förbudsföreläggande. För att ett sådant föreläggande ska bli gällande krävs att näringsidkaren godkänner föreläggandet. Om föreläggandet godkänns gäller det som lagakraftvunnen dom.

Enligt praxis i Marknadsdomstolen strider det mot god marknadsföringssed att skicka adresserad direktreklam till personer under 16 år (MD 1983:16, 1999:26 och 2012:14).

Egenåtgärder m.m.

Internationella Handelskammaren (ICC) har ställt upp särskilda regler när det gäller reklam som riktar sig till barn och ungdomar. Bland annat får reklam inte utnyttja barns och ungdomars naturliga godtrogenhet eller bristande erfarenhet. Digital marknadskommunikation som riktas till barn i en viss åldersgrupp ska vara lämplig och passande för dessa barn. Vidare har ICC tagit fram riktlinjer när det gäller ansvarsfull marknadskommunikation för mat och dryck, som bl.a. omfattar marknadsföring som riktar sig till barn.

Enligt Etiska Rådet för Betalteletjänsters (ERB) etiska regler får marknadsföring av betalteletjänster inte förekomma om denna väsentligen riktar sig till personer under 14 år och kostnaden för att begagna sig av tjänsten kan överstiga 10 kronor.

Stiftelsen Reklamombudsmannen inrättades den 1 januari 2009. Stiftelsen Reklamombudsmannen är näringslivets självregleringsorgan som har till upp-

gift att främja en hög etisk standard inom reklam och marknadsföring. Stiftelsen har tagit över de uppgifter som tidigare sköttes av Näringslivets Etiska Råd mot Könsdiskriminerande reklam (ERK) och MarknadsEtiska Rådet (MER). Stiftelsen har två prövande instanser, Reklamombudsmannen (RO) och Reklamombudsmannens Opinionsnämnd (RON). Allmänheten, företag, myndigheter och andra organisationer kan vända sig till RO med klagomål på reklam som man anser strider mot god marknadsföringsetik. RO granskar även reklam på eget initiativ samt ger information och vägledning i marknadsföringsetiska frågor. RO prövar om reklam följer ICC:s regler för reklam och marknads-kommunikation och meddelar i uppenbara fall friande eller fällande beslut. Övriga ärenden överlämnas för prövning av Reklamombudsmannens opinionsnämnd.

De nordiska konsumentombudsmännen tog 2010 fram en ny gemensam ståndpunkt om handel och marknadsföring på internet. I ståndpunkten har konsumentombudsmännen sammanfattat några viktiga regler och principer som bör eller ska följas av näringsidkare som bedriver handel med konsumenter för att uppfylla det gemensamma kravet om god marknadsföringssed. Ståndpunkten är ett komplement till den nationella lagstiftningen och den praxis som utvecklats för handel och marknadsföring på internet. Ett särskilt avsnitt rör marknadsföring som riktas till barn och unga. Enligt ståndpunkten ska bl.a. näringsidkaren utforma marknadsföringen på ett sådant sätt att det är uppenbart för den åldersgrupp som är målgrupp att det rör sig om marknadsföring. Näringsidkaren får inte använda eller medverka till användandet av produkt-placering eller annan form av dold reklam för produkter osv. på egna eller andra webbplatser som riktar sig mot barn och unga, t.ex. i spel eller annan underhållning. Spel och liknande bör inte heller avbrytas av reklamslag. I ståndpunkten finns flera exempel på vad e-handlarna bör ta hänsyn till när de riktar sig till barn. Till exempel bör näringsidkare inte skicka direktadresserad reklam till barn eller inhämta personuppgifter från barn.

Vidare har de nordiska konsumentombudsmännen 2012 tagit fram en ståndpunkt om marknadsföring via sociala medier. Enligt ståndpunkten bör näringsidkaren bl.a. inte använda barn och ungdomar i försäljnings- och marknadsföringssyfte eller som säljkanal, för t.ex. rekrytering bland vänner och liknande. Näringsidkaren bör inte heller uppmana användare av det sociala mediet att dela marknadsföring om marknadsföringen särskilt vänder sig till barn och ungdomar. I den mån marknadsföringsreglerna innehåller förbud mot marknadsföring av vissa produkter för barn och unga, åligger det vidare näringsidkaren att löpande tillämpa bästa möjliga tekniska lösningar för att kontrollera åldern på användarna av det sociala medium som marknadsföringen riktar sig till. Ståndpunkten är ett komplement till ståndpunkten för handel och marknadsföring på internet.

Konsumentverket har även 2014 i en vägledning sammanställt de regler och den praxis som gäller för marknadsföring riktad till barn och unga samt för

minderårigas möjligheter att ingå avtal. Vägledningen riktar sig främst till näringsidkare som planerar marknadsföringskampanjer riktade till barn och unga.

Pågående arbete

Finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund anförde vid civilutskottets offentliga utfrågning om konsumtion på kredit bl.a. att en förutsättning för att konsumentskyddslagstiftningen ska få avsedd effekt är att den förenas med väl avvägda sanktionsmöjligheter. Regeringen vill därför att Konsumentombudsmannen under vissa förutsättningar direkt ska kunna förbjuda en näringsidkare att t.ex. fortsätta en reklamkampanj, utan dagens krav på godkännande av företaget. Därför pågår ett arbete med att ta fram lagförslag om att ge Konsumentombudsmannen mer effektiva sanktionsmöjligheter när företag bryter mot reglerna för marknadsföring och avtalsvillkor. Ministern uppgav att de nya reglerna planeras vara på plats under våren – sommaren 2016.

Planerade åtgärder inom EU

Genom marknadsföringslagen har direktivet om otillbörliga affärsmetoder genomförts i svensk rätt. Direktivet är i huvudsak utformat som ett fullharmoniseringsdirektiv. I kommissionens arbetsprogram för 2015 (KOM(2014) 910) redovisas ett antal lagstiftningsinitiativ och andra åtgärder som kommissionen planerar att vidta under 2015 (bilaga III till arbetsprogrammet). Bland annat planeras en kontroll av ändamålsenligheten i rättsakter om konsumenträttigheter och reklam, däribland direktivet om otillbörliga affärsmetoder.

Utskottets ställningstagande

Det finns i dag många olika marknadsföringskanaler som riktar sig till barn. Barn är genom sin bristande erfarenhet extra mottagliga för kommersiella budskap och har inte samma förmåga som vuxna att kritiskt granska marknadsföringen. Utskottet anser att det är av största vikt att marknadsföringen till barn präglas av återhållsamhet och hänsynstagande. Det krävs också att det finns ett regelverk som ger tillräckligt stöd för att skydda barn mot oönskad marknadsföring.

Genom 2008 års marknadsföringslag har direktivet om otillbörliga affärsmetoder genomförts i svensk rätt. Direktivet är i huvudsak utformat som ett fullharmoniseringsdirektiv. Medlemsstaterna är därmed förhindrade att införa bestämmelser som avviker från vad som föreskrivs i direktivet. Vid sin behandling av proposition 2007/08:115 om en ny marknadsföringslag uttalade utskottet att direktivet, utan att innehålla ett totalförbud mot reklam riktad till barn, allmänt sett ger barn och andra utsatta grupper ett i viss mån starkare skydd mot otillbörliga marknadsföringsåtgärder. Så är t.ex. direkta köpupp-

maningar riktade till barn en sådan affärsmetod som enligt bilaga I till direktivet under alla omständigheter är otillbörlig (punkt 28). Om marknadsföring riktas till barn ska dessutom bedömningen av om åtgärden är otillbörlig ske utifrån en person som är representativ för den krets som åtgärden riktas mot. I övrigt gäller marknadsföringslagens bestämmelser om bl.a. god marknadsföringssed och förbud mot aggressiv och vilseledande marknadsföring även när marknadsföring riktas till barn (bet. 2007/08:CU21).

Som redovisats ovan planerar kommissionen att under 2015 göra en kontroll av ändamålsenligheten i rättsakter om konsumenträttigheter och reklam, däribland direktivet om otillbörliga affärsmetoder. Vidare pågår inom Regeringskansliet ett arbete med förslag för att ge Konsumentombudsmannen mer effektiva sanktionsmöjligheter när företag bryter mot reglerna för marknadsföring och avtalsvillkor.

Utskottet vill även nämna att de nordiska konsumentombudsmännen tagit fram gemensamma ståndpunkter om handel och marknadsföring på internet och marknadsföring via sociala medier som bl.a. innehåller särskilda rekommendationer och riktlinjer när det gäller marknadsföring till barn. Konsumentverket har vidare tagit fram en vägledning om marknadsföring riktad till barn och unga. Vägledningen vänder sig särskilt till näringsidkare som planerar marknadsföringskampanjer riktade till denna grupp.

Det är också viktigt att branschen själv tar ansvar för att särskild aktsamhet iakttas när marknadsföringen riktas till barn. Utskottet vill i detta sammanhang peka på de regler och rekommendationer när det gäller marknadsföring till barn som bl.a. tagits fram av Internationella Handelskammaren (ICC) och som redovisas ovan. Den branschfinansierade stiftelsen Reklamombudsmannen har som huvuduppgift att pröva om reklam följer ICC:s regler för reklam och marknadskommunikation.

Utskottet kan således konstatera att det pågår ett arbete med dessa frågor såväl nationellt som internationellt. Enligt utskottet finns det därför inte behov av något tillkännagivande till regeringen. Motionsyrkandena bör avslås.

Lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om åtgärder mot könsdiskriminerande reklam m.m. Utskottet hänvisar bl.a. till branschens egenåtgärder.

Motionerna

I motion 2014/15:1456 föreslår Carina Ohlsson (S) ett tillkännagivande om behovet av en lagstiftning mot könsdiskriminerande och sexistisk reklam.

I motion 2014/15:443 föreslår Lawen Redar (S) ett tillkännagivande om att se över möjligheten att märka manipulerade bilder i reklam.

Egenåtgärder

Som tidigare redovisats i avsnittet Reklam riktad till barn inrättades Stiftelsen Reklamombudsmannen (RO) den 1 januari 2009. RO har tagit över de uppgifter som tidigare sköttes av Näringslivets Etiska Råd mot Könsdiskriminerande reklam (ERK) och MarknadsEtiska Rådet (MER). Allmänheten, företag, myndigheter och andra organisationer kan vända sig till RO med klagomål på reklam som man anser strider mot god marknadsföringsetik. RO granskar även reklam på eget initiativ och ger information och vägledning i marknadsföringsetiska frågor. RO prövar om reklam följer ICC:s regler för reklam och marknadskommunikation och meddelar i uppenbara fall friande eller fällande beslut. Övriga ärenden överlämnas för prövning av Reklamombudsmannens opinionsnämnd. I ICC:s regler för reklam och marknadskommunikation föreskrivs bl.a. att reklam ska utformas med vederbörlig känsla av socialt ansvar. Enligt artikel 4 i grundreglerna får reklam inte vara diskriminerande i fråga om bl.a. kön.

På RO:s webbplats redovisas att RO och Reklamombudsmannens opinionsnämnd 2013 meddelade 232 beslut, varav 111 gällde könsdiskriminerande reklam. År 2014 meddelades 258 beslut, varav 143 gällde könsdiskriminerande reklam. Av de beslut som avsåg könsdiskriminerande reklam meddelades 45 fällande beslut 2013 och 63 fällande beslut 2014.

Utredningen om könsdiskriminerande reklam

En särskild utredare fick i juli 2006 ett regeringsuppdrag att kartlägga utvecklingen och omfattningen av könsdiskriminerande reklam i Sverige och lämna förslag till hur lagstiftning mot sådan reklam skulle kunna utformas, samt redovisa för- och nackdelar med dessa förslag. Uppdraget omfattade även att beakta andra möjligheter att komma till rätta med könsdiskriminerande reklam, t.ex. genom näringslivets egna självreglerande organ.

Utredaren överlämnade i januari 2008 betänkandet Könsdiskriminerande reklam – kränkande utformning av kommersiella meddelanden (SOU 2008:5) till statsrådet och chefen för Integrations- och jämställdhetsdepartementet. I betänkandet föreslogs en ny och fristående lag mot könsdiskriminerande reklam. Utredaren ansåg inte att en sådan lagstiftning är grundlagsstridig. Utredaren ansåg vidare bl.a. att Konsumentverket/Konsumentombudsmannen ska ansvara för frågor om könsdiskriminerande reklam, vilket bl.a. innefattar kartläggning av dess utveckling och omfattning, utformning av råd och spridning av information.

Den tidigare regeringen beslutade den 24 april 2008 att lägga betänkandet till handlingarna.

Tidigare ställningstaganden

Frågor om lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam har varit föremål för överväganden och förslag i en rad olika sammanhang sedan mitten av 1970-

talet. Vad som har diskuterats har gällt dels om sådana regler över huvud taget behövs, dels om en sådan lagstiftning kräver grundlagsändringar.

Frågor om könsdiskriminerande reklam behandlades ingående av lagutskottet våren 1995 i samband med att riksdagen antog 1995 års marknadsföringslag (prop. 1994/95:123, bet. LU16). Konstitutionsutskottet ansåg i sitt yttrande till lagutskottet över propositionen, i likhet med den dåvarande regeringen, att lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam, som begärts i de då aktuella motionerna, inte kan införas utan grundlagsändring. Lagutskottet delade de då aktuella motionärernas uppfattning att reklam med inslag av diskriminering i olika former var oacceptabel. Eftersom en laglig möjlighet att ingripa mot könsdiskriminerande reklam kräver en grundlagsändring som innebär inskränkningar i tryckfrihetens och yttrandefrihetens grundvalar borde dock, anförde utskottet, lagstiftning komma i fråga endast om detta framstår som det enda alternativet för att komma till rätta med problemet. Förutom att lagstiftningsbehovet sålunda måste vara klarlagt borde det vidare krävas att den diskriminerande reklamen förekommer i sådan omfattning och är av sådan art att inskränkningar i tryckfriheten och yttrandefriheten oundgängligen är påkallade. Lagutskottet, som konstaterade att regeringen enligt vad som anförts i propositionen avsåg att följa utvecklingen på området, avstyrkte de aktuella motionerna. Riksdagen följde utskottet.

Motionsyrkanden om lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam har även behandlats av civilutskottet vid flera tidigare tillfällen, bl.a. våren 2011 (bet. 2010/11:CU14), våren 2012 (bet. 2011/12:CU15), våren 2013 (bet. 2012/13:CU13) och senast våren 2014 (bet. 2013/14:CU20). Utskottet avstyrkte de då aktuella motionsyrkandena, och riksdagen följde utskottet. År 2011 underströk utskottet inledningsvis att det delade uppfattningen att könsdiskriminerande reklam inte är önskvärd i ett samhälle som strävar efter ökad jämställdhet mellan könen och alla människors lika värde. När det gällde frågan om att införa lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam instämde dock utskottet i de överväganden som tidigare gjorts från riksdagens sida. Utskottet menade således att en sådan lagstiftning inte bör införas. Utskottet ansåg att reklambranschens eget ansvar är stort när det gäller att motverka könsdiskriminerande reklam. Liksom tidigare betonade utskottet att det är av största vikt att näringslivets egenåtgärder fungerar. Utskottet välkomnade vidare initiativet att inrätta en branschfinansierad reklamombudsman och förklarade att det även fortsättningsvis kommer att följa Reklamombudsmannens verksamhet.

Utskottet vidhöll 2012, 2013 och 2014 sina tidigare ställningstaganden om att det inte bör införas någon lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam.

Utskottets ställningstagande

När det gäller motionen om könsdiskriminerande reklam vill utskottet liksom tidigare understryka att utskottet delar uppfattningen att reklam som förmedlar en könsstereotyp bild inte är önskvärd i ett samhälle som strävar efter ökad jämställdhet och alla människors lika värde.

Utskottet anser att branschen har ett stort ansvar när det gäller att motverka könsdiskriminerande reklam. Utskottet ser därför positivt på att den branschfinansierade stiftelsen Reklamombudsmannen inrättats. Förutom att granska reklam har Reklamombudsmannen också en viktig uppgift att informera och utbilda branschen i marknadsföringsetiska frågor.

Utskottet är i nuläget inte berett att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionen. Utskottet kommer dock att noga följa frågan.

När det gäller motionsyrkandet om att se över möjligheten att märka manipulerade bilder i reklam anser utskottet att det inte finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen.

Motionerna bör därför avslås.

Försäljning av hästar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av konsumentköplagens bestämmelser i fråga om försäljning av hästar.

Motionen

I motion 2014/15:1356 föreslår Kristina Yngwe (C) ett tillkännagivande om en översyn av konsumentköplagens bestämmelser i fråga om försäljning av hästar (yrkande 2). Motionären anser att det inte är rimligt att konsumentköplagen likställer ett levande djur med exempelvis en brödrost eller en bil.

Gällande rätt

Köplagen (1990:931) är tillämplig vid köp av lös egendom, dvs. all egendom som inte är fast egendom. Konsumentköplagen (1990:932) är tillämplig vid köp av lösa saker. Med lösa saker avses vanligen fysiska föremål som är flyttbara. Till lös egendom/lösa saker räknas även djur. Vid köp av djur ska således köplagens och konsumentlagens regler om t.ex. fel på varan tillämpas.

Konsumentköplagen gäller när en näringsidkare säljer en lös sak till en konsument. Konsumentköplagen är i huvudsak tvingande till köparens (konsumentens) förmån. Lagen gäller inte vid köp mellan privatpersoner.

Enligt 20 § konsumentköplagen ska frågan om en vara är felaktig bedömas med hänsyn till varans beskaffenhet när den avlämnas. Säljaren ansvarar för fel som har funnits vid denna tidpunkt även om felet visar sig först senare. Det är i princip köparen (konsumenten) som ska bevisa att felet fanns när varan avlämnades (ett ursprungligt fel).

En särskild presumptionsregel finns i 20 a § konsumentköplagen. Ett fel som visar sig inom sex månader efter det att varan avlämnades ska anses ha funnits vid avlämnandet om inte annat visas eller detta är oförenligt med varans eller

felets art. Om säljaren kan bevisa att felet inte fanns vid avlämnandet gäller alltså inte någon presumtion för ursprungligt fel.

Tidigare behandling

Civilutskottet behandlade våren 2009 en motion om att det i köplagen och i konsumentköplagen bör finnas särskilda bestämmelser om köp av levande djur (bet. 2008/09:CU34). Utskottet kunde inte ställa sig bakom kravet på den översyn av köplagens och konsumentköplagens bestämmelser som motionären förespråkade och föreslog att motionen skulle avslås. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening finns det inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motionen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Kostnadsansvaret vid byggfel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om kostnadsansvaret vid byggfel. Utskottet hänvisar till en pågående prövning i Högsta domstolen.

Motionen

Hans Hoff (S) menar i motion 2014/15:492 att det finns ett behov av att utreda kostnadsansvaret vid byggfel. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Gällande rätt m.m.

I 51–61 §§ konsumenttjänstlagen (1985:716) finns särskilda bestämmelser om småhusentreprenad. Enligt 61 § ska en konsument som vill åberopa att tjänsten är felaktig underrätta näringsidkaren om detta (reklamation). Konsumenten behöver inte reklamera fel som har antecknats i ett besiktning utlåtande eller har påtalats för näringsidkaren inom sex månader från slutbesiktningen.

Det finns också ett nu gällande standardavtal, ABS 09, som bygger på konsumenttjänstlagens regler om småhusentreprenad.

Högsta domstolen meddelade den 19 mars 2015 dom i ett mål om en totalentreprenad avseende småhus. Högsta domstolen förklarade att fel föreligger i entreprenaden genom att entreprenören använt sig av en konstruktion med putsad, enstegstätad fasad. Samtidigt utvidgade Högsta domstolen prövnings- tillståndet till att omfatta dels frågan om entreprenörens ansvar för felet är be-

gränsat i enlighet med standardavtalet ABS 95, dels frågan om överlåtelseförbudet i entreprenadavtalen är bindande för dem som köpt fastigheterna i andra hand.

Tidigare behandling

Ett motionsyrkande om småhusentreprenad behandlades av civilutskottet våren 2014 i betänkande 2013/14:CU20. Med hänvisning till den pågående prövningen i Högsta domstolen var utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionen. Utskottet föreslog att den då aktuella motionen skulle avslås, och riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att utgången av den fortsatta prövningen i Högsta domstolen bör avvaktas. Motionen bör därför avslås.

Hantverkstjänster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om hantverkstjänster. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Motionen

I motion 2014/15:2635 föreslår Finn Bengtsson och Jörgen Andersson (båda M) ett tillkännagivande om att skapa ett formaliserat informationsutbyte mellan konsumenter och hantverkare.

Pågående arbete

Konsumentverket har som en del av verkets uppdrag att beskriva läget för svenska konsumenter presenterat rapporten Marknaden för hantverkstjänster – fördjupad analys och förslag på åtgärder (Rapport 2013:6). I rapporten, som presenterades våren 2013, anför Konsumentverket att verket under en längre tid har uppmärksammat konsumentproblem på marknaden för hantverkstjänster. Konsumentverkets undersökningar visar att en stor del av det missnöje som konsumenter ger uttryck för borde kunna undvikas genom bättre kommunikation och en tydlig dokumentation över det arbete som är tänkt att utföras. Mot bakgrund av de problem som framkommer på marknaden anser Konsumentverket att de åtgärder som ligger inom konsumentpolitikens område bör sträva efter att förbättra kommunikationen samt att minska informations- och

kunskapsgapet mellan konsumenter och hantverkare. Även åtgärder som reglerar ansvarsfördelning och riskspridning bör övervägas. I rapporten lämnar Konsumentverket följande åtgärdsförslag när det gäller hantverkstjänster:

1. En standardisering av arbetsprocessen kring hantverkstjänster för att underlätta och förtydliga spelreglerna mellan konsumenter och hantverkare före, under och efter ett arbete.
2. En interaktiv hantverksguide för att förmedla situationsanpassad information till konsumenter.
3. Utredda möjligheterna för en omvänd bevisbörda mellan konsumenter och näringsidkare. Förlagan finns i konsumenttjänstlagens särskilda bestämmelser för småhusentreprenader. En omvänd bevisbörda innebär att det åligger hantverkaren att vid en eventuell tvist visa vad som avtalats beträffande arbetets omfattning, pris och tidsramar. Det skapar starka incitament till tydlig dokumentation vilket bör underlätta både kommunikation inför och under ett arbete men framför allt stärker det konsumentens ställning vid en eventuell tvist.

Enligt uppgift från Finansdepartementet analyseras rapporten för närvarande inom Regeringskansliet.

Konsumentverket har tillsammans med Sveriges Byggingustrier, Villaägarna och ett antal andra branschorganisationer samt representanter för yrkesverksamma bygghantverkare inlett ett gemensamt arbete med att skapa en standard för bygghantverkstjänster. Tanken är att standarden ska fylla ut och förtydliga de skyldigheter hantverkarna har enligt konsumenttjänstlagen i förhållande till konsumenterna för att på så vis minska antalet tvister. Den ska dessutom tydliggöra vilket ansvar konsumenterna har.

Tidigare behandling

Ett motsvarande motionsyrkande behandlades av civilutskottet våren 2014 i betänkande 2013/14:CU20. Utskottet konstaterade bl.a. att Konsumentverket var aktivt för att få till stånd ett standardiseringsarbete för hantverkstjänster. Utskottet ansåg att det pågående arbetet inte borde föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Den då aktuella motionen avstyrktes, och riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan föreslår Konsumentverket i rapporten Marknaden för hantverkstjänster – fördjupad analys och förslag på åtgärder bl.a. en standardisering av arbetsprocessen kring hantverkstjänster för att underlätta och förtydliga spelreglerna mellan konsumenter och hantverkare före, under och efter ett arbete. Konsumentverket har nu tillsammans med Sveriges Byggingustrier, Villaägarna och ett antal andra branschorganisationer samt representanter för yrkesverksamma bygghantverkare inlett ett gemensamt arbete med att skapa

en standard för bygghantverkstjänster. Utskottet kan således konstatera att det pågår ett arbete som ligger helt i linje med önskemålen i motionen. Utskottet anser alltså att detta arbete inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Motionen bör därför avslås.

Tydligare regler för fakturors förfallodatum

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att införa en generell regel om när en faktura ska anses vara betald. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida.

Motionen

Johnny Skalin (SD) anför i motion 2014/15:1098 att bl.a. företag har olika syn på vad som ska anses vara en fakturas sista förfalldag. Vissa företag anser att sista förfalldatum är detsamma som sista mottagningsdag till deras konton. Motionären anser att det, för att förtydliga för konsumenterna, bör införas en lagregel om att sista förfalldatum motsvarar sista betalningsdag till betalningsmottagarens konto. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Nuvarande ordning m.m.

Om tidpunkten för betalningen inte följer av avtalet gäller enligt 49 § köplagen (1990:931) och 36 § konsumentköplagen (1990:932) att köparen ska betala när säljaren kräver det.

Högsta domstolen har i ett avgörande från 1988 ansett att en betalning som har skett till borgenärens postgirokonto har fullgjorts den dag då betalningen bokfördes av postgirot, om inte annat följer av särskilda föreskrifter som t.ex. i fråga om hyresbetalningar (NJA 1988 s. 312).

Särskilda regler om när en betalning ska anses fullgjord finns t.ex. i hyreslagen (12 kap. jordabalken), försäkringsavtalslagen (2005:104) och skatteförordningen (2011:1244).

I hyreslagen finns regler om när en hyra ska anses betald. Om hyresgästen betalar hyran på ett post- eller bankkonto anses beloppet ha kommit hyresvärden till handa omedelbart vid betalningen. Lämnar hyresgästen ett betalningsuppdrag på hyran till bank-, post- eller girokonto anses beloppet ha kommit hyresvärden till handa när betalningsuppdraget togs emot av det förmedlande kontoret (12 kap. 20 § tredje stycket jordabalken).

När det gäller betalning av premier genom betalningsförmedlare finns i huvudsak motsvarande regler i försäkringsavtalslagen. En försäkringstagare anses ha betalat premien när han eller hon lämnat ett betalningsuppdrag avseende premien till en bank eller någon annan liknande betalningsförmedlare (5 kap. 5 §, 8 kap. 17 § och 13 kap. 5 § försäkringsavtalslagen).

Enligt 62 kap. 2 § skatteförfarandelagen ska skatter och avgifter betalas in till Skatteverkets särskilda konto för skattebetalningar. Skatten eller avgiften är betald den dag då betalningen har bokförts på det särskilda kontot.

Tidigare ställningstaganden

Motsvarande motionsyrkande har tidigare behandlats av utskottet våren 2012 (bet. 2011/12:CU15) våren 2013 (bet. 2012/13:CU13) och senast våren 2014 (bet. 2013/14:CU20). Utskottet avstyrkte de då aktuella motionerna, och riksdagen följde utskottet.

Våren 2012 anförde utskottet att det finns särskilda lagregler om när skatter och avgifter ska anses betalda. Sådana regler finns även när det gäller betalningar av hyra och försäkringspremier och innebär i de fallen ett undantag från principen att betalningen anses fullgjord när beloppet bokförts på mottagarens konto. I de sistnämnda fallen rör det sig om lagstiftning som har en social skyddskaraktär. Enligt utskottets mening fanns det inte skäl att, som motionären önskade, införa en generell lagreglering om när en faktura ska anses betald.

Utskottet stod 2013 och 2014 fast vid detta ställningstagande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet står fast vid sin ovan redovisade uppfattning och föreslår att riksdagen avslår motionen.

Preskriptionsavbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av preskriptionslagens bestämmelser om preskriptionsavbrott.

Jämför reservation 2 (M).

Motionen

I motion 2014/15:2952 anför Ewa Thalén Finné m.fl. (M) att det finns oklarheter om hur preskriptionslagens bestämmelser om preskriptionsavbrott ska tolkas. Enligt motionärerna har ny praxis från Högsta domstolen skapat frågor om bl.a. hur många kravbrev som borgenären behöver skicka och med vilket kravbrev preskriptionsavbrott ska anses ha skett. Motionärerna anser att det behövs en översyn av de aktuella bestämmelserna. Ett tillkännagivande om behovet av en utredning i syfte att tydliggöra reglerna för preskriptionsavbrott föreslås.

Gällande rätt m.m.

Bestämmelser om preskription av fordringar finns i preskriptionslagen (1981:130). Preskription innebär att borgenären förlorar rätten att kräva ut sin fordran (8 §). En fordran preskriberas tio år efter tillkomsten om inte preskriptionen avbryts dessförinnan. Preskriptionstiden är dock tre år för fordran mot en konsument (2 §). Preskription avbryts bl.a. genom att gäldenären får ett skriftligt krav eller en skriftlig erinran om fordringen från borgenären (5 § 2). Av bestämmelsen följer att borgenären står risken för att ett brev med ett krav eller en erinran inte når gäldenären och preskriptionen därmed inte avbryts. För att preskriptionsavbrott ska anses ha ägt rum måste kravet eller erinringen ha kommit gäldenären till handa. Borgenären behöver dock inte visa att gäldenären efter att ha tagit emot brevet också rent faktiskt har tagit del av dess innehåll (se NJA 1996 s. 809 och NJA 1998 s. 750, jfr. även prop. 1979/80:119 s. 64 f.). Om preskription har avbrutits löper en ny preskriptionstid (6 §).

Frågor om en gäldenär ska anses ha fått del av ett skriftligt krav har i flera fall prövats av Högsta domstolen. I NJA 2012 s. 172 hade en borgenär skickat ett flertal kravbrev till en gäldenär under dennes folkbokföringsadresser. Trots gäldenärens invändning att han inte hade bott på adresserna och inte tagit del av kravbrevens ansåg Högsta domstolen att preskriptionen hade avbrutits.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inte se att det finns skäl att föreslå något initiativ från riksdagen. Motionen bör därför avslås.

Resegarantisystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om resegarantibeloppen inom bussbranschen. Utskottet hänvisar till pågående arbete inom EU.

Motionen

Sten Bergheden (M) anser i motion 2014/15:1259 att det finns behov av att göra en översyn av om resegarantibeloppen inom bussbranschen behöver vara så höga som de är i dag. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 3).

Nuvarande ordning

Enligt resegarantilagen (1972:204) ska den som är arrangör eller återförsäljare av paketresor enligt lagen (1992:1672) om paketresor ställa säkerhet hos Kammarkollegiet. Säkerheten får tas i anspråk för att betala tillbaka pengar som betalats för en paketresa som blir inställd eller av annan anledning inte blir av,

t.ex. på grund av att researrangören har gått i konkurs. Resenären kan då ansöka om ersättning från Resegarantinämnden som är en del av Kammarkollegiet. Om inte Kammarkollegiet medger annat ska säkerheten bestå av en betalningsutfästelse, utfärdad av en bank, ett kreditmarknadsföretag eller ett försäkringsbolag, som fullgörs vid anfordran. Säkerheten ska vid varje tillfälle motsvara ett reseföretags totala ekonomiska åtaganden gentemot resenären. Säkerheten ska gälla det belopp som Kammarkollegiet med hänsyn till reseverksamhetens art och omfattning bestämmer. Om det finns särskilda skäl får kollegiet efterge kravet på säkerhet. En researrangör som inte har några transporter i sitt arrangemang och vars resenärer alltid betalar i efterskott kan få undantag från skyldigheten att ställa garanti.

Tidigare behandling m.m.

Våren 2005 (bet. 2004/05:LU8, rskr. 2004/05:154 och 2004/05:155) tillkännagav riksdagen att en alternativ modell för ställande av resegaranti måste utredas i syfte att bättre tillgodose de små reseföretagens intressen och konsumenternas behov av skydd.

Kommissionen presenterade i juli 2013 ett förslag till ett nytt paketresedirektiv (KOM(2013) 512). Direktivförslaget föreskriver, liksom det nuvarande direktivet, att medlemsstaterna ska säkerställa att det finns system för ställande av resegarantier från näringsidkarnas sida.

När det gäller tillkännagivandet uppger regeringen i skrivelse 2014/15:75 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen bl.a. att den har avvaktat arbetet inom EU med en översyn av paketresedirektivet och därtill kopplade regler om resegaranti. Kommissionen presenterade ett förslag till ett nytt paketresedirektiv i juli 2013, och förhandlingar pågick under 2014. En utredning planeras att tillsättas under 2015.

Utskottet behandlade senast våren 2014 (bet. 2013/14:CU20) motionsyrkanden om resegarantisystemet. Utskottet ansåg att det arbete som pågår inom EU inte borde föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. De då aktuella motionerna avstyrktes, och riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser alltså att det pågående arbetet inom EU inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Motionen bör därför avslås.

Konsumentvägledning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om konsumentvägledning.

Motionerna

I motion 2014/15:2827 anser Suzanne Svensson m.fl. (S) att det bör göras en översyn av hur staten kan stötta den kommunala konsumentverksamheten. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Sara Karlsson (S) anser i motion 2014/15:323 att konsumenternas ställning i de fyra rådgivningsbyråerna bör stärkas. Styrelseplatserna i rådgivningsbyråerna bör fördelas lika mellan myndigheter, konsumentorganisationer och branschorganisationer. Vidare bör en del av de medel som i dag tillförs rådgivningsbyråerna föras vidare till konsumentorganisationerna så att de får större möjligheter att bedriva ett oberoende och kraftfullt konsumentpolitiskt arbete. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Den kommunala konsumentvägledningen

Kommunernas arbete med konsumentvägledning är ett frivilligt åtagande, och verksamheten kan därmed variera mellan kommunerna i fråga om innehåll, omfattning och organisation. Ibland samarbetar flera kommuner genom att t.ex. ha gemensam konsumentvägledning. Inom ramen för den kommunala konsumentvägledningen kan det förekomma dels direktrådgivning, dvs. efterfrågestyrd information om konsumentlagar, stöd vid tvister, ekonomiska råd och köpråd direkt till en enskild konsument, dels långsiktigt förebyggande arbete, dvs. marknadsbevakning samt kontakter med och information till skolor, näringsliv och organisationer.

Enligt instruktionen för Konsumentverket ska myndigheten med utbildning och information stödja kommunernas konsumentverksamhet i frågor som rör konsumentskydd och konsumentlagstiftning. Bland annat fungerar den webb-baserade tjänsten Portalen som ett dagligt arbetsredskap för information och stöd till den kommunala konsumentvägledningen. Fråga experten är ett stöd till kommunernas konsumentverksamhet där tjänstemän kan ställa frågor till experter hos Konsumentverket eller andra aktörer inom området.

Konsumentverket följer vidare utvecklingen av konsumentverksamheten i kommunerna, och verket lämnar årligen en lägesbeskrivning av verksamheten.

Av den rapport som lämnades 2014 (Rapport 2014:2 Kommunernas konsumentvägledning) framgår att 272 av landets 290 kommuner våren 2014 erbjöd konsumentvägledning, vilket var 5 fler än 2013.

Vid sidan av konsumentvägledningen är kommunerna, enligt 2 § skuldsaneringslagen (2006:548), skyldiga att inom ramen för socialtjänsten eller på annat sätt lämna råd och anvisningar i budget- och skuldfrågor till skuldsatta

personer. Konsumentverket ska stödja och ge vägledning för den budget- och skuldrådgivning som kommunerna ska svara för.

Konsumentbyråerna

Utöver den kommunala konsumentverksamheten har fyra självständiga rådgivningsbyråer inrättats på nationell nivå:

- Konsumenternas Bank- och finansbyrå
- Konsumenternas försäkringsbyrå
- Konsumenternas energimarknadsbyrå
- Telekområdgivarna.

Samtliga byråer finansieras av respektive bransch. Konsumenternas Bank- och finansbyrå och Konsumenternas Försäkringsbyrå drivs som stiftelser. Styrelsen i Konsumenternas Bank- och finansbyrå består av ledamöter från Konsumentverket, Finansinspektionen, Svenska Bankföreningen, Fondbolagens Förening och Svenska Fondhandlareföreningen. Styrelsen i Konsumenternas försäkringsbyrå består av ledamöter från Konsumentverket, Finansinspektionen och Svensk Försäkring.

Konsumenternas energimarknadsbyrå och Telekområdgivarna drivs i aktiebolagsform. Styrelsen för Konsumenternas energimarknadsbyrå består av representanter från Konsumentverket, Energimarknadsinspektionen, Energimyndigheten samt branschorganisationerna Svensk Energi och Energigas Sverige. Telekområdgivarnas styrelse består av representanter från operatörer inom tv, telefoni och bredband samt Post- och telestyrelsen och Konsumentverket.

En myndighetsrepresentant är alltid ordförande i rådgivningsbyråernas styrelser och har då utslagsröst.

Hallå konsument – en ny rikstäckande upplysningstjänst för konsumenter

Den 31 mars 2015 startade Hallå konsument som är en ny rikstäckande upplysningstjänst för konsumenter. Upplysningstjänsten ska tillhandahålla opartisk information och vägledning till konsumenter. Tjänsten syftar till att göra konsumentstödet mer känt och lättillgängligt och till att ge konsumenterna tillgång till stöd på ett mer samordnat och effektivt sätt. Konsumentverket ansvarar för att tillhandahålla och samordna upplysningstjänsten. Tjänsten drivs i samarbete med flera andra myndigheter, de fyra konsumentbyråerna och landets kommuner via konsumentvägledning och budget- och skuldrådgivning. Tjänsten är tillgänglig via telefon, e-post och internet (se förordningen om en upplysningstjänst för konsumenter, SFS 2014:110). Vägledare svarar på övergripande frågor eller hjälper konsumenten vidare till den kommunala konsumentverksamheten eller till experter hos myndigheter och konsumentbyråer. Hallå konsumenters webbplats innehåller information, guider och andra verktyg

samt kontaktvägar. Tjänsten ska fungera som ett komplement till den kommunala konsumentvägledningen och den vägledning som ges av konsumentbyråerna.

Uppdrag till Konsumentverket

Regeringen har i regleringsbrevet för 2015 gett Konsumentverket i uppdrag att löpande utvärdera resultaten och effekterna av upplysningstjänsten Hallå konsument. Även tjänstens effekter för kommunerna och konsumentbyråerna för bank- och finans-, försäkrings-, energi- och telekommunikationerna liksom för de informationsansvariga myndigheterna ska följas upp. Uppdraget ska redovisas i en delrapport senast den 30 april 2016 och redovisas i en slutrapport senast den 30 juni 2017.

I regleringsbrevet för 2015 har regeringen även gett Konsumentverket i uppdrag att göra en fördjupad kartläggning och analys av den verksamhet som bedrivs av den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Kartläggningen ska innehålla frågeställningar som rör verksamhetens utveckling och kvalitet, liksom invånarnas kännedom om och nöjdhet med verksamheten. Kartläggningen ska bl.a. tjäna som underlag för regeringens fortsatta arbete med överskuldssättning och för Konsumentverkets insatser för att stödja budget- och skuldrådgivningen. Uppdraget ska redovisas senast den 15 maj 2015.

Utskottets ställningstagande

När det gäller motionsyrkandet om den kommunala konsumentverksamheten är det enligt utskottets uppfattning viktigt att alla konsumenter oavsett var de bor har tillgång till en god konsumentvägledning. Den kommunala konsumentvägledningen har en särskilt betydelsefull roll när det gäller att ge stöd till konsumenter som är i behov av rådgivning vid ett personligt möte. Den utgör också en värdefull länk mellan myndigheter och enskilda konsumenter.

Kommunernas arbete med konsumentvägledning är ett frivilligt åtagande. Omfattningen av och inriktningen på den konsumentvägledning som erbjuds kan därför variera mellan kommunerna. Som redovisats ovan ingår det i Konsumentverkets uppgifter att stödja och ge vägledning till kommunernas konsumentverksamhet. Det innebär bl.a. att Konsumentverket tillhandahåller information och utbildning och ger stöd till utveckling av arbetsmetoder.

Vidare har den rikstäckande upplysningstjänsten för konsument, Hallå konsument, nyligen startat sin verksamhet. Upplysningstjänsten ska tillhandahålla opartisk information och vägledning till konsumenter. Tjänsten ska fungera som ett komplement till den kommunala konsumentvägledningen.

Regeringen har gett Konsumentverket i uppdrag att löpande utvärdera resultaten och effekterna av upplysningstjänsten. Även tjänstens effekter för bl.a. kommunerna ska följas upp. Uppdraget ska redovisas i en delrapport senast den 30 april 2016 och redovisas i en slutrapport senast den 30 juni 2017.

Utskottet är mot denna bakgrund inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionen.

När det gäller motionsyrkandet om konsumentbyråerna vill utskottet påpeka att samtliga konsumentbyråer är branschfinansierade. Konsumentverket och ytterligare myndighetsrepresentanter ingår i styrelserna för de fyra konsumentbyråerna. En myndighetsrepresentant är alltid ordförande i rådgivningsbyråernas styrelser och har då utslagsröst, vilket garanterar byråernas oberoende.

Utskottet ser inga skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen.

Motionerna bör avslås.

Finansiella rådgivare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med lagförslag som innebär skärpta krav för att någon ska få kalla sig oberoende rådgivare vid finansiell rådgivning till konsument. Därmed bifaller utskottet motionsyrkandet.

Motionen

Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP) anför i motion 2014/15:2953 bl.a. att det vid finansiell rådgivning finns en risk för att olika former av intressekonflikter medför att konsumenter får bristande eller undermålig rådgivning. Ett exempel på en sådan intressekonflikt är om en rådgivare får provision för att tillhandahålla en viss produkt eller om vissa säljmål ska uppnås. Risken ökar i dessa fall för att rådgivaren tar ovidkommande hänsyn vid rådgivningen. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att företag som säljer egna produkter eller får provision vid försäljning till konsumenter inte bör få kalla sig oberoende rådgivare (yrkande 21).

Gällande rätt

Finansiell rådgivning till konsumenter erbjuds av olika slags företag. Vissa banker, värdepappersbolag och försäkringsbolag erbjuder rådgivning till sina kunder. Därutöver finns det vidareförmedlare av olika slag som tillhandahåller den här typen av tjänst till enskilda konsumenter, t.ex. försäkringsförmedlare.

Regler om finansiell rådgivning infördes i Sverige år 2004 genom lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter (rådgivningslagen). Rådgivningslagen är tillämplig vid finansiell rådgivning som en näringsidkare tillhandahåller en konsument och som omfattar placering av konsumentens tillgångar i finansiella instrument eller i livförsäkringar med sparmoment (1 §).

Med finansiella instrument avses bl.a. aktier, obligationer och andelar i värdepappersfonder.

I 4 och 5 §§ rådgivningslagen ställs krav på hur näringsidkaren ska agera vid rådgivningen. Näringsidkaren ska bl.a. se till att den som utför rådgivningen har tillräcklig kompetens (4 §). Näringsidkaren ska i sin rådgivningsverksamhet iaktta god rådgivningssed och med tillbörlig omsorg ta till vara konsumentens intressen. Näringsidkaren ska anpassa rådgivningen efter konsumentens önskemål och behov och inte rekommendera andra lösningar än sådana som kan anses lämpliga för konsumenten. Näringsidkaren ska vidare avråda konsumenten från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till konsumentens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter (5 §). Om en näringsidkare uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar konsumenten ren förmögenhetsskada kan näringsidkaren bli skyldig att ersätta skadan (6 §).

I rådgivningslagen finns inte någon definition av vad som utgör finansiell rådgivning. Enligt förarbetena avses verksamhet som syftar till att lämna förslag om lämpliga tillvägagångssätt i ett visst sammanhang. Den rådgivning som avses ska vara individuell, och det förutsätts ett uppdragsförhållande mellan konsumenten och rådgivaren. Avgörande är om rådgivaren har uppträtt yrkesmässigt och om konsumenten har haft fog för att fästa tillit till de råd som har lämnats. Det ska alltså vara fråga om en individuellt präglad rådgivning som syftar till att lämna rekommendationer och handlingsalternativ som är utformade efter kundens särskilda behov och förutsättningar (prop. 2002/03:133 s. 12 f. och 45 f.).

Enligt Konsumentverkets föreskrifter och allmänna råd om finansiell rådgivning till konsumenter (KOVFS 2004:5) bör näringsidkaren vid sina kontakter med konsumenter tydligt skilja på vad som är råd för placeringar respektive marknadsföring eller information om produkter.

Regler som rör finansiell rådgivning finns därutöver framför allt i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden. Men verksamhet som i sig kan innehålla moment av rådgivning regleras även i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, försäkringsrörelselagen (2010:2043), lagen (2004:46) om värdepappersfonder och lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder. Det finns således ingen samlad lagstiftning om finansiell rådgivning.

Utredningen om konsumentskydd vid finansiell rådgivning

Som redovisats ovan under avsnittet om obeställd reklam och telefonförsäljning har Utredningen om konsumentskydd vid finansiell rådgivning haft i uppdrag att föreslå åtgärder som förbättrar konsumenternas ställning vid finansiell rådgivning. Utredningen presenterade i januari 2014 betänkandet Det måste gå att lita på konsumentskyddet (SOU 2014:4). I syfte att åstadkomma ett sammanhållet regelverk avseende finansiell rådgivning, föreslår utredningen att rådgivningslagen ska upphävas. Utredningen anser att bestämmelserna om investerarskydd i lagen om värdepappersmarknaden i tillämpliga delar bör gälla

även vid placeringsrådgivning, som i dag regleras i rådgivningslagen. Innebörden av förslaget är att både placeringsrådgivning och investeringsrådgivning fortsättningsvis regleras i lagen om värdepappersmarknaden genom att det i rörelselagstiftningen för fondbolag, förvaltare av alternativa investeringsfonder (AIF-förvaltare) respektive försäkringsbolag förs in bestämmelser om placeringsrådgivning som hänvisar till relevanta bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden. För att åstadkomma ett sammanhållet regelverk vid finansiell rådgivning bör dock bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling i möjligaste mån anpassas så att de överensstämmer med regelverket i övrigt. Utredningen föreslår även att de civilrättsliga bestämmelserna i rådgivningslagen förs över till en ny lag – lagen om skadestånd vid finansiell rådgivning till konsumenter.

Utredningen tog även upp frågor om oberoende finansiell rådgivning. Utredningen bedömde att en möjlighet för näringsidkare att vid investeringsrådgivning och rådgivning enligt lagen om försäkringsförmedling kalla sådan rådgivning oberoende finansiell rådgivning bör kunna bidra till konsumentskyddet genom att minska risken för intressekonflikter samtidigt som konsumenten genom detta ges en uppfattning om vad han eller hon kan förvänta sig av rådgivaren. När det gäller placeringsrådgivning ansåg utredningen att det i huvudsak inte torde vara möjligt att tillhandahålla oberoende rådgivning då den rådgivning som tillhandahålls av fondbolag, AIF-förvaltare och försäkringsbolag enbart avser de egna produkterna. Sådan rådgivning uppfyller därför inte kraven på att vara oberoende.

Utredningen behandlade också frågor om definitionen av finansiell rådgivning och skillnaden mellan rådgivning, marknadsföring och försäljning. Utredningen ansåg att ett införande av en definition av rådgivningsbegreppet inte torde innebära att gränsdragningen mellan marknadsföring, försäljning och rådgivning underlättas. Utredningen ansåg att detta fick diskuteras vidare av 2013 års värdepappersmarknadsutredning, som hade ett uttryckligt uppdrag att särskilt överväga i vilken utsträckning det är möjligt och lämpligt att åstadkomma en tydligare distinktion mellan vad som bör anses vara rådgivning respektive försäljning.

2013 års värdepappersmarknadsutredning

Den tidigare regeringen beslutade den 23 maj 2013 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag till de lagändringar som krävs i svensk rätt för att genomföra de reviderade och nya regler för bl.a. värdepappersinstitut och börser samt handelsplatser för finansiella instrument som följer av Europaparlamentets och rådets direktiv (2014/65/EU) och förordning om marknader för finansiella instrument ((EU) nr 600/2014). Utredningen, som antog namnet 2013 års värdepappersmarknadsutredning, presenterade den 29 januari 2015 sitt betänkande Värdepappersmarknaden, MiFID II och MiFIR (SOU 2015:2). Utredningen delar Utredningen om konsumentskydd vid finan-

siell rådgivnings bedömning att rådgivningslagen ska upphävas och att bestämmelser om rådgivning – med lagen om värdepappersmarknaden som förebild – ska införas i de rörelserättsliga lagarna. Utredningen föreslår att det i lagstiftningen för respektive företagstyp införs en bestämmelse om att reglerna om rådgivning i lagen om värdepappersmarknaden ska tillämpas när företaget i fråga tillhandahåller rådgivning till konsumenter.

Utredningen föreslår vidare att Sverige går längre än vad direktivet kräver när det gäller kraven för att någon ska få kalla sig oberoende rådgivare. Enligt minimiregeln i direktivet får en oberoende rådgivare lämna råd om egna produkter, så länge det i det produktutbud rådgivaren har ingår ett tillräckligt antal externa produkter. Utredningen föreslår att kravet skärps så att endast värdepappersinstitut som inte tar emot ersättningar från andra än kunden själv och som enbart lämnar råd om externa produkter ska få kalla sig oberoende rådgivare eller informera sina kunder om att de tillhandahåller oberoende rådgivning. Dessa bestämmelser ska gälla också för försäkringsbolag och försäkringsförmedlare när ett sådant företag inom sin ordinarie verksamhet lämnar finansiell rådgivning till konsumenter. Även fondbolag eller AIF-förvaltare som lämnar råd med stöd av ett sidoverksamhetstillstånd ska omfattas av bestämmelserna. Utredningen instämmer i den slutsats som Utredningen om konsumentskydd vid finansiell rådgivning har dragit, nämligen att det kan ifrågasättas om det är möjligt att formulera en heltäckande definition av vad som utgör rådgivning. Värdepappersmarknadsutredningen föreslår inte någon förändring av definitionen av vad som är investeringsrådgivning.

Enligt direktivet ska medlemsstaterna senast den 3 juli 2016 anta och offentliggöra de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att genomföra direktivet. De nationella bestämmelserna ska, med vissa undantag, tillämpas fr.o.m. den 3 januari 2017.

Enligt uppgift från Finansdepartementet bereds Utredningen om konsumentskydd vid finansiell rådgivnings, och 2013 års värdepappersmarknadsutrednings betänkanden tillsammans inom Regeringskansliet.

Utredningen om genomförande av EU-direktiv om bostadslåneavtal

Den tidigare regeringen gav den 6 februari 2014 en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur EU-direktivet om bostadslåneavtal ska genomföras i svensk rätt (dir. 2014:13). Enligt direktivet om bostadslåneavtal får medlemsstaterna bl.a. förbjuda användandet av ord som råd och rådgivare eller liknande ord när rådgivningen lämnas av kreditgivare, kreditförmedlare eller utsedda representanter. Om denna möjlighet inte utnyttjas, ska i stället vissa villkor ställas upp för att en näringsidkare ska få använda orden oberoende råd eller oberoende rådgivare. Medlemsstaterna ges utrymme att införa striktare krav när det gäller möjligheten att använda dessa termer (artikel 22.4). Utredaren ska bl.a. överväga om det finns skäl att utnyttja möjligheten att gå längre i konsumentskyddet, t.ex. genom att förbjuda vissa näringsidkare att använda termer som råd,

rådgivare eller liknande. Utredaren ska i denna del samordna sina förslag med 2013 års värdepappersmarknadsutredning.

Uppdraget ska redovisas senast den 16 mars 2015.

Frågesvar

Finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund förklarade den 4 februari 2015 som svar på en skriftlig fråga om stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (fr. 2014/15:183) bl.a. att det efter remiss av förslagen i värdepappersmarknadsutredningens betänkande är regeringens avsikt att våren 2016 återkomma till riksdagen med en proposition som innebär ett stärkt konsumentskydd vid alla investeringstjänster.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är viktigt att stärka konsumentskyddet vid finansiell rådgivning. En del i detta arbete är att undanröja de intressekonflikter som kan uppkomma vid rådgivning till konsumenter. 2013 års värdepappersmarknadsutredning föreslår i sitt betänkande Värdepappersmarknaden, MiFID II och MiFIR (SOU 2015:2) att endast värdepappersinstitut som inte tar emot ersättningar från andra än kunden själv och som enbart lämnar råd om externa produkter ska få kalla sig oberoende rådgivare eller informera sina kunder om att de tillhandahåller oberoende rådgivning. Bestämmelserna ska gälla också för försäkringsbolag och försäkringsförmedlare när ett sådant företag inom sin ordinarie verksamhet lämnar finansiell rådgivning till konsumenter. Även fondbolag eller AIF-förvaltare som lämnar råd med stöd av ett sidoverksamhetstillstånd ska omfattas av bestämmelserna. Utredningens förslag går längre än vad direktivet om marknader för finansiella instrument kräver i denna del.

Värdepappersmarknadsutredningens betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund förklarade i ett frågesvar den 4 februari 2015 att det efter remiss av förslagen i utredningsbetänkandet är regeringens avsikt att våren 2016 återkomma till riksdagen med en proposition som innebär ett stärkt konsumentskydd vid alla investeringstjänster.

Enligt utskottet är det angeläget att regeringen prioriterar beredningsarbetet och snarast återkommer till riksdagen med lagförslag som innebär skärpta krav för att någon ska få kalla sig oberoende rådgivare vid finansiell rådgivning till konsumenter.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen, med bifall till motion 2014/15:2953 yrkande 21, som sin mening ge regeringen till känna.

Miljömärkning av produkter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om miljömärkning av produkter. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Motionen

Annicka Engblom och Finn Bengtsson (båda M) menar i motion 2014/15:636 att det bör ställas hårdare krav på miljömärkta produkter sett ur ett helhetsperspektiv och att det bör införas ett mer likformigt och rättvisande miljömärkningssystem som ökar konsumenternas möjlighet att göra bra miljöval. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Svanen

Svanen, det nordiska miljömärket, infördes 1989 av Nordiska ministerrådet. Svanenmärket finns på alltifrån tvättmedel till hotell och hela dagligvarubutiker. Svanens miljökrav tar bl.a. sikte på att reducera belastningen på klimatet och minska spridningen av miljögifter. Dessutom ställs funktions- och kvalitetskrav. Svanen har ett livscykelperspektiv när miljökraven ställs och tittar på hela produktens miljöpåverkan.

EU-miljömärket

Sedan mer än 20 år finns det ett gemensamt frivilligt miljömärkningssystem inom EU. Det infördes genom rådets förordning (EEG) nr 880/92 av den 23 mars 1992 om ett gemenskapsprogram för tilldelning av miljömärke. Förordningen ersattes av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1980/2000 av den 17 juli 2000 om ett reviderat gemenskapsprogram för tilldelning av miljömärke, som nu i sin tur har ersatts av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 66/2010 av den 25 november 2009 om ett EU-miljömärke (miljömärkesförordningen).

Miljömärkesförordningen tillämpas på alla varor och tjänster som tillhandahålls för distribution, konsumtion eller användning på unionsmarknaden, med undantag för humanläkemedel, veterinärmedicinska läkemedel och medicinsk utrustning. Miljömärket får endast användas för produkter som uppfyller kriterierna för de berörda produkterna och för vilka märket har tilldelats. Det fastställs kriterier för EU-miljömärket för varje produktgrupp. Kriterierna anger de miljökrav som en produkt måste uppfylla för att få bära märket. Kriterierna ska vara baserade på produkternas miljöprestanda, med beaktande av unionens senaste strategiska mål på miljöområdet, och ska fastställas på grundval av vetenskapliga belegg och med beaktande av produkternas hela livscykel.

Den 1 januari 2014 trädde en ny lag om EU-miljömärket i kraft (prop. 2012/13:179, bet. 2013/14:CU6, rskr. 2013/14:32). Den nya lagen kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning. Lagen innehåller bl.a. bestämmelser om att regeringen får utse det eller de behöriga organ som för svensk del prövar ansökningar om tilldelning av EU-miljömärket och villkoren för att använda detta.

I Sverige förvaltar det statligt ägda bolaget Miljömärkning Sverige Aktiebolag Svanen och EU-miljömärket och ansvarar för de båda miljömärknings-systemens kriterieutveckling samt genomför kontroller och utfärdar licenser.

Pågående arbete

Som närmare redovisats i avsnittet Konsumentrådgivning startade den nya rikstäckande upplysningstjänsten för konsumenter Hallå konsument sin verksamhet den 31 mars 2015. Konsumentverket ansvarar för att tillhandahålla och samordna upplysningstjänsten. Upplysningstjänsten ska bl.a. lämna information om frågor som rör hållbar konsumtion.

Utskottets ställningstagande

Miljömärkning är ett bra redskap när det gäller att underlätta för konsumenter att göra hållbara val. Som redovisats ovan pågår ett kontinuerligt arbete såväl nationellt som internationellt med att utveckla miljömärkningen. Information om frågor som gäller hållbar konsumtion kommer även att vara en viktig del av den rikstäckande konsumentupplysningstjänst som nyligen har inrättats.

Mot den redovisade bakgrunden är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionen, varför den bör avslås.

Sms-lån

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen bör göra en uppföljning av om den lagstiftning som införts för att stärka konsumentskyddet vid kreditgivning och minska de negativa följderna av snabblån har fått avsedd effekt. Därmed bifaller utskottet en motion.

Riksdagen avslår övriga motioner som rör snabblån. Utskottet hänvisar bl.a. en aviserad utredning om konsumentkrediter.

Jämför reservationerna 3 (SD) och 4 (V).

Bakgrund

År 2006 introducerades s.k. snabblån (sms-lån) på den svenska marknaden. Typiskt för snabblånen är att det handlar om att låna en relativt liten summa

pengar under en kort tid. Återbetalningstiden för krediten är som regel 30 dagar, men den faktiska återbetalningstiden kan vara längre. Kronofogdemyndigheten definierar numera snabblån som krediter mellan 500 och 15 000 kronor med en löptid på upp till 12 månader. Kostnaden för snabblån är oftast en kombination av ränta och avgifter. I och med den korta återbetalningstiden kan den effektiva räntan bli hög. Ansökningar om lån görs på distans, ofta genom ett sms-meddelande eller via internet. Lånebeloppet betalas ut snabbt. Vanligen är det fråga om lån utan säkerhet.

Motionerna

Jonas Sjöstedt m.fl. (V) anser i partimotion 2014/15:133 att regeringen snarast bör lägga fram ett förslag som innebär att sms-lån och andra snabblån förbjuds. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 4). Motionärerna anser även att regeringen bör se över vilka ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att komma till rätta med de höga räntorna vid snabblån och återkomma till riksdagen med förslag. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 5). Motionärerna föreslår vidare ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att det införs ett särskilt återhållsamhetskrav och ett särskilt måttfullhetskrav i konsumentkreditlagen när det gäller marknadsföring av krediter (yrkande 6).

I motion 2014/15:2985 föreslår Ewa Thalén Finné m.fl. (M) ett tillkännagivande om att regeringen bör följa upp den lagstiftning som nu finns på plats för att komma åt de oseriösa aktörerna på snabblåne marknaden (yrkande 2).

Mikael Eskilander m.fl. (SD) anser i motion 2014/15:2518 att kreditgivare som grovt brutit i sin kreditprövning inte ska kunna vända sig till Kronofogdemyndigheten för att driva in sin fordran. Motionärerna anser vidare att snabblån för konsumtion bör förbjudas. Tillkännagivanden föreslås i enlighet med detta (yrkandena 1 och 2).

Peter Jeppsson m.fl. (S) anser i motion 2014/15:1439 att bestämmelserna som rör sms-lån ska ses över. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Hans Hoff (S) menar i motion 2014/15:436 att det behövs en översyn av räntenivåerna när det gäller sms-lån. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Ett förslag till ett liknande tillkännagivande lämnas också av Jan Ericson (M) i motion 2014/15:965.

Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) anser i motion 2014/15:2083 att de nuvarande räntenivåerna på sms-lån inte är rimliga. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att införa ett räntetak.

I motion 2014/15:1534 föreslår Elisabeth Svantesson och Lotta Finstorp (båda M) ett tillkännagivande om att regeringen bör ta ytterligare steg för att skydda konsumenterna från orimliga snabblån och orimliga räntor.

Ola Johansson (C) anser i motion 2014/15:2428 att det bör införas ett förbud mot att ta snabblån under vissa tider på dygnet. Det bör även införas en

reflektionsperiod på 24 timmar där låntagaren återigen måste bekräfta lånet för att få det utbetalat. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 3).

Statistik från Kronofogdemyndigheten

Kronofogdemyndigheten redovisar sedan 2006 statistik över inkomna ansökningar om betalningsförelägganden på grund av obetalda snabblån. Enligt Kronofogdemyndighetens statistik ökade antalet ansökningar mellan 2006 och 2009 från 1 707 till 46 531. Under 2010 minskade antalet ansökningar till 28 038, men 2011 ökade antalet ansökningar till 33 064. Ökningen fortsatte under 2012 då antalet ansökningar uppgick till 53 709, vilket motsvarar en ökning med 62 procent jämfört med 2011. Under 2013 inkom 49 192 ansökningar, en minskning med 8 procent jämfört med 2012. År 2014 uppgick antalet ansökningar till 56 641, en ökning med 15 procent jämfört med föregående år. Utvecklingen av de obetalda snabblånen visar framför allt att ungdomars, i åldern 18-25 år, andel av de inkomna ansökningarna har minskat tydligt över tid. Åldersgruppens 26-35 år andel ligger runt 30 procent. Det är främst personer i åldern 26-55 år som har ansökningar om obetalda snabblån.

Gällande lagstiftning m.m.

Den 1 januari 2011 trädde en ny konsumentkreditlag (2010:1846) i kraft (prop. 2009/10:242, bet. 2010/11:CU5, rskr. 2010/11:80). Lagen ersatte konsumentkreditlagen från 1992. I 1992 års konsumentkreditlag var snabblånen undantagna från t.ex. kravet på information om den effektiva räntan i marknadsföring och innan ett avtal ingås. Snabblånen var också typiskt sett undantagna från kravet på kreditprövning. I syfte att motverka de skuldsättningsproblem som sms-lån och andra snabblån har fört med sig gäller i den nya lagen samma regler för snabblån som för konsumentkrediter i allmänhet.

Den nya konsumentkreditlagen omfattar i princip alla slag av krediter som näringsidkare lämnar till konsumenter. Lagen är, liksom den tidigare konsumentkreditlagen, tvingande till konsumentens förmån.

I 6 § konsumentkreditlagen finns grundläggande bestämmelser om hur näringsidkaren ska förhålla sig till konsumenten före och under avtalstiden. Enligt paragrafen ska näringsidkaren i sitt förhållande till konsumenten iakttä god kreditgivningssed. Näringsidkaren ska därvid ta till vara konsumentens intressen med tillbörlig omsorg och ge de förklaringar som konsumenten behöver.

Marknadsföringslagens (2008:486) bestämmelser gäller vid marknadsföring av konsumentkrediter. I 7 § konsumentkreditlagen finns kompletterande regler om vilken information näringsidkaren ska lämna vid marknadsföring av kreditavtal. Näringsidkaren ska vid marknadsföring av kreditavtal lämna information om den effektiva räntan. Informationen ska lämnas med hjälp av ett representativt exempel. Om någon annan räntesats eller sifferuppgift anges i marknadsföringen ska näringsidkaren bl.a. lämna information om krediträntan

och om den är bunden eller rörlig, avgifter och andra kostnader som utgör en del av kreditkostnaden, kreditbeloppet, det sammanlagda belopp som ska betalas av konsumenten och storleken på avbetalningarna. Informationen ska lämnas på ett klart, kortfattat och framträdande sätt. Bestämmelser om den information som ska lämnas innan ett kreditavtal ingås finns bl.a. i 8 § konsumentkreditlagen. I första stycket anges att näringsidkaren ska lämna information till konsumenten i rimlig tid innan ett kreditavtal ingås. Detta innebär att konsumenten ska ges tillräcklig tid för att sätta sig in i och överväga informationen (prop. 2009/10:242 s. 94). Näringsidkaren ska bl.a. informera om kreditbeloppet, krediträntan och villkoren för den, den effektiva räntan med angivande av ett representativt exempel, och det sammanlagda belopp som ska betalas av konsumenten. Informationen ska lämnas i ett särskilt formulär – Standardiserad europeisk konsumentkreditinformation. Enligt 11 § gäller att om näringsidkaren inte lämnar den föreskrivna informationen ska marknadsföringslagen tillämpas. En näringsidkare kan därvid åläggas att vid vite lämna informationen.

Enligt 12 § konsumentkreditlagen är näringsidkaren skyldig att göra en kreditprövning, dvs. att pröva om konsumenten har ekonomiska förutsättningar att fullgöra vad han eller hon åtar sig enligt kreditavtalet. Kreditprövningen ska grundas på tillräckliga uppgifter om konsumentens ekonomiska förhållanden. Krediten får beviljas endast om konsumenten har ekonomiska förutsättningar att fullgöra sitt åtagande. I förarbetena till konsumentkreditlagen anges att med uttrycket tillräckliga uppgifter avses att näringsidkaren måste samla in så många uppgifter att konsumentens betalningsförmåga för krediten i fråga kan bedömas med en hög grad av säkerhet. Näringsidkaren är i allmänhet skyldig att skaffa sig en helhetsbild av konsumentens ekonomiska situation. Uppgifterna ska normalt alltid omfatta konsumentens inkomster och övriga kreditåtaganden. Flera uppgiftskällor kan behöva användas. Uppgifter kan inhämtas från konsumenten, från en kreditupplysning, från en databas som förs av en myndighet, t.ex. Kronofogdemyndigheten, eller från kreditgivarens eget register eller databas. Informationskällorna är delvis överlappande, och vilka informationskällor som ska användas vid en viss kreditprövning får avgöras mot kravet på att prövningen ska grundas på tillräckliga uppgifter. Konsumenten bör normalt tillfrågas om sina ekonomiska förhållanden, men i praktiken är det sällan tillräckligt med uppgifter endast från konsumenten. Konsumentens uppgifter bör alltid kontrolleras, t.ex. med hjälp av en aktuell kreditupplysning. Om näringsidkaren inhämtar en kreditupplysning är den information som näringsidkaren då får, tillsammans med informationen från konsumenten, i allmänhet tillräcklig, naturligtvis beroende på hur fullständig och aktuell informationen i kreditupplysningen är (prop. 2009/10:242 s. 100 f.).

Till skillnad från 1992 års konsumentkreditlag finns det inget undantag från kravet på kreditprövning för krediter på små belopp eller med kort löptid. Näringsidkaren ska alltså oavsett hur litet lånebelopp det är fråga om kontrollera att konsumenten har disponibla inkomster som räcker till att täcka kostnaderna för krediten och återbetalningen (prop. s. 101).

Genom den nya konsumentkreditlagen har det införts en rätt för konsumenten att frånträda ett ingånget kreditavtal. Av 21 och 22 §§ framgår att ångerfristen är 14 dagar och att fristen börja löpa den dag då kreditavtalet ingås, dock tidigast den dag då konsumenten får del av avtalsvillkoren och övrig information.

Kompletterande bestämmelser till konsumentkreditlagen finns i förordningen (2010:1855) om beräkning av effektiv ränta vid konsumentkrediter. Vidare har Konsumentverket och Finansinspektionen utfärdat allmänna råd om konsumentkrediter, KOVFS 2011:1, respektive FFFS 2014:11.

Lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden gäller enligt 1 § avtalsvillkor som näringsidkare använder när de erbjuder varor, tjänster eller andra nyttigheter till konsumenter. Om ett avtalsvillkor som avses i 1 § med hänsyn till pris och övriga omständigheter är oskäligt mot konsumenten, får Marknadsdomstolen enligt 3 § förbjuda näringsidkaren att i framtiden i liknande fall använda samma eller väsentligen samma villkor om förbudet är påkallat från allmän synpunkt eller annars ligger i konsumenternas eller konkurrenternas intresse.

Enligt 49 § konsumentkreditlagen utövar Konsumentverket tillsyn över att lagen följs med undantag för bl.a. verksamhet som står under Finansinspektionens tillsyn. Konsumentverkets tillsyn enligt konsumentkreditlagen omfattar krediter som andra näringsidkare än kreditinstitut lämnar, erbjuder eller förmedlar till konsumenter. Enligt 50 § konsumentkreditlagen har Konsumentverket eller den som verket förordnar rätt att företa inspektion hos berörda näringsidkare och att ta del av samtliga handlingar som behövs för tillsynen. Näringsidkaren ska lämna de upplysningar om verksamheten som begärs för tillsynen. Om en näringsidkare inte tillhandahåller handlingar eller lämnar upplysningar får Konsumentverket förelägga näringsidkaren att fullgöra sin skyldighet. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Om en näringsidkare inte följer bestämmelsen om kreditprövning i 12 § konsumentkreditlagen får Konsumentverket enligt 51 § meddela näringsidkaren en varning. Konsumentverket får också förelägga näringsidkaren att upphöra med att lämna krediter. Det är näringsidkaren som har bevisbördan för att en tillräcklig kreditprövning har gjorts i det enskilda fallet (prop. 2009/10:242 s. 101).

Riksdagen beslutade i februari 2014 om vissa ändringar i konsumentkreditlagen (prop. 2013/14:34, bet. 2013/14:CU13, rskr. 2013/14:150). Syftet med ändringarna är att stärka konsumentskyddet vid kreditgivning och därigenom minska överskuldssättningen bland konsumenter. Lagändringarna trädde i kraft den 1 april 2014.

I 51 § har införts en bestämmelse om att en varning ska förenas med en sanktionsavgift om överträdelsen inte är ringa. Sanktionsavgiften ska enligt 52 § bestämmas till lägst 5 000 kronor och högst 10 miljoner kronor. Avgiften ska dock inte kunna överstiga 10 procent av näringsidkarens omsättning det närmast föregående räkenskapsåret. När avgiftens storlek bestäms ska särskild

hänsyn tas till hur allvarlig den överträdelse är som föranlett varningen. Sanktionsavgiften ska få efterges helt eller delvis, om det finns särskilda skäl. Vidare har kriterier för när Konsumentverket enligt 51 § ska få meddela föreläggande om att upphöra med att lämna krediter angetts i lagen. Ett sådant föreläggande ska kunna meddelas om en näringsidkaren tidigare har meddelats en varning eller om överträdelsen är särskilt allvarlig. Vid bedömningen av om en överträdelse är särskilt allvarlig ska särskild hänsyn tas till om näringsidkaren vid upprepade tillfällen har brustit i skyldigheten att göra kreditprovningar och om bristerna är systematiska.

Den 1 juli 2014 trädde en ny lag om viss verksamhet med konsumentkrediter i kraft (prop. 2013/14:107, bet. 2013/14:FiU14, rskr. 2013/14:206). Den nya lagen innehåller regler avseende företag som lämnar konsumentkrediter, bl.a. snabblåneföretag. För att få driva verksamheten krävs tillstånd från Finansinspektionen. Företagen ställs också under Finansinspektionens tillsyn. Om ett företag åsidosätter sina skyldigheter kan Finansinspektionen ingripa med sanktioner, och ett tillstånd ska kunna återkallas.

Interpellations- och frågesvar

Finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund anförde i en interpellationsdebatt om sms-lån den 4 november 2014 bl.a. att han delar den oro som många känner för dem som har skuldsatt sig och har skulder hos Kronofogdemyndigheten på grund av obetalda snabblån. Det är viktigt att det finns ett högt konsumentskydd för denna typ av lån. När det gällde vilka åtgärder han planerar att vidta för att komma till rätta med den problematik som hänger ihop med snabblånen, konstaterade statsrådet att den förra regeringen med stöd av riksdagen vidtog vissa åtgärder sedan den här typen av lån började erbjudas på den svenska lånemarknaden under 2006. Ett exempel är att kravet på kreditprovning stärktes både vad gäller när en sådan ska göras och när det gäller vad den ska omfatta. År 2014 vidtogs också två kraftfulla åtgärder vars effekter ännu inte kan läsas av. Konsumentverket har fått utökade sanktionsmöjligheter i händelse av brister i kreditprovningen, och en ny lag trädde i kraft den 1 juli. Lagen innebär att samtliga dessa verksamheter omfattas av tillståndsplikt och av Finansinspektionens fulla tillsyn med ett tydligt krav på sundhet i rörelsen. Mot bakgrund av att marknadskommunikation har blivit mer snabbriktig, uppsökande och svåröverskådlig överväger regeringen ytterligare lagförslag som syftar till att ge Konsumentombudsmannen mer effektiva sanktionsmöjligheter när näringsidkare bryter mot bestämmelser om marknadsföring och avtalsvillkor.

När det gällde frågan om statsrådet tänker agera i frågan om de ockerliknande räntorna anförde statsrådet att han kan konstatera att det finns lagstiftning för att komma till rätta med ocker och oskäliga lånevillkor. Rätt utnyttjade innebär dessa verktyg att en konsument inte ska kunna ingå ett lån med oskäliga lånevillkor och, om så ändå sker, att konsumenten aldrig ska kunna krävas på mer än vad som är skäligt. Han avser att arbeta med dessa frågor

tillsammans med justitieministern, som är den minister som ansvarar för lagstiftningen som rör räntor och oskäligen avtalsvillkor. Han avser även i övrigt att följa utvecklingen noga. Regeringen tvekar inte att vidta ytterligare åtgärder om den bedömer att behov finns. Statsrådet förklarade även att han är mycket angelägen om att få till stånd en fördjupad diskussion med både bransch och myndigheter om olika åtgärder (ip. 2014/15:30).

Statsrådet Per Bolund anförde även den 15 oktober 2014 som svar på en skriftlig fråga om åtgärder mot oseriösa snabblåneföretag (fr. 2014/15:8) bl.a. följande. En ny lag trädde i kraft den 1 juli 2014 som innebär att samtliga dessa verksamheter omfattas av tillståndsplikt och av Finansinspektionens fulla tillsyn med ett krav på sundhet i rörelsen. Här ska också noteras att det enbart är aktiebolag och ekonomiska föreningar som fortsättningsvis får ägna sig åt att ge s.k. snabblån. Även denna åtgärd kan innebära en reducering av oseriösa verksamhetsutövare.

Utskottets ställningstagande

Utvecklingen på kreditmarknaden har inneburit att olika typer av snabblån har gjorts mer tillgängliga för konsumenterna. Samtidigt som en ökad tillgänglighet till krediter kan ha positiva effekter för många konsumenter innebär det en större risk för att andra konsumenter fattar förhastade och dåligt underbyggda beslut om lån. Snabblånen har bidragit till skuldsättningsproblem för många människor.

Antalet obetalda snabblån ligger alltför högt på en hög nivå. Statistik från Kronofogdemyndigheten visar att det under 2014 kom in 56 641 ansökningar om betalningsförelägganden som rörde obetalda snabblån, en ökning med 15 procent jämfört med föregående år. Konsekvensen av obetalda snabblån är inte sällan betalningsanmärkningar och en ökad risk för överskuldsättning.

Som redovisats ovan har det under senare år vidtagits flera lagstiftningsåtgärder för att stärka konsumentskyddet vid kreditgivning och minska de negativa följderna av snabblån. I den nya konsumentkreditlagen som trädde i kraft den 1 januari 2011 gäller samma regler för snabblån som för konsumentkrediter i allmänhet. Detta innebär bl.a. att kreditgivaren har fått ett tydligt ansvar för att lämna information om den effektiva räntan. Kreditgivaren ska också alltid vara skyldig att göra en kreditprövning. I och med att snabblånen omfattas av kravet på kreditprövning står även denna form av kreditgivning under Konsumentverkets tillsyn. År 2014 infördes även regler i konsumentkreditlagen som ger Konsumentverket effektivare möjligheter att ingripa när det upptäcks brister vid kreditprövningar; bl.a. ska verket kunna ta ut en sanktionsavgift av en näringsidkare som inte gör ordentliga kreditprövningar. Vidare trädde en ny lag om viss verksamhet med konsumentkrediter i kraft den 1 juli 2014. Lagen innebär bl.a. att snabblåneföretagens verksamhet omfattas av tillståndsplikt och ställs under Finansinspektionens tillsyn.

Enligt utskottet är det angeläget att denna lagstiftning följs upp. Regeringen bör därför göra en uppföljning för att se om lagstiftningen har fått avsedd effekt. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen, med bifall till motion 2014/15:2985 yrkande 2, som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet övergår nu till att behandla övriga motioner om snabbblån. Utskottet ser mycket positivt på att finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund vid den offentliga utfrågningen om konsumtion på kredit redovisade att regeringen inom kort kommer att tillsätta en utredning som ska överväga effektiva och ändamålsenliga åtgärder för att åstadkomma en mer ansvarsfull marknad för konsumentkrediter. En åtgärd som utredningen kommer att överväga är en civilrättslig sanktionsregel vid bristande kreditprövning som t.ex. kan innebära att kreditgivaren inte får någon ränta eller inte får tillbaka det utlånade beloppet om inte en tillräcklig kreditprövning har gjorts. Andra åtgärder som utredningen ska överväga är införandet av ett räntetak och ett kostnadstak, dvs. att begränsa det totala belopp för kostnader som konsumenten kan behöva betala. Utredningen kommer också att överväga skärpta marknadsförings- och informationskrav. Ministern uppgav vidare att det pågår ett arbete med lagförslag om att ge Konsumentombudsmannen mer effektiva sanktionsmöjligheter när företag bryter mot reglerna för marknadsföring och avtalsvillkor. De nya reglerna planeras vara på plats under våren – sommaren 2016. Regeringen arbetar även med en strategi för att motverka överskuldssättning. Avsikten är att strategin ska presenteras i höst i anslutning till budgetpropositionen för 2016.

Utskottet kan konstatera att de åtgärder som regeringen aviserat får anses ligga väl i linje med huvuddelen av motionsförslagen. Mot denna bakgrund finns det inte behov av något initiativ från riksdagen med anledning av motionerna. De bör därför avslås.

Överskuldssättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med olika förslag på åtgärder mot överskuldssättning. Utskottet hänvisar till pågående och aviserat arbete.

Jämför reservationerna 5 (SD) och 6 (V) samt särskilt yttrande 2 (M, C, FP, KD).

Bakgrund

Vid riksdagsbehandlingen av regeringens förslag till ändringar i skuldsaneringslagen våren 2011 (prop. 2010/11:31, bet. 2010/11:CU9, rskr. 2010/11:208) behandlades även ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2010 om åtgärder mot överskuldssättning. Riksdagen tillkännagav att

regeringen bör utarbeta en strategi för hur överskuldssättning ska kunna undvikas och återkomma till riksdagen med förslag på konkreta åtgärder för att minska antalet överskuldssatta. Enligt tillkännagivandet bör regeringen också ta initiativ för att öka kunskaperna om barns och ungdomars situation i överskuldssatta familjer.

Motionerna

I partimotion 2014/15:133 föreslår Jonas Sjöstedt m.fl. (V) ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör återkomma med en strategi och konkreta förslag på åtgärder för att motverka överskuldssättning (yrkande 1). Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till att skapa ett ekonomiskt och socialt hållbart kreditsystem som gör det möjligt för människor som har hamnat i skuldfällan att komma tillbaka till en hållbar ekonomisk situation (yrkande 2). Vidare föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag på konkreta förebyggande åtgärder mot överskuldssättning (yrkande 3).

I motion 2014/15:2985 föreslår Ewa Thalén Finné m.fl. (M) ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag på en strategi för att motverka överskuldssättning (yrkande 1).

Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) anser i motion 2014/15:2518 att det bör vara lättare för statliga myndigheter att ingå överenskommelser om t.ex. betalningsplaner med skuldsatta privatpersoner. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 5).

Ett motsvarande tillkännagivande föreslås även av Mikael Eskilanderesson och Jonas Millard (båda SD) i motion 2014/15:2929.

Cecilia Magnusson och Ulf Berg (båda M) menar i motion 2014/15:1386 att möjligheten att införa en slutlig preskriptionstid för skulder bör övervägas. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Jörgen Andersson (M) anför i motion 2014/15:2305 att viljan och incitamenten hos överskuldssatta skulle kunna öka om en viss andel av lönen utmäts i stället för att en absolut minimigräns fastställs. Det skulle innebära att den överskuldssatte får behålla en del av en eventuell ökad inkomst. Motionären anser att reglerna bör ses över. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Aktuella lagregler

Skuldsanering enligt skuldsaneringslagen (2006:548) innebär att gäldenären helt eller delvis befrias från ansvar för betalningen av de skulder som omfattas av skuldsaneringen. Även andra åtgärder för att komma åt överskuldssättningsproblemet kan vara aktuella. Det gäller bl.a. frågor som rör följande bestämmelser.

Bestämmelser om preskription av fordringar finns i preskriptionslagen (1981:130). Enligt 8 § innebär preskription att borgenären förlorar rätten att

kräva ut sin fordran. En fordran preskriberas enligt 2 § tio år efter tillkomsten om inte preskriptionen avbryts dessförinnan. Preskriptionstiden är dock tre år för en fordran mot en konsument.

Bestämmelser om vilken ränta som den som har försummat att betala en skuld i rätt tid är skyldig att betala för tiden efter förfalldagen till dess betalning sker, s.k. dröjsmålsränta, finns i räntelagen (1975:635). Lagen gäller i den mån inte annat är avtalat eller utfäst eller särskilt föreskrivet enligt 1 § andra stycket.

I 7 kap. utsködningsbalken finns bestämmelser om utmätning av lön. Lön får enligt 4 § tas i anspråk genom utmätning endast till den del den överstiger vad gäldenären behöver för sitt och familjens underhåll samt till fullgörande av betalningsskyldighet mot annan som har företräde vid löneutmätning. Enligt 5 § bestäms den del av gäldenärens lön som inte får tas i anspråk genom utmätning (förbehållsbeloppet) med ledning av ett normalbelopp som innefattar alla vanliga levnadskostnader utom bostadskostnad.

Utredningen om överskuldsättning

Den tidigare regeringen beslutade den 12 april 2012 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att föreslå en åtgärdsinriktad strategi för att motverka skuldsättning (dir. 2012:31). I uppdraget ingick att analysera de problem som olika grader av skuldsättning medför för enskilda personer, närstående och samhället i stort samt kartlägga vanliga orsaker till allvarlig skuldsättning. Situationen för barn och unga i överskuldssatta familjer skulle beaktas särskilt. I uppdraget ingick att resonera kring eventuella behov av förändringar i lagstiftningen. Dock ingick inte att lämna författningsförslag.

I november 2013 presenterade Utredningen om överskuldsättning betänkandet Överskuldssättning i creditsamhället? (SOU 2013:78) I utredningsbetänkandet redovisas ny statistik över svenska hushålls skuldsättning och överskuldssättning. Utredningen konstaterar i betänkandet att det inte är personer med stora lån som har överskuldssättningsproblem, utan personer med mindre lån. De med stora lån har ofta goda förutsättningar, som höga inkomster, för att klara av sin lånesituation. De överskuldssatta är en utsatt grupp med lägre inkomster, högre förekomst av arbetslöshet och sjukdom, färre som äger sitt eget boende och fler ensamstående än befolkningen i övrigt. Den nya statistiken visar enligt utredningen på behovet av en strategi mot överskuldssättning som både tar sikte på att minska risken för personer att bli överskuldssatta och hjälper överskuldssatta att bli skuldfria.

För att i förebyggande syfte åstadkomma större balans mellan kreditgivare och kredittagare föreslår utredningen ett antal åtgärder som kan infogas i en strategi mot överskuldssättning. Utredningen föreslår bl.a. ökade resurser till Konsumentverket och en eventuell skärpning av lagstiftningen för att bättre kunna övervaka kreditmarknaden ur ett konsumentperspektiv, en förändring av lagarna om ocker för att bl.a. möjliggöra jämkning av orimliga räntevillkor

samt en ökad samverkan mellan Kronofogdemyndigheten och andra myndigheter i syfte att arbeta förebyggande för att undvika skuldsättning.

För vidgad kunskap och annat stöd till dem som är eller riskerar att bli överskuldsatta föreslår utredningen bl.a. en mer kraftfull och likvärdig budget- och skuldrådgivning över hela landet, försöksverksamhet med saneringslån som innebär att många små, dyra lån samlas ihop till ett enda till rimligt låg ränta, en ekonomisk upplysningstjänst, ekonomiakut, som knyts till upplysningstjänsten för konsumenter, ett uppdrag till Konsumentverket och Kronofogdemyndigheten att driva finansiell folkbildning i samverkan med varandra, andra myndigheter, kommuner, det civila samhället och privata aktörer samt stöd för gäldenärer att med hjälp av uppgifter från borgenärerna kontrollera fordringars giltighet.

För att i någon mån lindra för de sedan lång tid svårt skuldsatta och öka deras möjligheter att bli skuldfria på sikt föreslår utredningen att slutlig pre-skription införs efter drygt 15 år för fordringar som fastställts av Kronofogdemyndigheten eller i domstol. Utredningen föreslår också att avräkningen på skulder först bör ske på kapitalbeloppet och därefter på räntor och avgifter och att Kronofogdemyndigheten bör kunna kalla samtliga okända borgenärer och begära att de skriftligen anmäler sina fordringar till myndigheten. Dessutom föreslår utredningen att privatpersoner vid domstol med kvalificerad majoritet bland borgenärerna ska kunna genomdriva ackord i likhet med vad som gäller för ackord för juridiska personer vid en konkurs eller företagsrekonstruktion.

När det gäller barn och unga, som är en mycket viktig målgrupp för de finansiella folkbildningsuppdragen, föreslås ett antal insatser. Barn berörs av att föräldrar med löneutmätning har mindre att leva på än föräldrar med försörjningsstöd, och därför föreslår utredningen att förbehållsbeloppet vid löneutmätning höjs.

Enligt uppgift från Finansdepartementet är betänkandet föremål för beredning inom Regeringskansliet.

2012 års skuldsaneringsutredning

I oktober 2013 presenterade 2012 års skuldsaneringsutredning betänkandet Ut ur skuldfällan (SOU 2013:72). Utredningens övergripande uppdrag var att överväga åtgärder för att få fler s.k. evighetsgäldenärer att ansöka om skuldsanering i stället för att de år efter år är föremål för löneutmätning eller motsvarande. Enligt utredningens uppfattning är det nödvändigt med lagstiftningsåtgärder för att kunna frångå den nu etablerade 15-årsprognosen som används vid bedömningen av gäldenärens betalningsförmåga. Det föreslås därför att det kvalificerade insolvensrekvisitet och definitionen av detta begrepp bör föras in i lagtexten. Med kvalificerad insolvens ska avses att gäldenären inte rätteligen kan betala sina skulder och att denna oförmåga med hänsyn till samtliga omständigheter kan antas bestå under överskådlig tid. Betalningsplanens längd ska vara mer flexibel än den är i dag, och en kortare plan ska kunna bestämmas om det är skäligt, exempelvis för hårt skuldsatta ålderspensionärer

och svårt sjuka gäldenärer. Två betalningsfria månader bör införas som infaller under juni och december månad varje år. Därutöver föreslår utredningen bl.a. att en gäldenär som tidigare misslyckats med sin skuldsanering ska kunna beviljas skuldsanering på nytt.

Enligt uppgift från Justitiedepartementet är betänkandet föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Frågesvar

Finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund angav följande den 4 februari 2015 som svar på en skriftlig fråga (fr. 2014/15:177) om åtgärder mot överskuldsättning. Hushållens skuldsättning och det stora antalet evighetsgäldenärer är frågor som har hög prioritet för regeringen. Relevanta åtgärder behöver vidtas. Det stöd som erbjuds skuldsatta personer liksom relevant lagstiftning behöver ses över och skärpas där så bedöms krävas. Myndigheter behöver också i vissa avseenden ges bättre förutsättningar att bedriva sin verksamhet. Vissa åtgärder har vidtagits under senare år, inte minst riktade mot verksamhet som består i att lämna krediter till konsumenter, men mer behöver göras. Regeringen arbetar med att ta fram en strategi mot överskuldsättning som inrymmer såväl förebyggande och stödande som rehabiliterande åtgärder, liksom med en proposition som syftar till att hjälpa evighetsgäldenärer ut ur skuldfällan. Utgångspunkter för arbetet är bl.a. de båda betänkandena Överskuldsättning i kredit samhället? (SOU 2013:78) och Ut ur skuldfällan (SOU 2013:72) samt de remissvar som lämnats med anledning av dessa. Målsättningen är att såväl strategin som propositionen ska presenteras under 2015. När det gäller det förebyggande arbetet är det inte minst viktigt att konsumenter som börjar få ekonomiska problem lätt kan få tillgång till ett bra konsumentstöd. Här bedöms konsumentupplysningstjänsten Hallå konsument som lanseras under våren bli en betydelsefull hjälp.

Övrigt pågående arbete

Regeringen har i regleringsbrevet för budgetåret 2015 gett Konsumentverket i uppdrag att göra en fördjupad kartläggning och analys av den verksamhet som bedrivs av den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Kartläggningen ska innehålla frågeställningar som rör verksamhetens utveckling och kvalitet, liksom invånarnas kännedom om och nöjdhet med verksamheten. Kartläggningen ska bl.a. tjäna som underlag för regeringens fortsatta arbete med överskuldsättning och för Konsumentverkets insatser för att stödja budget- och skuldrådgivningen. Uppdraget ska redovisas senast den 15 maj 2015.

Den tidigare regeringen gav den 4 september 2014 en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av utskökningsbalken och anslutande regler i syfte att modernisera utskökningsrätten (dir. 2014:127). Utredaren ska bl.a. ta ställning till om reglerna om fastställande av normalbeloppet kan förändras och om även reglerna om ändring av löneutmättningsbeslut bör justeras i syfte att

kunna undvika omprövningar i situationer där förändringen av gäldenärens ekonomiska förhållanden är så liten att det inte kan anses ändamålsenligt att omprövning sker.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2016.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan arbetar regeringen med att ta fram en strategi mot överskuldssättning som inrymmer förebyggande, stödjande och rehabiliterande åtgärder. Utgångspunkter för arbetet är bl.a. utredningsbetänkandena Överskuldssättning i kreditsamhället? (SOU 2013:78) och Ut ur skuldfällan (SOU 2013:72) och de remissvar som kommit in med anledning av utredningarna. Vid utskottets offentliga utfrågning om konsumtion på kredit uppgav finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund att arbetet med strategin kommer att pågå under våren, och avsikten är att strategin ska presenteras i höst i anslutning till budgetpropositionen för 2016. Statsrådet uppgav vidare att regeringen inom kort kommer att tillsätta en utredning som ska överväga effektiva och ändamålsenliga åtgärder för att åstadkomma en mer ansvarsfull marknad för konsumentkrediter. En åtgärd som utredningen kommer att överväga är en civilrättslig sanktionsregel vid bristande kreditprövning som t.ex. kan innebära att kreditgivaren inte får någon ränta eller inte får tillbaka det utlånade beloppet om inte en tillräcklig kreditprövning har gjorts. Andra åtgärder som utredningen ska överväga är införandet av ett räntetak och ett kostnadstak. Därutöver uppgav statsrådet att regeringen också arbetar med en proposition som syftar till att hjälpa evighetsgäldenärer ut ur skuldfällan. Målsättningen är att en proposition ska kunna överlämnas till riksdagen under 2015.

Regeringen har även gett Konsumentverket i uppdrag att göra en fördjupad kartläggning och analys av den verksamhet som bedrivs av den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Kartläggningen ska bl.a. tjäna som underlag för regeringens fortsatta arbete med överskuldssättning. En särskild utredare gör för närvarande en översyn av utskökningsbalken och överväger om vissa regler om löneutmätning ska förändras. Vidare uppgav finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund vid den offentliga utfrågningen att Kronofogdemyndigheten för närvarande samarbetar med myndigheter som har många indrivningsärenden för att ta fram bättre rutiner för myndigheternas hantering av fordringar.

Utskottet kan således konstatera att ett omfattande arbete pågår inom området och att regeringen har aviserat en utredning som ska överväga effektiva och ändamålsenliga åtgärder för att åstadkomma en mer ansvarsfull marknad för konsumentkrediter. Det pågående och aviserade arbetet ligger helt i linje med motionsönskemålen. Utskottet anser att resultatet av det pågående och aviserade arbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Motionerna bör därför avslås.

Reservationer

1. Obeställd reklam och telefonförsäljning, punkt 1 (SD)

av Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilandersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:2518 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4 samt

2014/15:2920 av Sara-Lena Bjälkö (SD),

bifaller delvis motionerna

2014/15:1274 av Sten Bergheden (M) och

2014/15:2428 av Ola Johansson (C) yrkande 1 och

avslår motionerna

2014/15:825 av Per-Ingvar Johnsson (C),

2014/15:1974 av Annika Lillemets och Valter Mutth (MP) yrkandena 1–3 och

2014/15:2428 av Ola Johansson (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Problem med telefonförsäljning har uppmärksammats alltmer under senare tid. En betydande del av anmälningarna till Konsumentverket rör numera telefonförsäljning. Av anmälningarna framgår att konsumenten i många fall har fått en avtalsbekräftelse men inte anser sig ha tackat ja till något erbjudande. Även för många företagare är påträngande telefonförsäljning ett stort problem. Särskilt småföretagare har inte de resurser som krävs för att bemöta krav från oseriösa telefonförsäljare. Rättsprocesser kostar både tid och pengar. Till skillnad mot vad som gäller för konsumenter så finns ingen ångerrätt när telefonförsäljning sker till företagare.

Det är visserligen positivt att en särskild utredare för närvarande överväger om konsumentskyddet i samband med telefonförsäljning behöver stärkas. Utredaren ska också bedöma om småföretag som får köperbjudanden via telefonsamtal behöver ett särskilt skydd. För att redan nu ge konsumenterna ett ökat skydd vid telefonförsäljning anser vi dock att det i lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler ska införas en regel om att säljsamtal ska spelas in. På så sätt kan det säkerställas vad som sagts under samtalet. Eftersom tekniken redan finns innebär det inte några extra kostnader för de företag som sysslar med telemarketing. Utredningen om konsumentskydd vid finansiell rådgivning gör i betänkandet Det måste gå att lita på konsumentskyddet (SOU 2014:4) också bedömningen att det bör införas en skyldighet för rådgivaren att spela in rådgivningssamtal.

Vi anser vidare att det i lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler ska införas en regel om att köparen i slutet av säljsamtalet ska få möjlighet att svara på om han eller hon önskar ändra eller lägga till något.

Det får vara regeringens uppgift att utarbeta de lagförslag som krävs och återkomma till riksdagen.

Enligt vår mening är det också viktigt att stärka skyddet vid telefonförsäljning till näringsidkare. Vi anser därför att regeringen även ska utreda möjligheten att införa en ångerrätt för näringsidkare.

När det gäller de motioner som föreslår åtgärder i syfte att begränsa direktreklamen anser vi inte att det finns skäl för riksdagen att frångå sina tidigare ställningstaganden.

Vad vi nu anfört om telefonförsäljning bör riksdagen, med bifall till motionerna 2014/15:2518 yrkandena 3 och 4 och 2014/15:2920 och delvis bifall till motionerna 2014/15:1274 och 2014/15:2428 yrkande 1, ge regeringen till känna. Övriga motioner bör avslås.

2. **Preskriptionsavbrott, punkt 9 (M)**

av Ewa Thalén Finné (M), Jessika Roswall (M), Carl-Oskar Bohlin (M) och Mats Green (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2952 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M).

Ställningstagande

Enskilda fordringar löper med en preskriptionstid om antingen tre eller tio år. Preskriptionstiden förlängs från den tidpunkt då det sker ett preskriptionsavbrott. Preskriptionsavbrott kan bl.a. ske genom att gäldenären får ett skriftligt krav eller en skriftlig erinran om fordringen från borgenären. Den princip som tidigare har gällt har varit att det är borgenären som står risken för att ett kravbrev inte når gäldenären och att det är borgenären som ska styrka att preskriptionsavbrott har skett. Preskriptionsavbrott ansågs då styrkt exempelvis om gäldenären kvitterade ut ett kravbrev som sänts med rekommenderad försändelse eller då mottagningsbevis skrivits under.

År 2007 (NJA 2007 s. 157) lättade Högsta domstolen väsentligen på beviskravet genom att slå fast att preskriptionsavbrott kunde anses ha uppkommit då ett flertal försändelser avsänts till gäldenärens folkbokföringsadress utan att ha kommit i retur. I stället för att borgenären ska styrka preskriptionsavbrott

ska numera alltså, enligt Högsta domstolen, en sannolikhetsbedömning göras. Högsta domstolen har dessutom godtagit utdrag ur inkassobolags datasystem som bevisning för att brev har avsänts. Det krävs alltså inte ens faktiska kopior av avsända brev. Utdragen kan vara av mycket varierande kvalitet.

I förarbetena till preskriptionslagen uttrycktes tydligt att kravet måste vara att gäldenären har fått del av betalningspåminnelsen (se prop. 1979/80:119 s. 64 f.). Motivet till det är att det är betydligt enklare för borgenären att visa att gäldenären tagit del av ett brev än för gäldenären att visa att denne inte har gjort det. Dessutom har i förarbetena framhållits att det är viktigt att preskriptionsreglerna är så enkla och lättförståeliga som möjligt. Preskriptionsreglerna är numera, i och med Högsta domstolens senare avgöranden, allt annat än enkla och lättförståeliga.

Frågorna har vållat mycket stora problem i praktiken. Kronofogdemyndigheten har slagit fast att det ska krävas fyra kravbrev inom ordinarie preskriptionstid för att preskriptionsavbrott ska anses ha skett. Samtidigt har en hovrätt godtagit endast två kravbrev. Detta skapar en rättsosäkerhet.

För att bringa klarhet kring reglernas innebörd behövs en översyn av de aktuella bestämmelserna i preskriptionslagen. Vi anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över preskriptionslagens bestämmelser om preskriptionsavbrott.

Vad vi nu anfört bör riksdagen, med bifall till motion 2014/15:2952, som sin mening ge regeringen till känna.

3. Sms-lån, punkt 14 (SD)

av Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilandersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:2518 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2014/15:2985 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 2 och

avslår motionerna

2014/15:133 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 4–6,

2014/15:436 av Hans Hoff (S),

2014/15:965 av Jan Ericson (M),

2014/15:1439 av Peter Jeppsson m.fl. (S),

2014/15:1534 av Elisabeth Svantesson och Lotta Finstorp (M),

2014/15:2083 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) och

2014/15:2428 av Ola Johansson (C) yrkande 3.

Ställningstagande

Snabblånen utgör fortfarande ett stort problem. Konsekvensen av obetalda snabblån är inte sällan betalningsanmärkningar och en ökad risk för överskuld-sättning.

I den nya konsumentkreditlagen som trädde i kraft den 1 januari 2011 gäller samma regler för snabblån som för konsumentkrediter i allmänhet. Detta innebär bl.a. att kreditgivaren har fått ett tydligt ansvar för att lämna information om den effektiva räntan. Kreditgivaren ska också alltid vara skyldig att göra en kreditprövning. Den granskning som Konsumentverket har gjort visar dock att flera av de bolag som erbjuder snabblån till konsumenter brister i sin kreditprövning. Räntenivåerna är i många fall fortfarande mycket höga. Detta är enligt vår mening inte rimligt.

Det är visserligen positivt att Konsumentverket genom de lagändringar som nyligen har beslutats fått utvidgade möjligheter att ingripa när det upptäcks brister vid kreditprövningar och att snabblåneföretagens verksamhet numera omfattas av tillståndsplikt och har ställts under Finansinspektionens tillsyn. Enligt vår uppfattning är åtgärderna dock inte tillräckligt kraftfulla för att komma till rätta med de problem som snabblånen orsakar. Lånen tas ofta för konsumtion av varor som inte är livsnödvändiga. Möjligheten att erbjuda snabblån för konsumtion bör därför begränsas. En sådan begränsning bör vara utformad på ett sådant sätt att det fortfarande ska vara möjligt att vid enstaka tillfällen ta ett lån som utbetalas snabbt för att lösa hastigt uppkomna ekonomiska problem.

Vi anser därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som innebär att snabblån för konsumtion förbjuds.

För tiden innan ett sådant förbud är på plats behövs dock andra åtgärder för att motverka problemen med snabblån. Vi tycker visserligen att det är bra att regeringen aviserat att den kommer att tillsätta en utredning om konsumentkrediter som bl.a. ska överväga en civilrättslig sanktionsregel vid bristande kreditprövning. Enligt vår mening bör dock regeringen redan nu återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att en kreditgivare som brustit i sin kreditprövning inte ska kunna vända sig till Kronofogdemyndigheten för att driva in sin fordran.

När det gäller motionsyrkandet om en uppföljning av lagstiftningen anser vi, i likhet med majoriteten, att regeringen bör göra en uppföljning av om den lagstiftning som införts för att stärka konsumentskyddet vid kreditgivning och minska de negativa följderna av snabblån har fått avsedd effekt.

Vad vi nu anfört bör riksdagen, med bifall till motionerna 2014/15:2518 yrkandena 1 och 2 samt 2014/15:2985 yrkande 2, som sin mening ge regeringen till känna. Övriga motioner avstyrks.

4. Sms-lån, punkt 14 (V)

av Lotta Johnsson Fornarve (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:133 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 4–6 och avslår motionerna

2014/15:436 av Hans Hoff (S),

2014/15:965 av Jan Ericson (M),

2014/15:1439 av Peter Jeppsson m.fl. (S),

2014/15:1534 av Elisabeth Svantesson och Lotta Finstorp (M),

2014/15:2083 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S),

2014/15:2428 av Ola Johansson (C) yrkande 3,

2014/15:2518 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2014/15:2985 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Antalet företag som erbjuder snabblån har ökat kraftigt under de senaste åren. Snabblånen har bidragit till skuldsättningsproblem för många människor. Trots att flera lagstiftningsåtgärder vidtagits för att minska problemen med snabblån visar Kronofogdemyndighetens statistik att antalet obetalda snabblån fortsätter att öka.

Av den totala skuldsättningen utgör snabblånen visserligen endast en liten del, men snabblånen kan ändå skapa stora problem för enskilda konsumenter. Lånen tas företrädesvis av hushåll med jämförelsevis svag ekonomi och kan i värsta fall leda till att konsumenter hamnar i en skuldfälla. Snabbheten att få lånen kan leda till ogenomtänkt konsumtion. Vidare är kostnaderna för lånen skyhöga jämfört med andra krediter. Jag anser att samhället måste agera kraftfullt och snabbt och på allvar ifrågasätta den här typen av lån. Regeringen bör därför snarast återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som innebär att sms-lån och andra snabblån förbjuds.

För tiden innan en sådan lagstiftning är på plats anser jag att åtgärder behöver vidtas för att minska riskerna med snabblånen. Jag tycker att det är positivt att finansmarknads- och konsumentministern vid utskottets offentliga utfrågning aviserade att regeringen kommer att tillsätta en utredning om konsumentkrediter som bl.a. kommer att överväga införande av ett räntetak och skärpta marknadsförings- och informationskrav. Jag anser att det är mycket angeläget att utredningsarbetet bedrivs skyndsamt. Regeringen bör därefter återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder för att komma till rätta med de höga räntorna vid snabblån. Regeringen bör även återkomma till riksdagen med förslag som innebär att det i konsumentkreditlagen införs ett särskilt återhållsamhets- och måttfullhetskrav när det gäller marknadsföring av krediter.

Vad jag nu anfört bör riksdagen med bifall till motion 2014/15:133 yrkandena 4–6, som sin mening ge regeringen till känna. Övriga motioner avstyrks.

5. Överskudsättning, punkt 15 (SD)

av Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilandersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:2518 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 5 och

2014/15:2929 av Mikael Eskilandersson och Jonas Millard (SD) samt avslår motionerna

2014/15:133 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1–3,

2014/15:1386 av Cecilia Magnusson och Ulf Berg (M),

2014/15:2305 av Jörgen Andersson (M) och

2014/15:2985 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Överskudsättning är ett allvarligt samhällsproblem. Olika insatser krävs för att motverka överskudsättningen. Inom det privata näringslivet är det vanligt att företag och personer som har betalningssvårigheter ingår överenskommelser om avbetalningsplaner och nedskrivning av räntekostnader och avgifter. När det gäller statliga myndigheter är det dock betydligt svårare att ingå sådana överenskommelser. Detta försvårar för skuldsatta att ta sig ur skuldfällan och kan i praktiken begränsa möjligheterna för myndigheterna att få betalt för sina fordringar.

Vi anser därför att regeringen bör ta nödvändiga initiativ för att underlätta för statliga myndigheter att träffa betalningsöverenskommelser med enskilda i de fall där det kan anses lämpligt.

Vad vi nu anfört bör riksdagen, med bifall till motionerna 2014/15:2518 yrkande 5 och 2014/15:2929, som sin mening ge regeringen till känna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

6. Överskudsättning, punkt 15 (V)

av Lotta Johnsson Fornarve (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:133 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1–3 och avslår motionerna 2014/15:1386 av Cecilia Magnusson och Ulf Berg (M), 2014/15:2305 av Jörgen Andersson (M), 2014/15:2518 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 5, 2014/15:2929 av Mikael Eskilandersson och Jonas Millard (SD) och 2014/15:2985 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Överskuldssättningen är ett stort problem både för enskilda och för samhället som helhet. Allt fler människor har svårt att få sin ekonomi att gå ihop. Det handlar ofta om personer som inte har förmått att betala sina räkningar till följd av oförutsebara händelser som arbetslöshet, sjukdom, konkurs, skilsmässa eller dödsfall i familjen. Främst är det hushåll som saknar ekonomiska marginaler som hamnar i skuldfällan. Ofta är det personer som tidigare varit näringsidkare som råkar illa ut. Efter ett tillkännagivande från riksdagen gav den förra regeringen en särskild utredare i uppdrag att föreslå en åtgärdsinriktad strategi för att motverka överskuldssättning. I uppdraget ingick att analysera problemen med och orsakerna till allvarlig skuldsättning, varvid särskilt situationen för barn och unga skulle beaktas. Utredningen om överskuldssättning presenterade hösten 2013 betänkandet Överskuldssättning i kreditsamhället? (SOU 2013:78). I utredningsbetänkandet lämnas förslag på olika åtgärder som kan ingå i en strategi mot överskuldssättning. Många av utredningens förslag ligger i linje med vad Vänsterpartiet tidigare framfört. Med hänsyn till problemets omfattning anser jag att regeringen bör skynda på arbetet med en åtgärdsstrategi och snarast återkomma med en strategi med konkreta förslag på åtgärder för att motverka överskuldssättning.

Jag anser även att regeringen måste ta ytterligare initiativ på området. Det krävs flera konkreta åtgärder för att minska antalet s.k. evighetsgäldenärer. I ett samhälle som förutsätter krediter är det viktigt att reglera kreditmarknaden men också att se över hur lagstiftningen fungerar när människor inte klarar sina krediter. Regeringen bör därför ta initiativ till att skapa ett ekonomiskt och socialt hållbart kreditsystem som gör det möjligt för människor som hamnat i skuldfällan att komma tillbaka till en hållbar ekonomisk situation.

Det förebyggande arbetet för att motverka överskuldssättning är också av stor betydelse. Utredningen om överskuldssättning lämnar i sitt betänkande ett antal förslag på förebyggande insatser som jag anser bör realiseras.

Enligt min mening bör regeringen även återkomma med förslag på konkreta förebyggande åtgärder mot överskuldssättning.

Vad jag nu anfört bör riksdagen, med bifall till motion 2014/15:133 yrkandena 1–3, som sin mening ge regeringen till känna. Övriga motioner avstyrks.

Särskilda yttranden

1. Bluffakturor, punkt 2 (SD)

Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilandersson (SD) anför:

Förekomsten av bluffakturor har blivit ett växande samhällsproblem. Vi anser, liksom motionären i motion 2014/15:1126 yrkandena 1 och 3, att det behövs konkreta och effektiva åtgärder för att skydda näringsidkare och privatpersoner från att drabbas av bluffakturor.

Riksdagen har nyligen beslutat om ett tillkännagivande om att regeringen senast den 1 oktober 2015 ska återkomma till riksdagen med förslag om att införa en ny straffbestämmelse som tar sikte på systematiska fakturabedrägerier. Frågor om åtgärder mot bluffakturor som rör avtalsrätt, inkassoverksamhet och kreditupplysning utreds för närvarande. Vi har därför valt att inte lämna någon reservation. Vi kommer dock att noga följa det fortsatta arbetet med frågorna och återkomma med förslag om det finns skäl för det.

2. Överskudsättning, punkt 15 (M, C, FP, KD)

Caroline Szyber (KD), Ewa Thalén Finné (M), Jessika Roswall (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Ola Johansson (C), Robert Hannah (FP) och Mats Green (M) anför:

Att hamna i skuldfällan och i värsta fall överskudsättning är förödande för den enskilde och kostar stora pengar för samhället. Alliansregeringen såg detta samhällsproblem och tillsatte år 2012 en utredning med uppdrag att föreslå en strategi för att motverka överskudsättning. I november 2013 presenterade utredningen betänkandet Överskudsättning i creditsamhället? (SOU 2013:78). I utredningsbetänkandet redovisas ny statistik över svenska hushålls skuldsättning och överskudsättning. Utredningen konstaterar i betänkandet att det inte är personer med stora lån som har överskudsättningsproblem, utan personer med mindre lån. De som har stora lån har ofta goda förutsättningar, såsom höga inkomster, att klara av sin lånesituation. De överskudsatta är en utsatt grupp med lägre inkomster och högre förekomst av arbetslöshet och sjukdom, och i denna grupp finns det färre som äger sitt eget boende och fler ensamstående än i befolkningen i övrigt. Den nya statistiken visar enligt utredningen på behovet av en strategi mot överskudsättning som både tar sikte på att minska risken för personer att bli överskudsatta och hjälper överskudsatta att bli skuldfria.

Det kan konstateras att antalet ansökningar om betalningsföreläggande hos Kronofogdemyndigheten har ökat de senaste åren, och i dag finns ca 450 000 personer i registren. Samtliga dessa är dock inte överskudsatta. Utredningen

om överskudsättning pekar bl.a. på svårigheten att peka ut antalet överskuld-satta, men det ska också poängteras att det är viktigt att arbeta förebyggande och att det finns olika grader av skuldsättning. Vi anser att det är av stor vikt att regeringen tar problemen med överskudsättning på allvar och presenterar ett förslag på en strategi för att motverka överskudsättningen.

Vid utskottets offentliga utfrågning uppgav finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund att regeringen för närvarande arbetar med att ta fram en sådan strategi och att bl.a. betänkandet Överskudsättning i kreditsamhället? är en av utgångspunkterna för arbetet. Avsikten är att strategin ska presenteras hösten 2015. Vid den offentliga utfrågningen uppgav statsrådet vidare att regeringen inom kort kommer att tillsätta en utredning som ska överväga effektiva och ändamålsenliga åtgärder för att åstadkomma en mer ansvarsfull marknad för konsumentkrediter.

Med hänsyn till det pågående och aviserade arbetet har vi slutligen bestämt oss för att inte lämna någon reservation. Vi avser dock att noga följa frågan och återkomma med förslag om det finns skäl för det.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:133 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma med en strategi och konkreta förslag på åtgärder för att motverka överskuldssättning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att skapa ett ekonomiskt och socialt hållbart creditsystem som gör det möjligt för människor som har hamnat i skuldfällan att komma tillbaka till en hållbar ekonomisk situation.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på konkreta förebyggande åtgärder mot överskuldssättning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast bör lägga fram ett förslag som innebär att sms-lån och andra snabb lån förbjuds.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag för att komma till rätta med problemet med ockerliknande räntor vid snabb lån.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att det införs ett särskilt återhållsamhetskrav och ett särskilt måttfullhetskrav i konsumentkreditlagen när det gäller marknadsföring av kredit.

2014/15:323 av Sara Karlsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att stärka konsumenternas ställning i de rådgivningsbyråer som finns inom nu avreglerade marknader liksom av att stärka konsumentorganisationernas finansiella kraft så att de kan bli en likvärdig part gentemot producentorganisationerna.

2014/15:436 av Hans Hoff (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en definition av vad som är ockerräntor.

2014/15:437 av Hans Hoff (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om marknadsföring till barn.

2014/15:443 av Lawen Redar (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att märka manipulerade reklambilder som påverkar ungas självbild och kroppsideal negativt.

2014/15:492 av Hans Hoff (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över vem som har kostnadsansvaret vid byggfel.

2014/15:636 av Annicka Engblom och Finn Bengtsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att verka för förändringar inom området miljömärkning.

2014/15:825 av Per-Ingvar Johnsson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om krav på skriftliga avtal vid telefonförsäljning både till konsumenter och till näringsidkare.

2014/15:965 av Jan Ericson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om krafttag mot ockerräntor.

2014/15:1075 av Lars-Axel Nordell (KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att bättre skydda individen mot bedrägeri.

2014/15:1098 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta lagstadga att sista förfallodatum är lika med sista betalningsdag.

2014/15:1126 av Kent Ekeröth (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast ska redovisa en åtgärdsplan mot bluffakturor med konkreta och effektiva förslag.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hur Svensk handels lista över oseriösa företag, eller en

liknande lista, kan utvecklas och användas av svenska myndigheter för att speciellt peka ut företag som skickar ut bluffakturor eller bedriver dylik bedräglig verksamhet.

2014/15:1259 av Sten Bergheden (M):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att se över om resegarantierna i bussbranschen behöver vara så höga som i dag.

2014/15:1274 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ovälkommen, oseriös telefonsäljning.

2014/15:1356 av Kristina Yngwe (C):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbeta för en översyn av konsumentköplagens bestämmelser i fråga om försäljning av hästar.

2014/15:1386 av Cecilia Magnusson och Ulf Berg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om preskriptionstid på skulder.

2014/15:1439 av Peter Jeppsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sms-lån.

2014/15:1456 av Carina Ohlsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en lagstiftning mot könsdiskriminerande och sexistisk reklam.

2014/15:1534 av Elisabeth Svantesson och Lotta Finstorp (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta ytterligare steg för att skydda konsumenterna från orimliga snabblån och orimliga räntor.

2014/15:1974 av Annika Lillemets och Valter Mutz (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att marknadsföringslagen bör ändras så att oadresserad direktreklam endast ska få delas ut till hushåll som uttryckligen ger sitt samtycke.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att marknadsföringslagen bör ändras så att adresserad direktreklam endast ska få sändas till personer som uttryckligen gett sitt samtycke på förhand.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att marknadsföringslagen bör ändras så att telefonförsäljning endast ska tillåtas till abonnenter som uttryckligen gett sitt samtycke på förhand.

2014/15:2041 av Hans Hoff (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bluffakturor.

2014/15:2083 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att sätta ett maxtak för den tillåtna ränta på lån.

2014/15:2198 av Monica Green m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kommersiell reklam riktad till barn.

2014/15:2305 av Jörgen Andersson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över reglerna för skuldsatta individer som lever på existensminimum när det gäller möjligheten för dem att få behålla ökade inkomster.

2014/15:2428 av Ola Johansson (C):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inkludera mindre företag i konsumentskyddet vid telefonförsäljning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka Nixregistret till att omfatta företag.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en reflexionsperiod vid besked om snabblån samt förbud mot snabblån vissa tider på dygnet.

2014/15:2518 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kreditgivare som grovt brustit i sin kreditprovning inte ska kunna vända sig till Kronofogdemyndigheten för att driva in sin fordran.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbjuda utfärdandet av snabbblån för konsumtion.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det i distansavtalslagen ska införas ett krav på att säljsamtal spelas in.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om krav på att en köpare ska få möjlighet att svara på om han eller hon önskar ändra på något i slutet av säljsamtalet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att underlätta för statliga myndigheter att kunna göra uppgörelser med privatpersoner.

2014/15:2635 av Finn Bengtsson och Jörgen Andersson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa ett formaliserat informationsutbyte mellan konsument och hantverkare.

2014/15:2827 av Suzanne Svensson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om konsumentrådgivning.

2014/15:2920 av Sara-Lena Bjälkö (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över ett starkt skydd vad gäller telefonförsäljning och ångerrätt i förhållande till företagare.

2014/15:2929 av Mikael Eskilandersson och Jonas Millard (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra det enklare för statliga myndigheter att göra uppgörelser med privatpersoner.

2014/15:2952 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en utredning i syfte att tydliggöra reglerna för preskriptionsavbrott.

2014/15:2953 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP):

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att företag som säljer egna produkter eller får provision vid försäljning till konsumenter inte bör få kalla sig oberoende rådgivare.

2014/15:2985 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag på en strategi för att motverka överskuldssättning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör följa upp den lagstiftning som nu finns på plats för att komma åt de oseriösa aktörerna på snabblåne-marknaden.

BILAGA 2

Offentlig utfrågning

Konsumtion på kredit – är konsumenten tillräckligt skyddad?

Datum: Torsdagen den 19 februari 2015

Tid: 9.30–12.00

Lokal: Förstakammarsalen

DELTAGARE

Finansdepartementet

Finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund
Statssekreteraren Ulf Holm
Politiskt sakkunniga Louise Bengtsson
Tjänstemän från departementet

Justitiedepartementet

Politiskt sakkunniga Elin Almqvist
Tjänstemän från departementet

Kronofogdemyndigheten

Lena Bäcker, verksamhetschef
Stefan Berglund, verksjurist

Finansinspektionen

Malin Omberg, verksamhetsområdeschef Konsumentskydd
Moa Langemark och
Malin Ekeström, verksamhetsområdet Konsumentskydd
Karin Boman Röding, pressekreterare

Konsumentverket

Gunnar Larsson, generaldirektör
Anna Hult, jurist

Anna Hedborg

Utredare, Utredningen om överskuld sättning

Svensk Handel

Bengt Nilervall, näringspolitisk expert – betalningar

Svenska Konsumentkreditföretagen

Magnus Sjögren, styrelseordförande, vice verkställande direktör Folkia AS
Richard Gabler, styrelseledamot, verkställande direktör Mobillån &
SMS Kredit

Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst

Ingvor Fahlén, ordförande
Anna Nilsson och
Karin Källén, styrelseledamöter

Svensk Inkasso

Claes Månsson, advokat, ordförande i Svensk Inkasso

Svenska Bankföreningen

Tomas Tetzell, chefsjurist
Anders Dölling, bankjurist

Resurs Bank AB

Patrik Hankers, chef Privatmarknad

Sveriges Konsumenter

Jan Bertoft, generalsekreterare

Ordföranden Caroline Szyber: Klockan är 9.30. Vi öppnar civilutskottets sammanträde som i dag sker i form av en öppen utfrågning. Mitt namn är Caroline Szyber, och jag har uppdraget som ordförande i civilutskottet. På min högra sida sitter Johan Löfstrand som är vice ordförande i civilutskottet, och på min vänstra sida sitter Monica Hall som är kanslichef för civilutskottet.

Hjärtligt välkomna till den öppna utfrågningen som civilutskottet ordnar om en av de samhällsutmaningar som ligger på vårt beredningsområde. Kreditsamhället är under ständig utveckling. Krediter ökar möjligheten för hushållen att planera sin ekonomi men riskerar också att bidra till överskuldssättning.

Utskottet har som en del av sitt löpande arbete med uppföljning och kunskapsinhämtning bjudit in till utfrågningen på temat konsumtion på kredit, är konsumenten tillräckligt skyddad? Det vi denna förmiddag ska behandla är ett antal viktiga frågeställningar. Som ordförande för civilutskottet är jag glad att vi har så många bra talare här i dag.

Det är experter, representanter från det offentliga och det privata, representanter från branscher som är berörda och finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund som ska berätta vad regeringen gör på området. Det blir frågor från ledamöterna i civilutskottet.

Utskottet vill höra deltagarnas synpunkter på utvecklingen under de senaste åren av kreditgivning för konsumtion. Det gäller bland annat marknadsföring, fakturaköp och delbetalningar, otydliga priser och hur den här typen av krediter inverkar på hushållens skuldsättning.

Det är mycket glädjande att så många har kommit hit i dag för att lämna information och diskutera dessa angelägna frågor med oss. Det som sägs under utfrågningen tas upp stenografiskt och kommer att publiceras i civilutskottets betänkande nr 11 Konsumenträtt och överskuldssättning.

Efter denna korta inledning, som gör att jag inte överskrider min talartid, hoppas jag att övriga talare i dag inspireras och håller sina tider så att vi verkligen får tid för frågor.

Jag lämnar över ordet till dagens första talare Gunnar Larsson, generaldirektör på Konsumentverket. Ordet är ditt på temat konsumtion på kredit, är konsumenten tillräckligt skyddad?

Gunnar Larsson, Konsumentverket: Tack så mycket, ordföranden och övriga ledamöter i utskottet, för inbjudan att få vara här och delta i samtalet om ett viktigt ämne i dag, nämligen konsumtion på kredit. Om ni vill ha ett kort svar från oss på Konsumentverket på frågan om konsumenten är tillräckligt skyddad i dag är svaret nej. Jag ska försöka att fatta mig kort.

Ni har i riksdagen beslutat om bland annat två lagar som är till för att skydda konsumenten på marknaden. Det handlar om marknadsföringslagen och konsumentkreditlagen. Det är två lagar som är skyddslagstiftningar, och det är två lagar som vi på Konsumentverket använder varje dag i vårt tillsynsarbete.

När det gäller marknadsföring har ni sagt att marknadsföring av krediter ska vara återhållsam och måttfull. Det har ni sagt, men det tycker vi inte att den är i dag. Ni har också sagt i konsumentkreditlagen att varje person eller näringsidkare som lånar ut pengar och beviljar krediter ska göra en kreditprövning. Ni införde ett obligatoriskt kreditprövningskrav för några år sedan, inklusive för snabblåneföretagen. Vi ser att det finns stora brister i kreditprövningen ute i verkligheten. Jag återkommer till det.

Nu byter jag bild. Vi ser i dag en ökad mängd marknadsföring för olika kreditalternativ. Det handlar ofta om konsumtionskrediter där kreditgivarna lockar med fördelaktiga kreditvillkor, till exempel räntefrihet eller avgiftsfrihet. Men även om villkoren är fördelaktiga och krediten väldigt ofta är just kostnadsfri för konsumenten är själva systemet med att göra avbetalningar en stor belastning för konsumentens privata ekonomiska situation.

På den här bilden har ni några exempel på hur krediter marknadsförs i dag. När ni tittar på det tror jag att ni håller med mig. Jag tycker i vart fall inte att det är speciellt återhållsamt och måttfullt. Det lockar konsumenten, nästan vilseleder konsumenten, att ta krediter som konsumenten annars inte skulle ta.

Vi på Konsumentverket ser med oro på att man kan delbetala allt lägre belopp i dag, och det blir allt längre tider som man kan utsträcka betalningen, upp till 60 månader. Man kan till exempel avbetala de julklappar som köptes inför julen 2014 i 60 månader. Julklapparna kanske är färdigbetalda precis innan julen 2019. Det verkar lite skrämmande. Även låga belopp på några tusen kan man få 60 månaders avbetalning på.

Begreppen återhållsamhet och måttfullhet som ni har infört i lagstiftningen tycker vi verkligen har urholkats på senare tid, och kreditmarknadsföringen har blivit alltmer aggressiv.

Jag byter bild. Ett mycket bra sätt för en konsument att handla är att handla mot faktura. Det är ett gammalt beprövat sätt som innebär att konsumenten ofta får varan i sin besittning och kan granska den och kontrollera att det är en hel och rätt vara den har fått innan den betalar. Det är ett sätt som vi uppmanar människor att handla på, det vill säga att handla mot faktura och alltså inte på någon kredit.

En relativt ny företeelse är att det till och med på fakturorna nu för tiden är marknadsföring för krediter. På den här bilden har ni några exempel. Det första fallet är att konsumenten har valt att betala kampanjpriset på ungefär 26 000 kronor på tolv månader. Det ska vara ungefär 2 500 kronor i månaden. Ni ser siffran som är näst längst ned på bilden.

Där normalt det stora fakturabeloppet brukar stå, nämligen längst ned, där står inte det belopp som man har ingått avtal om så att betalningen blir räntefri. Jag tror att det är 2 600 kronor. Trots att man har gjort ett medvetet val och valt bort delbetalningar och kreditköp får man en faktura där man längst ned uppmanas att i stället betala bara 700–800 kronor i stället.

När man gör ett fakturaköp sker det ingen kreditprövning. Det har det inte gjorts från början, och det sker inte nu heller. Konsumenten kan här betala

700–800 kronor i stället för det högre beloppet utan att det sker en kreditprövning och utan att konsumenten får en information om att det är en räntekredit den nu får och inte ett fast belopp. Det är avsevärt mycket dyrare för konsumenten och avsevärt mycket längre avbetalningstid. Jag tycker nästan att det är vilseledande.

Det andra exemplet som finns längre ned handlar om marknadsföring av delbetalning på faktura. Det är ett väldigt lågt belopp på 337 kronor. Även där erbjuds konsumenten, som ni ser längs ned, att göra en delbetalning. Det står faktiskt: Du får välja själv hur många månader du vill betala, och du måste i varje fall betala 50 kronor i månaden. Även om det bara är 337 kronor får man sex månader på sig att betala det med ungefär 50 kronor i månaden. Till det kommer en avgift varje månad på 29 kronor. Dessutom är det en ränta på detta, som i det här fallet är 20 procents ränta. Skulle det vara mer än tolv månader är det 30 procents ränta. Det står lite finstilt i kanten, som ni ser.

Trots att konsumenten är väldigt klok och väljer en fakturabetalning får den en marknadsföring i fakturan där den erbjuds att få en kredit till avsevärt mycket högre kostnad. Det tycker vi är oroande.

I riksdagen har ni bestämt att marknadsföring av krediter ska vara återhållsam och måttfull. Det kan inte tolkas på något annat sätt än att man tycker att konsumenten behöver skyddas på marknaden och att just marknadsföring av krediter ska vara lite mer försiktig och begränsad. Man får inte ta ut svängarna på samma sätt som i marknadsföring på andra marknader.

Reklam om krediter ska vara återhållsam, inte påträngande och så vidare. Detta sägs dock inte uttryckligen i den nuvarande lagstiftningen. Det enda vi har att luta oss mot som tillsynsmyndighet är ett uttalande från 1992 i en proposition om den gamla konsumentkreditlagen. Det är inte till stor hjälp för oss som tillsynsmyndighet. Vi skulle vilja att det blir en skärpning.

Man skulle kunna snegla på ett annat lagstiftningsområde där ni som lagstiftare tycker att konsumenten behöver skyddas, nämligen alkohollagstiftningen. Ni ser själva på bilden vad ni har sagt. Vid marknadsföring av alkohol drycker till konsumenter ska särskild måttfullhet iakttas. Reklam och annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol.

Det kanske är att ta i att säga att det bara ska stå krediter. Men man kan snegla på den lagstiftningen och fundera. Det kanske är aktuellt att införa det i lagtexten i stället för att vi som tillsynsmyndighet ska behöva hänvisa till ett gammalt uttalande för 25 år sedan i förarbetena.

Längst ned på den här bilden ser ni att jag vill betona att marknadsföring inte kan läkas av en kreditprövning. När man läser i ett avgörande i domstolarna och hör debatten är det ganska ofta man får bilden: Om marknadsföringen är aggressiv och påträngande är det väl inget problem, för det finns alltid en kreditprövning som alla kreditgivare ska beakta.

Så får man inte tolka lagstiftningen. Den marknadsföring av krediter som förekommer på marknaden ska bedömas enskilt. Den ska vara måttfull och återhållsam. Det är ett skydds nät som vi har satt upp. Det andra skydds nät vi

har satt upp är ett krav på kreditprövning, att den som får ett lån verkligen är prövad så att den kan betala tillbaka lånet. Håll isär de två skyddslagstiftningarna och blanda inte ihop dem. Det sker i dag i domstolar och i debatten. Det vill jag uppmana er att beakta.

Kraven på kreditprövning i konsumentkreditlagen är det andra benet jag vill peka på. Här kanske jag sticker ut hakan något men anledningen till att vi är inbjudna till utskottet är kanske just det, att vi ska peka på saker och ting. Jag har varit här många gånger och talat om snabblåneföretagen och sms-lån förut. Där har ni lyssnat efter troget arbete från mig, Kronofogdemyndigheten och Finansinspektionen och ganska nyligen infört krav som är berättigade på de bolagen.

Det gäller krav på kreditprövning med mera, och numera också tillstånd för den verksamheten från och med årsskiftet. Det tycker vi är jättebra. Jag vill ta tillfället i akt att betona att de aktörer vi nu talar om, snabblåneföretagen, är små på marknaden för konsumentkrediter eller konsumtionskrediter. De är riktigt små aktörer.

Vi får inte glömma bort att de stora aktörerna som erbjuder och förmedlar konsumentkrediter för konsumtion är våra stora banker och våra stora kreditmarknadsbolag som ofta ägs av banker. De finns i bakgrunden av de butiker och kedjor som säljer produkter på kredit. Enligt min uppfattning bör ni titta på det som lagstiftare.

Med den här lilla bilden vill jag just peka på detta. Jag tror att om ni får statistik visar det sig att de bolagen och de bankerna, vilkas namn finns nämnda på bilden som några exempel, är de stora kreditgivarna som kanske orsakar de problem som ni som lagstiftare vill komma till rätta med, nämligen överskuldproblematiken för gemene man där ute med svenska medborgare som är överskuldssatta. Det vill jag peka på. Jag kan svara på frågor om det lite mer i detalj.

Det finns en annan brist som också har varit under många år. Vi får regelbunden information från Kronofogden nästan varje kvartal om antal betalningsförelägganden som snabblåneföretagen lämnar in. Det tycker medierna och vi som tillsynsmyndighet är jättebra. Men vi får ingen statistik om de andra stora aktörerna som jag nyss nämnde, hur stor andel de har av marknaden, om man får uttrycka sig som att det är en marknad.

Hur många ansökningar om betalningsföreläggande lämnar de stora aktörerna in? Jag anar, och vi på Konsumentverket tror, att det är avsevärt många fler än vad snabblåneföretagen gör. Det finns till exempel ett enskilt kreditmarknadsbolag som själv lämnar in 25 000 ansökningar, det vill säga hälften av vad alla snabblåneföretag lämnar in. Det läser man sällan om i medierna. Jag vill att ni också lyssnar på det.

Vi behöver relevant statistik så att vi som är en skattefinansierad tillsynsmyndighet verkligen lägger resurser och använder skattepengarna på de områden där det verkligen är konsumentproblem. Vi vet att det har varit det på snabblåneföretagens marknad. Vi anar att det finns på den andra marknaden,

men vi vet inte hur stor den är. Är den tio gånger större? Är den lika stor? Eller är den ännu mycket större? Det behöver vi få svar på, och det har vi inte i dag.

Innan jag lägger på min sista bild vill jag påminna om de remissvar som Konsumentverket har skickat in till regering och riksdag under de senare åren. Det finns ganska många bra betänkanden och utredningar under de senaste tre fyra åren där vi i princip har sagt ja till allt som föreslagits i utredningarna.

Det börjar med er egen utskottsledamots Ertsborns utredning om skuldsaneringslagen. Det är mycket bra förslag som det inte har hänt så väldigt mycket med i riksdagen. Nu sitter Anna Hedborg här och ska berätta bland annat om hennes förslag som kom ganska nyligen. Det är en rad jättebra förslag som vi har stöttat. Det gäller också Ralf G Larssons senaste förslag Ut ur skuldfällan om bättre regler för skuldsanering. Jag vill att ni ska komma ihåg det när jag lägger på nästa bild. Det finns en hel del bra förslag redan i dag som vi hade välkomnat att de hade varit verklighet.

Det jag vill peka på avslutningsvis är att ni ska ta er en funderare på om det inte i marknadsföringslagen och konsumentkreditlagen ska införas krav i lagtexten med till exempel orden återhållsamhet och måttfullhet. Det kanske inte ska vara lika formulerat som i alkohollagstiftningen. Men någon skärpning måste det till. Vi förlorar mål i domstol för att vi inte har tillräckligt stöd i lagstiftningen. Det gäller några mål mot Elgiganten och Mediamarkt alldeles nyligen. Vi ville testa lagen, och den håller inte som den ser ut i dag. Vi behöver också bättre statistik, som sagt.

Slutligen: Ta er en funderare på frågan om de banker och bolag som är stora aktörer på konsumentkreditmarknaden där det inte finns någon utpekad tillsynsmyndighet, så att vi vet att även dessa aktörer följer kreditprövningsreglerna i konsumentkreditlagen. Detta kan jag också utveckla om jag får någon fråga om det.

Ordföranden: Tack så mycket, Gunnar Larsson. Jag lämnar över ordet till Lena Bäcker från Kronofogdemyndigheten. Varsågod, ordet är ditt.

Lena Bäcker, Kronofogdemyndigheten: Stort tack, ordförande, övriga deltagare i civilutskottet och andra åhörare. Jag är glad att få vara här i ett viktigt ämne denna dag.

Vi tänker dela med oss av våra erfarenheter när det gäller överskuldssättning, e-handel och snabblån. Vi kommer även att ge vår syn på de risker och brister som vi ser och också ge förslag på åtgärder som skulle kunna stärka konsumenten.

Som aktör är vi givetvis opartiska. Vårt uppdrag är att se till att den som ska betala en skuld kan betala den i tid och att den som behöver få in en fordran också får det. Det är viktigt att poängtera att vår erfarenhet är att alla vill göra rätt för sig. En viktig del av vår verksamhet är rådgivning och den förebyggande verksamheten.

Jag vill kort tala om hur vi ser på överskuldssättningen. Vi gjorde 2008 en rapport där vi tittade på antalet överskuldssatta i landet. Vi räknade på att ungefär 420 000 svenskar är överskuldssatta och att kostnaden för det ungefär

ligger på 30–50 miljarder årligen. Jag tror att det är väldigt lågt räknat. Vi kommer att titta på det igen. Jag tror att vi kommer att se en högre siffra i dag.

Varje år får vi in ungefär 1,2 miljoner betalningsförelägganden till oss. Det finns alltid runt 400 000–500 000 svenskar i våra register. Bakom varje siffra finns det en människa.

Innan vi går in på snabblånen och e-handeln vill jag tala om Lyxfällan. De som hamnar hos oss – Lyxfällan och Shopaholics är bara några få procent i det hela – är människor som har hamnat i någon livskris, sjukdom eller arbetslöshet. Det handlar om konkurs eller kanske ett dödsfall nära i familjen. Man har kanske ganska få ekonomiska kunskaper och inget nätverk att vända sig till, eller vågar inte att vända sig till någon. Människorna som finns hos oss finns i alla samhällsklasser, och det kan hända vem som helst.

En indikator för att titta på utvecklingen av skuldsättning är att titta på inkomna ansökningar om betalningsföreläggande. Det vi ser är att e-handeln är en väldigt liten del av allt som kommer in. Som jag sa är det 1,2 miljoner ärenden om betalningsföreläggande som kommer in till oss. Ungefär 5 procent av dem utgörs av snabblån, och ungefär 5 procent utgörs av e-handeln.

Det som oroar oss är att det är en ökande trend i samhället. Det går åt fel håll. Allt fler ärenden kommer in till oss. Ofta tas inte minst snabblånen av konsumenten när det inte finns några andra alternativ. Många gånger är det droppen som får bägaren att rinna över. Man hamnar på obestånd.

Vi ska titta lite närmare på hur det här ser ut när det gäller e-handeln och snabblånen. Som ni ser har det varit ganska stora fluktuationer. Det har gått upp och ned. När snabblånen kom 2006 tog det tre månader för det första ärendet att komma in till Kronofogden. Det gick fort.

Det vi kan se är att andelen unga är hög i båda delarna av finansieringen. Vi talar då om dem i åldern 18–25 år. När det gäller e-handelsskulden ligger det på ungefär 20 procent unga. Det är även väldigt låga kapitalbelopp på 500 kronor eller mindre. Faktum är att när det gäller e-handeln är en tredjedel av skulderna under 500 kronor. De kan vara väldigt låga.

När det gäller snabblånen ser vi en kraftig ökning från 2010. Även här är det en stor andel hos de unga, ungefär 20 procent. Vad som har hänt på sista tiden, trots att vi har varit ute mycket med information och det varit en stor debatt i medierna, är att det är en ökad trend hos de äldre i samhället att vilja ha snabblån. Det är någonting helt nytt som vi inte har sett tidigare.

Vilka risker ser vi då? Vi ser att det är brister och otydlig information som går ut till konsumenten. Det är svårt för den enskilde att förstå konsekvenserna och vad det betyder för någonting. Det är inte lätt för den personen att kunna fatta ett bra beslut. Vad betyder detta med ränta? Vad betyder det för hela min ekonomi?

Vi ser också att små skulder snabbt blir väldigt dyra. Vi har ett exempel. Du har en kapitalsskuld på 500 kronor som du inte kan betala. När den kommer till Kronofogden med påminnelser, inkassokostnader och även Kronofogdens kostnad ligger kostnaden på över 2 000 kronor, och då tillkommer räntan. Vi

tycker att kostnaderna är oproportionerligt stora i förhållande till de små krediter som finns.

Det finns också en avsaknad av dialog många gånger mellan säljare, kreditgivare och kund. Ofta är det så att ärendet skickas direkt till Kronofogden. Vi tror att om man skulle ta kontakt med personen som tagit krediten, försöker att stödja och hjälpa och inte minst talar om vad som händer om den inte kan betala skulle många fler få stöd och hjälp och kunna betala i tid, det vill säga att det inte skulle hamna hos oss. De följderna blir väldigt drastiska.

Jag har en sista del innan vi går vidare på den här punkten. Vi ser också en bristande kreditbedömning och tecken på det. Det har inte minst Gunnar Larsson varit inne på här. Vi ser att det finns människor som fortfarande kan skuldsätta sig trots att de finns i våra register.

Jag tänker till sist svara på frågan: Är konsumenten tillräckligt skyddad? Som jag sa under tidigare delen av anförandet är snabblån och e-handel en liten del av allt som kommer till Kronofogden. Men den är ökande, och den bidrar till medborgarnas skuldsättning och till överskuldsättningen. Sms-lån och krediter blir oproportionerligt dyra, och det kan vara det som får bågaren att rinna över. Det kan även vara det som får människor att behöva lämna sitt hus, sin lägenhet, sitt boende.

Vi tycker att det är extra viktigt med ett bra konsumentskydd. Vi vill lyfta upp problemen med denna typ av krediter då det ofta handlar om utsatta människor som har det svårt. Det är flera lagändringar som har införts, bland annat det som Gunnar Larsson nämnde med stärkt konsumentskydd för kreditgivning med tillståndsplikten hos Finansinspektionen. Vi har även Konsumentverkets del där det kan titta på hur man gör kreditprövningarna.

Vi tycker från Kronofogdemyndigheten att det är lite tidigt att avgöra vad det kommer att innebära och om det kommer att positivt påverka den kreditgivning som finns. Det är lite för tidigt att utvärdera effekterna. Vi tycker att det är intressant att titta på ett räntetak för konsumentkrediter. Det finns ganska många länder som har infört det, inte minst Finland nyligen. Ett sådant förslag behöver givetvis utredas för att kunna se hur det skulle kunna effektueras även i Sverige.

Sist men inte minst tror jag att det är viktigt med tydlig information till konsumenterna. Jag skulle egentligen vilja rikta det till oss allihop. Det gäller att vi som myndighet informerar mycket mer. Det gäller att kreditgivarna är väldigt tydliga och förstår att det är svårt att förstå juridikens värld. Vad är det för avtal jag har gått in i? Det gäller att vara tydlig, att enkelt och i klarspråk tala om vad den här krediten betyder för min totala ekonomi. Här finns det en hel del för oss att göra.

Som svar på frågan om konsumenten är tillräckligt skyddad är vårt svar att så länge människor hamnar i överskuldsättning är vårt uppdrag inte slutfört.

Ordföranden: Tack så jättemycket för det. Ordet går över till Malin Omberg, verksamhetsområdeschef på Finansinspektionen. Varsågod.

Malin Omberg, Finansinspektionen: Tack för att jag fick komma hit i dag och tala om denna oerhört viktiga fråga. Jag ska tala lite kort om Finansinspektionens uppdrag så att man vet var vi kommer in i bilden.

Vi har ansvar för att se till att vi har stabila företag på den finansiella marknaden. Vi har också ett utökad ansvar för att se till att vi har finansiell stabilitet i Sverige. Vi har också ett ansvar för att se till att konsumenten har ett gott skydd på finansmarknaden. Det är en fråga som vi tar på absolut största allvar, och vi bedriver förstås en hel del tillsyn för att se till att så är fallet.

När vi har frågan om konsumtion på kredit tänkte jag berätta lite om hur vi har sett på det historiskt och var vi befinner oss i dag. Det är vi som på något sätt nu får in dessa företags ansökan om tillstånd och ska se om det är verksamheter som ska få bedrivas. Jag tänkte också tala om lite utmaningar framöver, som vi ser det.

Sedan långt tillbaka, 2007, har Finansinspektionen tyckt att om man håller på med kreditgivning till konsumenter eller tar emot inlåning från konsumenter, vi har också sådana företag som bara gör det, bör man stå under tillsyn. Det har varit så att man har varit tvungen att registrera sig hos Finansinspektionen. Det har gett en stämpel av att man på något sätt står under någon form av tillsyn eller att Finansinspektionen vet vilka man är. Så är inte fallet. En registrering är enbart en registrering och innebär egentligen ingenting. Men dessa företag har varit ganska angelägna om att tydligt redovisa att de är registrerade hos Finansinspektionen. Det har vi ansett är en falsk kvalitetsstämpel som man har använt sig av.

När det gäller snabblåneföretagen, eller viss kreditgivning till konsumenter, har vi en ny lag på plats, och vi hade föreskrifter på plats i somras. Företagen hade fram till årsskiftet på sig att komma in med ansökningar till oss, och de testas nu. I dagsläget har vi 91 ansökningar inne, och vi har beviljat 9 av dem. Alla kom precis före årsskiftet, så vi har inte haft den tid vi hade hoppats. 50 av dessa är sådana som ger krediter, och resten är i förmedlarkategorin.

Vad kan Finansinspektionen göra med de nya regler som finns på plats? Jo, dels gör vi en tillståndsprövning. Vi testar ledning och ägare och ser till att man har förmåga och förståelse för hur en sund kreditgivning ska ske, att man har processer och riktlinjer på plats och att styrelsen förstår att den är ansvarig för vilka man lånar ut till och hur man gör det. Man ska ha en process på plats för att göra en kreditprövning, och som bekant är det Konsumentverket som är ansvarigt för att se till att kreditprövningen sker på rätt sätt.

Vi har också infört en rad andra regler som handlar om hur man bedriver en sund verksamhet. Det gäller framför allt att man inte ska ha rörlig ersättning till personalen, alltså att man får ersättning efter hur mycket lån man ger och så vidare.

Jag tycker mig höra från flera av er att det har varit svårt att se utvecklingen på marknaden. Ett antal undersökningar har gjorts, men de är ganska gamla. En fördel med det nya är att företagen ska inrapportera till oss kvartalsvis. När alla har fått ett beviljat tillstånd kommer vi alltså att få information om vad

man har lånat ut i storlek, hur många man har lånat ut till och hur många krediter man har beviljat. Vi får också information om vad man har för ränte- och avgiftsintäkter och vilka oreglerade fordringar man har. Vi kommer också att begära in information om hur många ansökningar om betalningsföreläggande man har hos kronofogden och kreditförluster i dessa företag. Detta kommer vi givetvis att publicera, aggregerat, så att man lättare kan följa utvecklingen på denna marknad.

Det var lite om var vi befinner oss i dag. Jag tror, precis som tidigare talare, att man behöver fundera på bredare ansatser. Man kan fundera över lånekulturen i dag jämfört med för ett antal år sedan. Med de uppdrag som vi har på Finansinspektionen tittar vi på skuldsättning utifrån flera olika perspektiv. Det handlar om vad det kan få för effekter för stabiliteten men givetvis också för enskilda konsumenter, även om det inte skulle vara ett hot mot stabiliteten.

För mina föräldrar var det ingen självklarhet att de ens skulle få lån, och det var givet att det skulle betalas tillbaka. Så ser situationen inte riktigt ut i dag. Det är nog inte så många som höjer på ögonbrynen när folk vill använda en del av sina pengar till att sticka iväg på semester i stället. Det är en påtaglig kulturskillnad.

En företeelse som har ökat på senare år är seniorlån. Folk belånar sina villor för att konsumera på äldre dagar. Vi kan fundera på om det är ett gott konsumentskydd att man när lånet ska betalas tillbaka kanske måste flytta därifrån för att man inte riktigt förstått att det var slutdestinationen med lånet.

Man behöver som sagt fundera bredare över detta. I vår remisspromemoria resonerade vi ganska mycket om räntetak. Det är absolut en möjlig åtgärd. De länder som har erfarenhet av det har lite blandad erfarenhet. Man säger att det nog inte är lösningen på att få folk att efterfråga krediter, för det är nog snarare fler som efterfrågar krediter när de blir billigare. Däremot kan det förhindra en del av lönsamheten för företagen, vilket gör att man kan komma åt det.

Att folk ska efterfråga mindre krediter handlar i grund och botten om god kreditgivning och bra kreditprövning. Man ska inte ge lån till dem som inte kan betala tillbaka. Det är dit vi ska rikta våra insatser och se till att det blir höga trösklar för vilka som ska få låna, snarare än andra åtgärder.

Att ha tillstånd från oss är en förutsättning, även för att vi ska kunna återkalla det. Vi har ännu inte testat denna lagstiftning, för företagen håller på att få sina tillstånd. Vi vet därför inte vad det kommer att leda till att vi har möjligheten att stänga ned de företag som inte sköter sig på marknaden. Det återstår att se.

Anna Hedborg, Utredningen om överskuldsättning: Tack för att jag har fått komma hit! Jag hade ödet att leverera en utredning i slutet av förra mandatperioden. Det är ingen önskesits att lägga fram en utredning precis vid ett skifte, men nu ska jag i alla fall tala lite om erfarenheterna från den.

Svenskarna har god betalningsmoral. Länderna i Norden och norra Europa hamnar alltid i topp när detta mäts. Det beror delvis på att vi har en bra kronofogdemyndighet. Den är så bra att den till och med har hamnat i världslittera-

turen. Knausgård skrev i sin *Min kamp* om hur chockerad han var över betalningsmoralen i Sverige och hur rädd han var för Kronofogdemyndigheten. Det behöver man inte vara, tror jag. Det är nog en bra myndighet. Det finns dock en kraft i Kronofogdemyndigheten som innebär att maktrelationen mellan kreditgivare och konsument måste sättas i centrum när man tänker på dessa frågor. Som redan tydligt kommit fram är det en tvåpartsrelation mellan långgivare och låntagare. Låntagaren har sin givna skyldighet: Har man använt andras pengar ska man betala tillbaka dem. Det är inget konstigt med det. Den höga betalningsmoralen är viktig. Den utgör en sorts smörjmedel i en tillitsfull ekonomi som fungerar väl.

Maktrelationerna har dock utvecklats på senare år. Vi har mycket moral kring detta med betalning. Hela vår del av världen har i hundratals år sett frågan om lån och räntor som en viktig moralisk fråga. Det är inget fel i det. Det är klart att den som har lånat pengar ska betala tillbaka dem. Det är en grundläggande god insikt att det är så. Men det har utvecklats en starkare obalans mellan en växande, friare och mer teknologiserad marknad, som inte ens behöver se sina kunder i ansiktet. Mellan dessa parter finns staten, och det är otroligt viktigt att staten följer med i vad som händer.

Min första stora erfarenhet när jag skulle utreda denna fråga var hur lite man vet. Det var så svårt att få fram statistik på detta område. Det är därför en av de första och viktigaste frågorna. För balansen på marknaden måste man kunna följa. Det är staten som har att avväga maktrelationerna mellan dessa parter. En första förutsättning är att man vet vad som händer, att man följer den och ger sina myndigheter resurser nog att kunna följa och att man ser till att den offentliga statistiken utvecklas. Efter att förmögenhetsskatten togs bort finns inte denna statistik som offentlig statistik.

Låt inte det bästa bli det godas fiende. Vill man inte ta in tillgångsstatistiken så ta åtminstone in skuldstatistiken. Det är viktigt att veta vad som händer. Det är förutsättningen för balans på detta område.

Det har redan talats mycket om vad som är långgivarens skyldigheter. Man ska pröva, informera och ha skäliga villkor. Det är dessa tre områden som är instrumentella om man vill göra något åt frågan om ordning och reda på denna marknad.

Jag har i min utredning ett antal förslag på dessa tre punkter, som alla tre är svaga. Och de blir svagare och svagare. Hänger man inte med i lagstiftning och bryr sig om vad som händer på detta område skiftar balansen hela tiden. Det finns alltså anledning att fundera på vad man ska göra.

Låt mig till sist visa några bilder.

Vem är det som är högbelånad? Stockholmsperspektivet på lån är väldigt fel. 1,8 miljoner i lån tycker man kanske inte är så farligt, men det är endast 2,5 procent av befolkningen som har det. De återfinns i decilerna med höga inkomster. De stora lånen är alltså koncentrerade till de stora inkomsttagarna. De är dessutom ofta två i familjen, bor i storstad och är välutbildade.

Det är ju inte dessa som är ämnet för dagen. Vad vi snarare behöver tala om är de som sitter fast hos Kronofogdemyndigheten under lång tid. Det är de

överskuldssatta. Man är överskuldssatt så fort man hamnar hos Kronofogdemyndigheten, men man är riktigt överskuldssatt om man blir kvar där. I likhet med Knausgård är de flesta rätt så måna om att inte vara där. Det är ganska svårt att leva med betalningsanmärkningar. Man får inte hyra bil eller bostad, och man har svårt att klara allt möjligt.

Bilden visar hur många som har varit hos Kronofogdemyndigheten och hur länge. Många är inne och vänder. De blir förskräckta och betalar, och man hoppas att man slipper se dem igen hos Kronofogdemyndigheten. De hoppas säkert det själva också och gör vad de kan för det. Men en del människor blir kvar. När jag tittade efter, och det var för två år sedan, var det 93 000 personer som hade varit hos Kronofogdemyndigheten oavbrutet i 20 år eller mer. Tänk er vilka liv de har haft. De har i alla fall inte fått några lån, hoppas jag. Det borde inte kunna gå att få lån i det läget. De har inte kunnat leva på mer än existensminimum i 20 år. De är sjukare än andra och mer arbetslösa än andra. Ja, vad tror ni? Tala om arbetslinjen, tala om utanförskap.

De har kanske inte så många barn eftersom de har varit där länge och väl är äldre. Men vi räknade också ut hur många barn det finns i familjer med någon betalningsanmärkning, och det var 160 000 barn. De är också glömda eftersom det inte finns kunskap om det. Det var första gången denna siffra togs fram. Till exempel glömdes de när fritidspengen skulle läggas in socialbidraget. Dessa lever i allmänhet på en lägre standard. De fick ingen fritidspeng. De finns inte, för det man inte vet finns inte.

Evighetsgäldenärerna är den grupp som vi absolut måste göra något åt, för det är socialt fullständigt orimligt att för evighet sitta fast i en skuldsättning som uppenbarligen var fel från början. Bara ordet evighetsgäldenär är ganska obehagligt. Vi anser inte att folk ska straffas ett helt liv, i allmänhet inte ens om de är mördare. De 100 000 människor som har varit 20 år hos Kronofogdemyndigheten har ytterst litet hopp om att någonsin komma loss.

Det finns förslag i min utredning om att vi ska titta på Finland. Det är inte mer begåvat än så. De har infört slutlig preskription på lån som har legat hos deras kronofogdemyndighet och drivits in för allt vad kronofogden kan, och man kan ganska mycket, under 15 år. Jag menar att det är rimligt att göra som finländarna och låta lånet falla. Man kan gissa att det inte var en alldeles lysande kreditprövning från början. Även om det var det har personen betalat vad den har kunnat under 15 års tid.

Att ständigt leva utan hopp om att någonsin komma loss bidrar till arbetslöshet och social ofärd, i allra högsta grad. Det är den yttersta punkten som inte så få landar i. Jag anser att det här är den kanske allra viktigaste frågan när det gäller överskuldssatta.

Bengt Nilervall, Svensk Handel: Tack för att jag får vara här! Jag ska med hjälp av ett antal bilder tala om handelns syn på konsumtion på kredit.

År 2014 omsatte detaljhandeln 668 miljarder kronor. Var tredje krona hamnar i detaljhandeln, och totalt hamnar ca 60 000 kronor per person där.

Hur stor är omfattningen av konsumtion på kredit? Det är en komplicerad bild, och det finns egentligen inga uppgifter på hur mycket av konsumtionen

som görs på kredit och hur många av dessa krediter som är osunda och leder till överskudsättning.

Av de 668 miljarderna som detaljhandeln omsätter kommer 42 miljarder från e-handeln. Vår uppskattning är att inom detaljhandeln står kreditköpen för ca 35 procent totalt, 230 miljarder. Den absoluta merparten är sunda kreditköp. Hur många som leder till överskudsättning är svårt för oss att uppskatta, men vi bedömer att det är få.

E-handeln växer från år till år. För oss är det en viktig del. Den växer på den inhemska marknaden, men framför allt konkurrerar den på den internationella marknaden. Att vara ute och konkurrera på den internationella marknaden är en viktig parameter i det hela.

Konsumentens makt är i dag större än någonsin, anser vi. Den digitala konsumenten har ständig tillgång till information och ett stort utbud av produkter. Man jämför mer före köp och är mer påläst och uppdaterad än någonsin. Omvärlden och erfarenhet delas friskt på sociala medier och har stor effekt på företagets agerande och svängrum. Den globala konkurrensen gör att företag måste finnas där konsumenten finns och ha attraktiva erbjudanden avseende utbud, priser, leveranser och betalningar. Konsumenten vill ha olika betalsätt i olika situationer, och kreditmöjligheten är ett av alternativen. Handelns ansvar är attraktiva erbjudanden och sjysta, tydliga villkor.

Finns det några problem med konsumtion på kredit? Ja, det finns det, och som vi har hört tidigare uppstår de många gånger när livssituationen förändras genom arbetslöshet, sjukdom etcetera. Anser vi att det görs för dåliga kreditprövningar? Nej, vi anser inte det, och det visar statistiken på låga kundförluster ganska tydligt.

Problematiskt är att det i dag finns två olika myndigheter, Konsumentverket och Finansinspektionen, som ska dela på tillsynsuppdraget. Det medför stor risk för olika tolkningar och tillämpning av regler för olika aktörer. Som exempel kan nämnas att detaljhandelsföretag som säljer på egen kredit, det vill säga utan samröre med finansiella aktörer, faller helt under Konsumentverkets tillsyn medan andra aktörer, till exempel Klarna, faller under Finansinspektionens tillsyn. Detta riskerar att skapa illojal konkurrens på marknaden. Därför efterlyser vi en dialog med myndigheterna om hur det ska motverkas.

Är det ett problem att villkoren är otydliga vid köp eller i marknadsföring? Vi menar att nuvarande regler är tillräckliga men komplicerade. Handeln har ett ansvar att vara så tydlig som möjligt vad gäller avgifter, effektiv ränta med mera. Kritiken riktas mot att det är svårt att veta vad totalpriset inklusive avgifter och ränta blir. Allt fler aktörer framhåller dock totalpriset i såväl marknadsföring som inför köp. Vi vill också framhålla att i dagens konkurrenssituation måste man vara sjyst i sin marknadsföring och information så att man får behålla sina kunder.

Vad gör vi då inom näringslivet? Jo, vi driver tillsammans med Kronofogdemyndigheten och Svensk Digital Handel ett projekt som vi kallar Samverkan mot onödig skuldsättning. Syftet är att hitta åtgärder som näringslivet ge-

nom olika typer av självreglering kan vidta för att minska onödig skuldsättning. Exempelvis diskuteras om krediter ska erbjudas för alltför låga kapitalbelopp, hur man kan se till att informationen till konsumenten blir ännu tydligare och vilka kontakter som ska tas med den konsument som hamnat i betalningssvårigheter.

Behövs det ett starkare konsumentskydd i regelverket? Ska svenska företag över huvud taget kunna hävda sig på dagens globala marknad måste det konsumentskyddande regelverket vara gemensamt på åtminstone Europeanivå.

Vi menar att dagens regelverk ger ett högt konsumentskydd och att det saknas incitament att höja det ytterligare. De problem som kan identifieras kan avhjälpas genom självreglering och tillsyn tillsammans med domstolspraxis.

Den största knuten att lösa är informationsgivningen och tydligheten. Många kunder lider i dag av informationsöverbelastning och har svårt att ta till sig den givna informationen, inte minst vid kreditköp. Den så kallade click and go-generationen växer sig allt större, och det hör nästan till ovanligheten att allmänna villkor och övrig information läses igenom av konsumenten i förväg. Därför har vi givetvis ett stort ansvar att se till att informationsgivningen och tydligheten är tillräcklig.

Magnus Sjögren, Svenska Konsumentkreditföretagen: Civilutskottets ordförande och ledamöter, tack för inbjudan! SKEF är en branschförening som bildades 2013. Vi omfattar lån upp till 15 000 kronor med en löptid upp till tolv månader. Vi består av åtta medlemmar, ledande aktörer i Sverige, och representerar om man ser till omsättning och antalet kunder mellan 50 och 60 procent av den svenska marknaden.

SKEF har som övergripande mål att verka för en sund och seriös konsumentkreditgivning. Vad innebär det i praktiken? Vi har upprättat ett eget etiskt regelverk och tagit till oss de synpunkter som har framförts till branschen.

Kreditgivningen till unga vuxna 18–25 år ska vara mycket restriktiv. Det ska inte ske någon utbetalning av lån mellan kl. 23.00 och 07.00. De som i ett senare skede hamnar i betalningssvårigheter ska erbjudas individuella avbetalningsplaner, och kronofogden ska vara den sista utvägen. För rådgivning och personlig service ska varje medlemsföretag hålla en kundservice öppen vardagar minst kl. 9–16. Vi har inrättat en oberoende reklamationsnämnd som övervakar att bolagen följer dessa etiska regler.

Lite statistik från SKEF 2014: Medelinkomsten hos våra kunder ligger på strax under 270 000 kronor, ca 22 500 kronor per månad. Medelåldern är 35–40 år. Det är ganska jämnt fördelat mellan män och kvinnor med någon övervikt för män. Snittlånet 2 850 kronor.

Jag vill fästa uppmärksamhet på det som företrädaren för Finansinspektionen nämnde: Den som inte har möjlighet att betala tillbaka en kredit ska inte heller få låna pengar. Inom branschföretagen tar vi verkligen fasta på det. När det gäller nya kunder i form av unga vuxna får nio av tio ansökningar nej. För dem som är 26 år och äldre är siffran sju av tio. Inom branschföretagen tar vi alltså vårt ansvar och säger nej när vi ska säga nej. Vi representerar som sagt 50 procent av marknaden och vill gärna representera mer.

Statistiken är viktig. Svensk Handel gjorde bedömningen att blankokrediter i Sverige i dag, om man räknar bort bolån, studielån och bilfinansiering, uppgår till ungefär 250 miljarder kronor. Vi gör ungefär samma bedömning, och siffrorna baseras på Euromonitor International.

Vi ville skapa oss en bild av hur stor vår andel av den samlade blankoutlåningen i Sverige är, och resultatet var att snabblånen står för ungefär 1 procent av blankoutlåningen i Sverige. 35 procent är ren bankutlåning eller annan form av kreditgivning, och resterande, övervägande, del hör till kreditkorten.

Richard Gabler, Svenska Konsumentkreditföretagen: Jag tänkte att vi skulle titta på hur vi gör en kreditprövning inom enprocentssegmentet. Vi tar en kreditupplysning, och av den får vi informationen deklarerad inkomst, skuld hos kronofogden, eventuella betalningsanmärkningar. Vi hämtar även in uppgifter från kunderna, bland annat personnummer för att hålla koll på åldern hos den sökande. Vi hämtar in uppgifter om deras aktuella inkomst, som vi sedan stämmer av mot den deklarerade inkomsten. Vi tar in uppgifter om deras utgifter, alltså boendekostnader, om de har barn som de har försörjningsansvar för samt övriga utgifter. Dessutom gör vi ett schablonavdrag enligt Konsumentverkets riktlinjer. Därefter summerar vi allt, räknar av för skatt och ser om det finns utrymme för kunden att betala tillbaka lånet och lånekostnaderna.

Om vi ser att det finns differenser mellan den deklarerade inkomsten och den inkomst som kunden själv anger tar vi in kompletteringar i form av lönebesked, som ska vara aktuella. Vi tar även in kontobevis för att minska risken för antalet bedrägerier samt kopia på legitimation när vi känner att det behövs ytterligare information.

Låt mig ge ett exempel, något jag själv varit med om. Jag köpte en eltandborste i januari. Den kostade 1 290 kronor. Om jag hade lånat 2 000 kronor av ett medlemsföretag skulle den totala kostnaden för mig ha varit 345 kronor med den hiskliga effektiva räntan på 575 procent.

Jag fick en faktura på min eltandborste. Jag blev erbjuden en kredit på tolv månader. Om jag hade följt avbetalningsplanen skulle det ha kostat 348 kronor, alltså marginellt mer, och den effektiva räntan hade varit ca 58 procent. Det var från en nischbank som specialiserar sig på den här typen av krediter, det vill säga för hemelektronikredjor. De gav mig även ett mycket generöst erbjudande om att dela upp betalningen på tre år. Då hade den totala kostnaden blivit 1 237 kronor, en något högre effektiv ränta. Det här är inget ovanligt.

De erbjöd mig att vara skuldsatt under tre år. Då kan man fråga sig vilken kreditprövning den banken gjorde. De gjorde en kreditupplysning på mig och fick då samma uppgifter som vi får vid våra kreditupplysningar. De frågade efter mitt personnummer. Däremot frågade de inte om jag har en inkomst, de frågade inte vad jag har för utgifter, och de frågade inte vilka boendekostnader jag har. De kunde alltså inte göra en bedömning av om jag hade möjlighet att betala tillbaka lånet. Inte heller tog de in några kompletterande uppgifter.

Det här gäller inte bara en tandborste för 1 290 kronor. Jag har köpt en cykel för 20 000 kronor och testat det. Det var exakt samma kreditprövning som i

fråga om tandborsten. Det var samma kreditprövning när Konsumentverket tog Hennes & Mauritz som exempel. Även då såg kreditprövningen ut så här.

Det är viktigt att komma ihåg att det som ofta nämns i medierna är enprocenten och de kreditprövningar som vi gör, och vi på Svenska Konsumentkreditföretagen välkomnar absolut att man granskar det här området. Det är viktigt att man granskar alla som har verksamhet inom konsumentkreditgivning.

Ingvor Fahlén, Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst: Samhällsutvecklingen i stort har gått väldigt fort, inte minst inom det område vi behandlar i dag, lån och krediter. Vi behöver bara gå en generation tillbaka för att se att det var ett helt annat förhållningssätt till hur man hanterade sin privatekonomi och ett helt annat sätt att hantera lån och krediter. Man sparade till det man skulle köpa. Man lånade till hus, men målet var att betala tillbaka lånet medan man bodde i huset. Man skulle bli skuldfri. Det var inte tal om att låna till konsumtion. Man fick helt enkelt spara till det man ville ha, vilket gjorde att man mer uppskattade det som man fick, man vårdade och var mer rädd om det.

I dag lånar vi till det mesta. Det har varit en otroligt snabb utveckling. Vi lånar till våra hus. Under några år har bankerna rekommenderat amorteringsfria lån. Det finns inte på kartan att vi ska hinna betala våra huslån. Man lånar till semestrar. Man lånar till det nya köket. Man lånar till en cykel. Ja, man lånar mycket till ren konsumtion, vilket gör att vi får ett slit-och-släng-samhälle. Har man inte längtat och väntat på att få köpa något har det heller inte samma värde. Vi har på några fåtal år dessutom gått till ett nästan kontantlöst samhälle.

Allt går otroligt snabbt, och frågan är vart det kommer att ta vägen. Det är oroande, tycker vi. Kan vi hantera konsekvenserna av den snabba utvecklingen? Tillgängligheten till reklam gällande lån och krediter är oändlig genom mejl, sms, tv, radio och förtryckta brev hem i brevlådan där det bara är att sätta ett kryss, skriva en namnteckning och skicka in brevet – och så har man ansökt om lånet. Också på internet finns betalningstjänster. När vi handlar på internet uppmanas vi att handla på avbetalning, eller ”köp nu, betala i april”.

De människor vi varje dag möter i vårt jobb är de som har problem med sin ekonomi. De har svårt att säga nej. De tänker väldigt kortsiktigt. Ju mer problem man har med sin ekonomi, desto kortsiktigare tänker man, för det gäller att klara sig just i dag. Då låter ”köp nu, betala i april” som ljuv musik i deras öron, för april finns inte. Är det egentligen så konstigt att de här problemen finns bland våra klienter?

Låt mig ge ett exempel som talar för sig självt. I en annons står: Låna räntefritt upp till 4 000 kronor. I det finstilta står: Låna 2 000 utan ränta - utan ränta - i 30 dagar. Du betalar tillbaka 2 200, varav 200 är avgifter. Den effektiva räntan är 218,87 procent.

Motkrafter behövs. Visst finns det ett eget ansvar i det här. Naturligtvis är det så, men det är också samhällets ansvar att se till att alla människor får plats. Det är många människor, dem vi möter varje dag, som inte klarar av det, för det har gått för långt. Jag tror att det blir stora problem att ta konsekvenserna

av det. Många saknar i dag en buffert, för sparandet har försvunnit på vägen. Bufferten blir då krediten när kylskåpet eller bilen går sönder. Då tar man det på avbetalning. Det är bufferten, och det gör att livet blir otroligt sårbart.

Är det konstigt att det är ett problem? Nej. Det behövs ekonomisk fortbildning, mer information, förebyggande arbete, privatekonomi i skolan. Lär barnen från början, i den takt de förstår, så att de får samma förutsättningar som vuxna att kunna hantera sin privatekonomi. Det behövs information om vikten av sparande, tydlig lagstiftning, tydliga riktlinjer. Vi vill se en god, återhållsam, sund kreditgivning. Vi ser alltför många dåliga exempel på det.

Avslutningsvis ska jag ge ett exempel från verkligheten. En person kom till en budget- och skuldrådgivare och hade 359 137 kronor i blankolån. Personen hade sjukersättning och fick ut 10 400 kronor netto i månaden. Det var 36 skulder fördelade på 33 fordringsägare. Alla lånen och krediterna var tagna under en period av tolv månader. Enbart räntorna kostade varje månad 5 650 kronor. Det betalningsutrymme som kronofogden hade räknat ut var 1 740 kronor i månaden. Då kan man fundera: Hur är det här möjligt? Det är ett av alla de exempel vi ser i vårt jobb.

Skadorna och konsekvenserna blir jättestora när det inte finns en god, återhållsam och sund kreditgivning. Nej, konsumenten är inte tillräckligt skyddad.

Finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund: Fru ordförande, herr vice ordförande, mina damer och herrar! Jag vill börja med att tacka utskottet för att ni anordnat den här hearingen i en mycket viktig fråga. Som vi hört många exempel på är kreditgivningen ett växande problem som behöver hanteras. Det finns tyvärr många exempel från vår verklighet, vår vardag, på dessa problem. Vi ser lättillgängliga krediter omkring oss, vi ser otydliga betalningsupplägg och påträngande marknadsföring av krediter. Det faktum att så många som 100 000 personer under mycket lång tid befunnit sig i kronofogdens register är såklart oroande. Det är också ett faktum som manar till handling.

Vi vet att det tyvärr får stora konsekvenser för den enskilde. Personer som har svårt att klara sina betalningar har ett sämre hälsoläge än genomsnittet. Vi vet att man får svårt att planera sin ekonomi, att investera för framtiden. Det medför personligt lidande och dessutom höga samhällsekonomiska kostnader i form av vårdkostnader, försörjningsstöd, produktionsbortfall med mera.

Jag vill poängtera att människor som hamnar i skuldsättning generellt inte gör det för att de är oansvariga eller slarviga. Den vanligaste vägen in i överskuldsättning och skuldproblematik är att man får problem av annat slag, såsom skilsmässa, arbetslöshet, sjukdom eller liknande. Det stigma och det tabu som finns om de problemen tycker jag är ett problem i sig som vi behöver hantera i samhället.

Frågan om hushållens skuldsättning har hög prioritet för regeringen. Det vill jag vara tydlig med att säga. Både skuldsättningens makroekonomiska effekter och enskilda konsumenters skuldsättning behöver hanteras. Det är de sistnämnda, de enskilda konsumenterna, som jag fortsättningsvis kommer att uppehålla mig vid.

På den direkta fråga som är på bordet i dag - Är konsumenten tillräckligt skyddad? - vill jag från regeringens och min egen sida svara med ett tydligt nej. Det krävs en rad åtgärder för att komma till rätta med dagens problem. Ansvar för att det sker delas mellan flera aktörer, och samarbeten kommer att krävas.

Ett ansvarsfullt agerande från företagets sida är en första viktig utgångspunkt. Vi behöver se över det stöd som erbjuds till skuldsatta personer, se över relevant lagstiftning och skärpa den där så krävs samt ge de myndigheter som har ansvaret goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet.

Om vi tittar på vad som hittills gjorts kan vi se att strängare regler har införts i form av kreditprövning också för små lån. Konsumentverket har fått utökade sanktionsmöjligheter vid bristande kreditprövning. Dessutom krävs nu, som vi hört, tillstånd från Finansinspektionen för att få bedriva snabblåneverksamhet. Myndigheternas tillsyn över bland annat kreditföretagen har blivit mer aktiv än tidigare. Till exempel har Konsumentverket varnat ett tjugotal företag för bristande kreditprövning och har också förbjudit två företag att bedriva verksamhet. Med stöd av utökade sanktionsmöjligheter har dessutom två företag tvingats betala sanktionsavgifter. Även förebyggande åtgärder i form av mer undervisning i privatekonomi i skolan och resurser för finansiell fortbildning är initiativ som tagits och genomförts och som den nuvarande regeringen kommer att fortsätta att driva.

Vår analys så här långt är att det är bra och viktiga åtgärder som har vidtagits men att de inte är tillräckliga. Vi behöver göra betydligt mer än så.

Om vi går in på vad som ska hända framöver vill jag säga att regeringen tagit initiativ till, och håller på att ta fram, en strategi mot överskuldssättning. I Regeringskansliet pågår ett aktivt arbete med att ta fram åtgärder som syftar till att motverka överskuldssättning. Arbetet bedrivs i ett nära samarbete mellan främst Justitiedepartementet och Finansdepartementet. Justitiedepartementet ansvarar för den civilrättsliga regleringen, som bland annat rör konsumentkrediter och skulder, medan Finansdepartementet har ansvar för konsumentfrågor och även har ansvar för flera av de berörda myndigheterna.

Riksdagen fattade 2011 beslut om ett tillkännagivande, som alltså riktades till den förra regeringen. Med grund i detta arbetar den nuvarande regeringen med en strategi för att motverka överskuldssättning. Strategin inrymmer förebyggande, stödjande och rehabiliterande insatser. Det var ett av de första initiativen regeringen tog när vi tillträdde. Det visar hur högt prioriterad frågan är.

Arbetet sker bland annat med utgångspunkt i det betänkande som vi hört om här, Överskuldssättning i creditsamhället?, 2012 års skuldsaneringsutredning och de remissvar som kommit in med anledning av utredningarna. Arbetet med strategin kommer att pågå under våren, och avsikten är att den ska presenteras i höst i anslutning till budgetpropositionen för 2016. Det är alltså ett snabbt arbete som planeras.

Jag ska också berätta om några av de åtgärder som vi arbetar med när det gäller marknadsföring av krediter och sanktionsmöjligheter. Reklamen har blivit mer omfattande och uppsökande, som vi hörde av representanten för Konsumentverket, inte minst genom användandet av internet som försäljningskanal. Enskilda digitala reklamkampanjer kan vara mycket intensiva även när de pågår under en relativt begränsad tid. När det bland annat gäller krediter tycks marknadsföringen inte sällan ge sken av, som vi sett exempel på i dag, att krediter är lösningen på konsumentens ekonomiska problem eller begränsningar, när det tyvärr i många fall är precis tvärtom.

I dag kan Konsumentombudsmannen, KO, meddela om föreläggande med hot om vite för ett företag som inte följer reglerna. Men om företaget inte godkänner föreläggandet måste KO gå till domstol för att få stopp på marknadsföringen. Det är såklart en process som pågår under mycket lång tid. När prövningen är klar är reklamkampanjen ofta redan avslutad och har fått sin verkan, som ibland kan vara skadlig.

En förutsättning för att konsumentskyddslagstiftningen ska få avsedd effekt är att den förenas med väl avvägda sanktionsmöjligheter. Regeringen vill därför att Konsumentombudsmannen under vissa förutsättningar direkt ska kunna förbjuda en näringsidkare att till exempel fortsätta en reklamkampanj, utan dagens krav på godkännande av företaget. Därför pågår ett arbete med att ge Konsumentombudsmannen mer effektiva sanktionsmöjligheter när företag bryter mot reglerna för marknadsföring och avtalsvillkor. De nya reglerna planeras vara på plats under våren - sommaren 2016.

Det kan konstateras, vilket är viktigt, att tillgången på krediter även har positiva effekter genom att det ökar människors möjligheter att planera och ordna sin ekonomi och att anpassa sin konsumtion över tiden. Samtidigt kan, som vi hört, tillgången till krediter leda till problem. En konsument som inte betalar sina krediter riskerar betalningsanmärkningar och kan snabbt hamna på ett sluttande plan mot överskuldssättning, sociala problem och ett växande utanförskap.

Det finns tecken på att konsumenter fortsätter att beviljas lån som de inte klarar av att hantera eftersom antalet obetalda snabb lån ökar. Fler företag har uppenbarligen brutit mot regelverket. Företagens räntesättning kan dessutom göra det svårt för en redan skuldsatt person att ta sig ur sin skuldsituation. När det gäller nivån på räntor är ytterligare ett orosmoment att en kreditgivare genom hög räntesättning tillåts att i stor utsträckning kompensera sig för bland annat kreditförluster, vilket potentiellt möjliggör en utlåning till konsumenter med svag ekonomi. Har man tillräckligt höga räntor kan man ta risken att alla kunder inte kan betala tillbaka, och därmed är man kanske inte heller så noggrann med kreditprövningen som man borde vara.

Vår syn är att konsumentskyddet behöver och måste stärkas. Risken för att konsumentkrediter leder till överskuldssättning måste minska. Regeringen kommer därför inom kort att tillsätta en utredning som ska överväga effektiva och ändamålsenliga åtgärder för att åstadkomma en mer ansvarsfull marknad för konsumentkrediter.

En åtgärd som utredningen kommer att överväga är en civilrättslig sanktionsregel vid bristande kreditprövning. Det innebär att kreditgivaren inte får någon ränta eller ens får tillbaka det utlånade beloppet om inte en tillräcklig kreditprövning har gjorts. Det blir företaget som får ta risken i stället för som i dag låntagaren.

Andra åtgärder är sådana som minskar risken för att konsumenterna ska hamna i en skuldspiral. Bland annat kommer vi att titta på införande av ett räntetak och även införande av ett kostnadstak. Ett kostnadstak har inte diskuterats särskilt mycket, men det innebär att de totala kostnaderna för ett lån begränsas. Om en konsument exempelvis har lånat 1 000 kronor ska han eller hon inte behöva betala kreditgivaren mer än till exempel 2 000 kronor totalt.

Utredningen kommer också att överväga skärpta marknadsförings- och informationskrav, inklusive information om riskerna med att ta detta slags lån.

När det gäller åtgärder för att stötta människor som redan har hamnat i skuldsättning är även det ett högt prioriterat område. Där är de kommunala budget- och skuldrådgivarna såklart mycket viktiga aktörer. I förrgård var jag i Malmö och Lund och besökte just budget- och skuldrådgivningen för att själv få en bild av verksamheten på marken. Jag blev imponerad över hur duktiga de var. Budget- och skuldrådgivningen är en obligatorisk verksamhet som finns i så gott som alla kommuner, men kännedomen om och nivån på verksamheten varierar ganska stort. Kötiderna är på många håll långa.

Vi har gett Konsumentverket i uppdrag, bland annat mot bakgrund av dessa problem, att göra en fördjupad kartläggning av verksamheten. De ska också titta på användarnas kännedom om och nöjdhet med verksamheten. Uppdraget ska rapporteras till regeringen under våren.

En annan viktig fråga som jag vill lyfta fram och uppmärksamma är statens hantering av sina fordringar. Det finns tyvärr exempel på, och är ganska vanligt förekommande, allmänna skulder hos Kronofogdemyndigheten, såsom underhållsstöd, tv-avgifter, studiemedelsavgifter och felparkeringsavgifter. De offentlighetsrättsliga systemen är självklart viktiga i den svenska välfärdsmodellen. De ska fungera väl, de ska vara till avsedda ändamål och de ska inte inbjuda till fusk. Men de måste utformas på ett sådant sätt att de inte i onödan bidrar till att människor hamnar i skuld.

Ett gemensamt problem för flera system är att de bygger på den bidragsberättigades inkomst, vilken ju kan variera över tiden. De inkomstuppgifter som den utbetalande myndigheten baserar sitt beslut på kan avse förhållanden upp till två år bakåt i tiden. Därför riskerar felaktiga belopp att betalas ut. Det kan leda till krav på återbetalning som den enskilde inte klarar av att hantera. Ett exempel på en sådan typ av stöd är bostadsbidrag. För närvarande pågår ett arbete där de myndigheter som överlämnar många fordringar till Kronofogdemyndigheten arbetar tillsammans med myndigheten för att få fram bättre rutiner.

Jag vill också säga några ord om evighetsgäldenärer. Tyvärr finns i dag ett stort antal personer som fastnat i sin skuldsättning. Vi har kunnat ta del av

statistik som visar att det finns fler än 100 000 gäldenärer som varit registrerade hos Kronofogdemyndigheten i mer än 20 år. Regeringen avser att vidta åtgärder för att hjälpa evighetsgäldenärerna ur den skuldfälla de sitter i. Det har uppskattats att det finns åtminstone 50 000 evighetsgäldenärer som skulle kunna bli föremål för skuldsanering om de bara ansökte om det.

Skuldsanering innebär att en gäldenär befrias från ansvar för betalningen. Det är ett etablerat och ändamålsenligt sätt för skuldavskrivning som ska verka rehabiliterande och innebära en samlad skuldavveckling. Röster har höjts, med rätta, för att skuldsaneringen kanske inte har blivit så bra som riksdag och regering hoppades när verktyget inrättades. 10 000 personer har ansökt om skuldsanering under 2014. Antalet har stadigt ökat, men fortfarande finns det många evighetsgäldenärer som har rätt till skuldsanering men som inte ansöker om det. En utmaning är därför att få dessa evighetsgäldenärer att ta steget och ansöka om och genomgå skuldsanering. Om fler gäldenärer fick sina skulder sanerade skulle det innebära en lättnad inte bara för individerna själva utan för samhället i stort.

Vi arbetar nu med skarpa förslag som syftar till att fler evighetsgäldenärer ska bli medvetna om och utnyttja möjligheten att starta på nytt utan betungande skuldbörda i bagaget. Målsättningen är att en proposition om detta ska kunna överlämnas till riksdagen under 2015. Vi lyfter upp dessa frågor även internationellt, bland annat på EU-nivå, för att påverka regelverket på det internationella planet.

Det här var en kort beskrivning av det pågående arbetet. Som jag sa inledningsvis avser vi att i höst, i anslutning till budgetpropositionen, återkomma med en samlad strategi mot överskuldssättning. Det är en mycket högt prioriterad fråga för regeringen, och regeringens mål är att svaret på frågan - Är konsumenten tillräckligt skyddad? - inom en nära framtid ska vara ja.

Ordföranden: Tack, alla föredragshållare, för den här första delen! Nu tar vi en liten paus och återsamlas kl. 11.00 då vi fortsätter med frågestund.

Ordföranden: Då går vi över till frågestunden. Jag vill presentera några ytterligare som sitter här i salen. Vi har inte någon representant från Riksförbundet Insolvens här. De skulle ha varit här men har lämnat återbud på grund av sjukdom. Men vi har från Svensk Inkasso Claes Månsson, advokat och ordförande, från Svenska Bankföreningen Tomas Tetzell, chefsjurist, och Anders Dölling, bankjurist, från Resurs Bank AB Patrik Hankers, chef för privatmarknad, samt från Sveriges Konsumenter Jan Bertoft, generalsekreterare.

Ledamöterna kommer nu att ställa frågor i ordning efter partistorlek, i första hand en fråga per person, men finns det tid öppnar vi självklart upp för fler frågor.

Johanna Haraldsson (S): Min fråga går till i första hand Konsumentkreditföretagen, Finansinspektionen och Bankföreningen.

Det finns många förslag på regleringar av marknaden. Det finns det som Per Bolund pratade om, att kunna införa sanktioner så att man kanske inte får tillbaka utlånade belopp om kreditprövningen har varit bristfällig. Det finns

räntetak och begränsning av möjligheten till förnyande och förlängning av lån. Det är många olika förslag som har lyfts i diskussionen.

Jag skulle vilja fråga er vilka effekter ni tror att det skulle ha på dels konsumentkreditmarknaden, dels hela den finansiella marknaden om man inför sådana krav.

Maria Malmer Stenergard (M): Jag har två frågor. Den första går till finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund.

Först vill jag säga att jag tycker att det är glädjande att regeringen har så höga ambitioner på det här området. Det är oerhört viktigt. Sedan tänkte jag gå över direkt till snabblånefrågan.

Alliansen genomförde en rad förändringar, som vi har kunnat höra om. De trädde i kraft vid halvårsskiftet 2014. Bolagen har fram till årsskiftet kunnat komma in med ansökan om tillstånd hos Finansinspektionen.

Regeringen meddelade förra veckan att man under våren kommer att tillsätta en ny utredning som ska komma med förslag på stramare regler kring snabblån. Justitieministern sa i samband med detta att det nuvarande regelverket, det nya regelverk som precis har trätt i kraft, har varit mer av symbolisk karaktär. Jag undrar vad regeringen menar med detta. Jag undrar också: Kan man redan nu utvärdera systemet, trots att det precis har trätt i kraft? Finansinspektionen och Kronofogdemyndigheten har ju varit tydliga med att det enligt deras uppfattning är för tidigt.

Min andra fråga går till Kronofogdemyndigheten.

Vi har varit inne på betalningsförelägganden till följd av snabblån, som uppgick till drygt 56 000 förra året. Det kan jämföras med de statliga fordringarna på fysiska personer, som uppgick till 1,5 miljoner under 2014. Det är alltså en mycket större mängd än snabblånen. Man kanske därmed ska ha ett lite bredare fokus när man pratar om risken för enskildas överskudsättning. Hur anser ni att staten kan bli en bättre och mer proaktiv borgenär som kan bidra till att minska överskudsättningen i samhället?

Tomas Tetzell, Svenska Bankföreningen: Det gällde kreditprövning, räntetak och svårigheter med förlängning av krediter.

De svenska bankerna har att följa ett strikt regelverk kring kreditprövning som Finansinspektionen har tillsyn över. Vår bild är att man tillämpar det mycket strikt och seriöst. Men om det kan finnas utrymme för översyn och förbättringar – det var någon som pekade på en möjlig lucka mellan konsumentkreditlagen och bank- och finansieringsrörelselagen – välkomnar vi naturligtvis en sådan, så att det blir heltäckande regler beträffande kreditprövningen.

Civilrättsliga effekter av bristande kreditprövning är väldigt komplicerat och aktualiserar många bevisfrågor kring vilken prognosförmåga man ska kunna förvänta sig av en kreditgivare beträffande en konsuments framtida inkomstförhållanden. Vi har som sagt mycket strikta krav nu. Man ska göra en bedömning av återbetalningsförmågan på sikt. Vi anser att det är till fyllest och att kraven har fyllt sitt syfte i den delen.

De andra frågorna är jag inte beredd att kommentera nu. Jag tycker att det finns en hel del synpunkter att framföra på till exempel räntetak. Men det kan ändå vara väl värt att undersöka.

Richard Gabler, Svenska Konsumentkreditföretagen: Jag tänkte adressera frågan som gällde räntetak. Principiellt är det inga konstigheter med ett räntetak. Men det är viktigt att man förstår innebörden av det. Man kan ta det exempel som presenterades. Ett räntetak kommer nog att göra så att korta krediter försvinner. Längre krediter kommer att bli det enda alternativ som blir kvar, alltså längre skuldsättning. Det går ju inte att låna ut små belopp under kort tid. Man måste ta betalt för det, och då blir den effektiva räntan väldigt hög. Konsekvensen blir att även små belopp måste lånas ut över längre tid. På det viset får man ned den effektiva räntan.

Jag tror att skuldsättningen i landet inte kommer att minska. Precis som jag tror att Konsumentverket eller Finansinspektionen var inne på innebär det faktiskt att krediter blir billigare. Jag har inte hört någon annan debatt där man försöker minska förbrukningen av en vara genom att sänka priset.

Magnus Sjögren, Svenska Konsumentkreditföretagen: Angående de andra förslag som har framförts kan vi väl lägga till att det är rimligt att låta den lagstiftning som trädde i kraft den 1 juli få verka, så att Finansinspektionen får göra sin tillståndsprövning och även se vilka effekter lagstiftningen kan komma att få, i och med att licenser kan dras in.

Statsrådet Per Bolund: Fru ordförande! Tack för frågan, som var bra!

Jag har pekat på att det redan har vidtagits en del åtgärder. Vi ser såklart med stor spänning fram emot vilken effekt de kommer att få. Samtidigt är det viktigt att se att statistiken talar sitt tydliga språk. De första snabblåneföretagen etablerades i Sverige 2006. Som vi hörde från Kronofogdemyndigheten tog det bara några månader innan vi såg de första tecknen på att det fanns risker. Under de år som har gått sedan dess är det ett sextiotial företag som är verk-samma i branschen. Allt fler hamnar hos Kronofogdemyndigheten med problem med skuldsättning.

Det gör att vi har ett ansvar för att vara proaktiva och ganska snabbt komma fram med nya förslag på området. Självklart kommer det att ta ett tag att ta fram förslagen. De kommer att utredas i gängse ordning och kommer också att remitteras, och vi kommer att få in synpunkter från det omgivande samhället på de förslag som har diskuterats. Visar det sig då att de åtgärder som har vidtagits så här långt kommer att få stor effekt, så att skuldsättningsproblematiken i samhället minskar, då kommer det att visa sig i det arbete som kommer att fortsätta.

Som jag var tydlig med i mitt anförande är jag tveksam till om det kommer att vara tillräckligt med de här åtgärderna. Regeringens analys är att det kommer att behövas fler åtgärder. Vi har ett ganska starkt stöd både från myndighetshåll och från tjänstemannahåll inom Regeringskansliet i den bedömningen, skulle jag säga.

Frågan om justitieministerns uttalande borde egentligen han svara på. Men som jag minns det var det i samma inslag ett exempel med en student med en mycket låg inkomst som inte hade någon betalningsförmåga men som ändå fick ta ett högrisklån eller snabb lån och bara efter några timmar hade pengarna på sitt konto. Det var en tydlig indikation på att det finns hål i regelverket i dag och att krediter som inte borde ha getts fortfarande ges. Jag tror att det var det justitieministern syftade på.

Lena Bäcker, Kronofogdemyndigheten: Det gällde hur staten kan bli en mer aktiv borgenär beträffande de statliga fordringarna. Det är intressant att vi tar upp det i diskussionen, för det är en stor del av de ärenden som kommer in till Kronofogdemyndigheten. Sedan en tid tillbaka har vi, som ett exempel, jobbat nära CSN. Det har varit ett gott exempel. Vi har tillsammans med dem bland annat samverkat och genomlyst deras fordringar och stöttat dem att jobba förebyggande. Det har gällt unga som studerar och hemtrustningslån till nyanlända svenskar.

Det finns ett antal andra statliga fordringar som kommer in till oss. De största gäller CSN, Transportstyrelsen, Försäkringskassan och Skatteverket. Jag tror att vi behöver titta på hur vi kan samverka på olika sätt, kanske hjälpa dem att jobba förebyggande, inte minst om personerna får problem. Det handlar om att informera och tydliggöra vad som kan hända och hur man kan göra uppdelningar och göra avbetalningsplaner för att inte hamna i kronofogdens register.

Vad man absolut behöver göra – vilket vi fick lära oss från CSN – är att informera redan från början. Vad är det personen har fått? Det märkte vi hos unga och inte minst hos nyanlända svenskar, som inte förstod vad en kredit var över huvud taget och därigenom med automatik hamnade i kronofogdens register.

Malin Omberg, Finansinspektionen: Beträffande förslagen och effekterna på företagen och marknaden tror jag att vår bild är att man bör ta en bred ansats och titta på detta grundligt, från början. När vi fick förslag om den nya lagen hade vi en stark åsikt innan om att man borde plocka in de här företagen i den befintliga lagstiftningen, lagen om bank- och finansieringsrörelse, och de regler som man tycker är tillämpliga där, för att ställa samma krav för de företag som håller på med den här typen av verksamhet i dag.

Vi har inte så god erfarenhet av den här typen av reglering light. Vi har ett exempel när det gäller försäkringsförmedlare. Vi har haft oerhörda problem att få till en bra regelefterlevnad och ett högt skydd för konsumenter där, och vi befärade att samma sak skulle kunna hända här.

Om man tittar på den här frågan bör man nog titta på den mycket brett. Visst kan räntetak vara en lösning, men över huvud taget handlar det om högre krav på de här företagen.

Roger Hedlund (SD): Fru ordförande! Min fråga går till Kronofogdemyndigheten. Jag funderar över vilken typ av skulder det framför allt handlar om när man har blivit skuldsatt. Som vi har hört i föredragningarna nu handlar det inte

i första hand om sms-skulder och e-handel, utan det är många andra skulder som dominerar.

Då undrar jag: Utifrån er synvinkel, hur skulle man kunna förebygga att folk hamnar i den här situationen? Jag avser kanske i första hand vad ni tänker när det gäller andra aktörer snarare än Kronofogdemyndighetens möjligheter att påverka. Vi vet till exempel att det kan gå ganska lång tid mellan den sista lönen och den första utbetalningen av a-kassa, sjukpengar eller liknande. Är det något som gör att folk hamnar i situationen att man blir skuldsatt, kanske utan att man har skapat den situationen själv?

Emma Hult (MP): Fru ordförande! Jag vill börja med att säga att det är glädjande att finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund nu aviserar – vi fick det beskedet förra veckan – att man tar den här frågan på största allvar och vill tillsätta en ny utredning och att det ska gå snabbt, eftersom enskilda individer drabbas ganska hårt.

Det talades vid ett flertal tillfällen om statistik och den brist på statistik som finns. Därför skulle jag vilja fråga minister Per Bolund hur du ser på den statistik som finns och om du har någon plan för att vi ska få fram bättre statistik som är mer rättvisande.

Ola Johansson (C): Tack för intressanta föredragningar! Vi som har varit med förut har hört detta, men det är viktigt att följa utvecklingen kontinuerligt, för den berör många människor.

Jag har två frågor att ställa. Den första går till Kronofogdemyndigheten och möjligen till Anna Hedborg. Den handlar om företagarnas skuldsättning.

Vi fick höra att det ofta handlar om skilsmässa, sjukdom eller arbetslöshet eller någon av de faktorerna kombinerad med en kanske misslyckad företagsamhet. Det är ett speciellt problem för företagarna, och det är viktigt att en företagare har möjlighet att snabbt komma på banan och kunna förverkliga nya företagsidéer, som kanske är något bättre.

Jag skulle vilja fråga Kronofogdemyndigheten huruvida företagare sticker ut i statistiken och det möjligen finns skäl att ha en ännu enklare och snabbare skuldsanering för just den gruppen.

Min nästa fråga vill jag rikta till finansmarknadsministern och möjligen Finansinspektionen. Den handlar lite grann om bolånemarknaden.

Till följd av stigande fastighetspriser har vi fått aviseringar om bolånetak, amorteringskrav och tuffare villkor för dem som behöver låna pengar till sin bostad. Behovet av en bostad är något som man inte kan slippa ifrån. Då ser jag risken att vi flyttar över låneproblematiken från en grupp till en annan, att sättet att klara livet, sedan man har tagit ett bolån som är tufft att amortera av, blir att man tar andra typer av blankolån.

Jag undrar om ministern och Finansinspektionen ser det som en risk.

Stefan Berglund, Kronofogdemyndigheten: Jag tänkte efter bästa förmåga försöka besvara den fråga som Roger Hedlund ställde till oss. Både Gunnar Larsson och Anna Hedborg har pekat på att vi har lite svårt att få fram relevant statistik – jag antar att Roger Hedlund avser konsumentkrediter och inte så

mycket allmänna fordringar, som skatter. Vi ser att det är banklån och annat, men vi har ganska svårt att få fram statistik över exakt vilka typer av skulder det handlar om. Det beror på att vi har relativt gamla system. Men vi ser att mycket rör så kallade kommunikationsskulder, alltså telefoni, bredband och liknande. En vanlig fordran gäller också elkonsumention.

Ett annat litet bekymmer som vi har – för att ge den totala bilden – är att inte alla väljer att lämna in enskilda fordringar till kronofogden, utan det finns ett relativt stort antal obetalda fordringar som ligger hos inkassoföretag på långtidsbevakning och liknande. Vi har alltså inte en total bild.

Du frågade om andra aktörer kan göra mer. Det tror vi absolut. Men vi har lite svårt att peka ut någon enskild aktör. Vi tror också att det som vi måste göra för att förebygga handlar om kunskap hos konsumenten, som många har sagt. Vi tror att en bra och framkomlig väg är att man har undervisning i skolan om privatekonomi.

Statsrådet Per Bolund: Tack för en viktig fråga! Det är välkänt att what gets measured gets done. Om man inte har bra statistik får man också bristfällig kunskap och därmed svårare att åtgärda problem som uppstår i samhället. Här ser vi att det finns ett sådant dilemma just när det gäller statistik över hushållens tillgångar och skulder. Det har också Anna Hedborg visat tydligt både i sitt anförande och i sin utredning, som vi har som en god grund för fortsatta åtgärder.

Jag skulle vilja säga att problematiken förvärrades när förmögenhetsskatten togs bort. Också mitt parti företrädde uppfattningen att vi inte skulle ha kvar förmögenhetsskatten. Däremot ansåg vi att det hade varit en god åtgärd att ha kvar statistiken, just för att kunna få en bättre bild av utvecklingen av skulder och förmögenheter i Sverige, hur lånesituationen ser ut till exempel.

Jag tycker att man i efterhand kan konstatera att det nog var ett misstag att man tog bort den viktiga kunskapskälla som fanns. Vi ser också hur andra länder har kunnat bibehålla en god statistik kring skulder och tillgångar utan att det på något sätt är integritetskränkande eller man behöver kartlägga individuella personer. Man kan göra det på ett bra sätt och samtidigt skydda den personliga integriteten.

För att vi ska kunna ha en bra bild av detta kommer vi från regeringens sida att titta på hur vi kan förstärka statistiken kring hushållens tillgångar och skulder. Jag tror att det, som bland annat Anna Hedborg har visat, är viktig information som vi behöver för att kunna fatta väl genomtänkta beslut.

Jag kan också svara på frågan om bolånemarknaden. Jag tycker att det är en väsentlig fråga.

Jag håller med frågeställaren om att det finns en risk för att åtgärder som minskar ordinarie bostadslån och skuldsättning hos hushållen leder till att det blir en övertrappningseffekt till andra former av skuldsättning och låntagande. Samtidigt tror jag att det finns en växande samsyn kring att den generellt sett ökande skuldsättningen i Sverige hos hushållen – som är hög i ett internationellt perspektiv, om man jämför med andra länder, men är hög också i ett historiskt perspektiv, eftersom vi ligger högre än vi har gjort under ganska lång

tid – är förknippad med en finansiell risk. Det måste vi från regeringens sida förhålla oss till och ta hänsyn till.

Jag tror att det ligger en fara i att föreslå att man ska blunda för den risken därför att det finns risker om man åtgärdar problemen med hushållens höga skuldsättning. I mitt anförande försökte jag vara tydlig med att vi hanterar de problem som finns kring till exempel snabblåne marknaden och bristfällig kreditprövning. Om man vidtar åtgärder på båda de här områdena – det vill säga försöker hitta sätt att se till att hushållens skuldsättning inte ökar i samma snabba takt som i dag och samtidigt försöker se till att den andra låne marknaden fungerar bättre än i dag – kan man åstadkomma en situation som löser bägge problemen i slutändan.

Lena Bäcker, Kronofogdemyndigheten: Det var en fråga om vilken andel som företagarna har hos kronofogden. Det är ungefär 9 procent av det totala antalet betalningsförelägganden.

När det gäller företagande vill jag kort flika in: Det är intressant att du tar upp detta, för det är ganska sällan vi pratar om detta. Men det är givetvis en viktig grund att de har en privatekonomi i sitt bagage när de startar ett företag.

Vi kanske inte jobbade så mycket förebyggande med företagare tidigare som vi kommer att göra och har gjort under de senaste åren. Vi har skapat ett företagarpaket men även försökt informera om skuldsanering för företagare. Vi ser att det är en stor skam över huvud taget att ha ekonomiska problem i Sverige. Men om man har ekonomiska problem och är företagare och i värsta fall också gör konkurs, då blir man nästan svartlistad hos släktingar i många generationer framöver. Vi tror att det är synd att den approachen finns, för vi behöver bra företagare i landet. Vi försöker på alla sätt jobba förebyggande, alltifrån det att personen startar sitt företag till att vara med hela linan ut och stötta och hjälpa.

Sedan vill jag bara kort tala om hur det ser ut, för jag är även chef för konkurstillsynen i Sverige. Vi ser i alla fall att det finns kapital. För företagen brukar problemet vara likviditeten, alltså att kunna betala sina månatliga räkningar. Det finns kapital i systemet, och det finns kapital i bankerna, men de företag som får krediter behöver dem inte lika mycket som de företag som inte får dem.

Kort kan jag också flika in att det har varit en ökad andel konkurser de senaste månaderna, så vi håller ett vakande öga på om det beror på finansieringssituationen.

Anna Hedborg, Utredningen om överskuldsättning: Jag har kanske inte så mycket att tillägga annat än att det onekligen är en av de risksituationer som man kan se i historien. Ungefär 1990 hade Kronofogdemyndigheten extremt många och maximalt antal hos sig. Där var det många företagare, som fortfarande inte har kommit ur systemet utan finns kvar.

Det speciella problem som också Kronofogdemyndigheten upplever är att det är så otroligt skambelagt. Det i sig är kanske en viktig fråga för att se vad som är ett mindre riskfyllt sätt att driva företag, åtminstone i förhållande till

den privata ekonomin. Det är ofta där de stora problemen uppstår: man blandar samman sin privata ekonomi med företagets ekonomi, och då sitter man riktigt fast.

Ordföranden: Centerpartiet hade även en fråga till Finansinspektionen gällande bolånemarknaden och bolånetaket.

Malin Omborg, Finansinspektionen: Jag tror att det gällde frågan om skuldsättning och det här med att reglering på två håll riskerar att flytta folk. Låt oss titta på statistiken. Vi gör årligen en uppföljning av vårt bolånetak och tittar på statistiken över konsumenter som har tagit bolån. Det är ett stort stickprov.

Egentligen bekräftar detta det som Anna Hedborg visar i sin utredning: Det är de som har de stora inkomsterna som också har de större lånen. Vi ser inte i vår statistik i dag att det skulle vara samma konsumenter som tar snabblån, utan de som tar bolån är också de som har höga inkomster. Man hittar dem typiskt sett inte bland dem som har snabblån.

Lotta Johnsson Fornarve (V): Jag skulle vilja ställa en fråga till Anna Hedborg angående barn i överskuldsatta familjer. Många barnorganisationer – Barnombudsmanen, Rädda Barnen med flera – som tar till vara barns intressen har pekat på hur svårt det är för barn i ekonomiskt utsatta familjer.

Jag vet att du har tittat en del på det här med konsekvenser för barn i överskuldsatta familjer. Anser du att det skulle behövas en djupare analys av hur barn drabbas i överskuldsatta familjer? Vet vi någonting om statistiken? Hur många barn rör det sig om som lever i överskuldsatta familjer?

Låt mig också ställa en fråga till representanten för Sveriges Konsumenter. Hur ser de på frågan om räntetaket för snabblånen?

Nina Lundström (FP): Jag har en fråga som handlar om förebyggande åtgärder, och egentligen mer ur ett individ- och konsumentperspektiv. Olika talare har berört marknadsföringen, kreditprövningen, räntetaket med mera.

Om man som enskild individ skulle vilja värja sig och förebygga – finns det då någonting mer man skulle kunna göra? En fundering som många väcker är frågan om jämförelse med telefonförsäljning, det vill säga att de som känner sig speciellt utsatta och som verkligen vill värja sig skulle ha bättre möjligheter att spärra sitt personnummer gentemot att exempelvis kunna ta snabblån. Det kan man göra enskilt gentemot varje aktör, men det finns så många aktörer. Det finns inte en ingång som gör att man kan värja sig mot alla i ett svep.

Jag vill ställa den frågan till Magnus Sjögren eller någon annan på Svenska Konsumentkreditföretagen och till Gunnar Larsson på Konsumentverket.

Anna Hedborg, Utredningen om överskuldsättning: Frågan gällde barn i överskuldsatta familjer. De är många. Det är alltså ungefär 160 000 barn som finns i familjer där någon av föräldrarna är hos Kronofogdemyndigheten. Det är faktiskt väldigt många.

Från början, när man lade fast regelverket för vad förbehållsbeloppen skulle vara att leva på i en överskuldsatt familj, insåg man att risken var stor att människor skulle behöva vara under dessa förhållanden ganska länge. Man tyckte

då att det skulle finnas lite marginal mot socialbidraget och att förbehållsbeloppet skulle ligga lite högre just för barn. Men sedan har man inte gjort någonting åt denna siffra, utan förbehållsbeloppet ligger snarast under siffran för socialbidragstagare i dag. Jag nämnde också tidigare i dag att man glömde bort barnen när man talade om fritidsbidraget.

Det är klart att det är en allvarlig situation för ett barn som i årtal, i värsta fall, får leva under sådana förhållanden. Man vet tillräckligt för att kunna höja förbehållsbeloppen, kan man säga. Man behöver egentligen inte utreda ytterligare för det. De här barnen har det knepigt ekonomiskt och på olika sätt till följd av sina föräldrars situation; det är inte heller så svårt att gissa, tror jag.

Jan Bertoft, Sveriges Konsumenter: Vi har jobbat länge med de här frågorna. Flera av de krav som har belysts i dag finns med i våra 100 krav på en starkare konsumentpolitik, som vi lade fram till förra valet.

Räntetak är en av flera åtgärder som behövs. Det finns väldigt många andra. Det här med evighetsgäldenärer är en viktig pusselbit. Jag skrev ett särskilt yttrande om räntetak till Anna Hedborgs utredning. Det togs upp där, men det lades inte fram som ett direkt förslag. Skälet till att införa räntetak är dels att det redan finns en sådan samhällelig ambition i och med att det finns en ockerparagraf. Men den går inte att använda i dag. Det finns en inställning att man inte ska ha oskäligt höga räntor.

Detta är någonting som 14 EU-länder har infört, senast Finland, med övervägande goda resultat. Det finns argumentation emot detta där man menar att det skulle driva upp räntorna, men det finns inga belägg för att det faktiskt sker.

I Finland har det bland annat blivit en sanering och en tydlighet som har lett till att det har blivit färre företag, men det har inte slagit ut hela marknaden för snabbblån. Företagen finns kvar, men sköter sig bättre, så att säga.

Jag vill också påpeka att det är viktigt att man när man ser över och skärper lagstiftningen utgår från vad som är rimligt för den vanliga konsumenten. Det är svårt att sätta sig in i alla villkor, och det är svårt att orientera sig. Jag vill också understryka behovet av en stärkt konsumentundervisning i skolan. Det är mycket av en rättvisefråga att alla får tillgång till ordentlig kunskap redan från början.

Ordföranden: Folkpartiets fråga gällande telefonförsäljning och spärllista går till Svenska Konsumentkreditföretagen och Konsumentverket.

Magnus Sjögren, Svenska Konsumentkreditföretagen: Det är en bra fråga. De exempel som jag tog upp från vårt etiska regelverk är just bara exempel. Hela regelverket ligger ute på Konsumentkreditföretagens sajt. Ett av de åtaganden som alla medlemmar har är att erbjuda just en sådan spärllista. Det ligger också inom ramen för det nära samarbete som man ska ha som kreditgivare särskilt med dem som kontaktar oss och begär att få bli lagda i en spärllista. Den funktionaliteten har vi alltså inom ramen för konsumentkreditföretagen.

Anna Hult, Konsumentverket: Vi ser också att det vore positivt om det skulle finnas någon typ av spärlista och möjlighet för konsumenterna att gemensamt spärra sig hos flera kreditgivare samtidigt.

Samtidigt ser vi att det är en viktig del att det finns så säkra system som möjligt för bolagen. Alla bolag ska till exempel ges möjlighet att använda tjänsten bank-id, som också gör det säkrare för konsumenten. Man kan ha den nedladdad på sin dator eller sin telefon, med de krav på lösenord som det ställer. Det innebär en säkrare möjlighet för konsumenten och även för bolaget att veta att det är rätt person som söker.

Ordföranden: Vi var i utskottet på verksamhetsbesök i förra veckan hos Kronofogdemyndigheten. Då talade vi en del om utsatta grupper, men vi talade inte om äldre låntagare, som nämndes här i dag. Där har det varit en ökning. Min första fråga är därför: Vad beror denna ökning på? Jag riktar den till Kronofogdemyndigheten.

Svenska Konsumentkreditföretagen sa att det inte är alla företag som lämnar över sina uppgifter eller ärenden till Kronofogdemyndigheten. Det vi fick veta när vi var där i förra veckan var att det ser väldigt olika ut när det gäller hur många påminnelser olika företag gör. En del har en påminnelse, och sedan går det vidare till kronofogden, och en del har tre påminnelser. Det gör att konsumenten ibland kan ha lite svårt att veta hur snabbt ett ärende går. För ni någon dialog, eller har ni några riktlinjer för hur ni tycker att företagen där ska agera?

Stefan Berglund, Kronofogdemyndigheten: Första delen av frågan gäller varför det har blivit fler äldre som har kommit in. Om man tittar till exempel på snabblånen har vi väl inte gjort någon egentlig analys av dem. När snabblånen kom var det främst ungdomar som tog dem, och sedan har kanske de äldre så småningom fått upp ögonen för företeelsen. Men vår erfarenhet är som sagt att snabblån är någonting man tar när alla andra vägar är uttömda. Det är liksom det sista när man har nyttjat sitt sociala nätverk. Då kanske man vänder sig gentemot ett snabblån. Men vi vet egentligen inte varför just antalet äldre har ökat. Jag kan nämna att det i alla fall på senare tid tycks ha stabiliserats på en viss nivå, men det är fortfarande för många som kommer in.

När det gäller antal påminnelser, hur många man skickar och så vidare är det i allt väsentligt lagreglerat hur många man får ersättning för. I normalfallet får man ersättning för två betalningspåminnelser. I och med att det är lagreglerat ser vi när vi får en ansökan om betalningsföreläggande till att man inte yrkar mer än vad man får. Det åligger oss som statlig myndighet. Men jag kan inte säga att vi direkt för någon dialog med de stora ingivarna – de som ger in ansökan om betalningsföreläggande just i den här frågan.

Magnus Sjögren, Svenska Konsumentkreditföretagen: På frågan om antalet påminnelser ska kronofogden, återigen enligt det etiska regelverket som jag nämnde tidigare, vara den sista utvägen. Vi har satt en hållregel där: Ingen fordran får gå ut tidigare än efter 60 dagar. Man måste jobba tillsammans med

kunden för att hitta en alternativ lösning, och det är det som är huvudambitionen för alla bolag.

Men återigen: Vi representerar ungefär halva marknaden, och jag kan såklart bara uttala mig för branschföreningens medlemmar.

Eva Sonidsson (S): Jag vill tacka alla för genomgången i dag av detta. Det är bra att få en liten uppdatering av vad som har hänt under de år som har gått. Jag vill också tacka ministern, som tar frågan på allvar, verkligen lyfter den och vill göra någonting åt det problem som finns.

Jag blev i förra veckan uppringd av en man som var väldigt upprörd. Han hade två synpunkter. Han tyckte för det första att vi skulle stoppa alla dessa sms-lån och snabb lån. De skulle över huvud taget förbjudas, tyckte han, och han var väldigt irriterad och arg över detta. För det andra ifrågasatte han varför man inte använder sig av den ockerlagstiftning som ändå finns och som tydligen är väldigt uddlös, som vi har fått höra i dag också.

Det finns ett fall från 1995, när man ansåg att 132 procent var ocker. Nu är det i vissa snabblåneföretag en ränta på 500 procent, och ändå finns inget åtal om ocker. Jag funderar på vad det är i lagstiftningen som man behöver förändra och tydliggöra för att den ska kunna användas, om nu de höga räntor finns som florerar ute i informationen.

Mats Green (M): Fru ordförande! Frågan om krediter och överskudsättning är ganska komplicerad. Det finns givetvis ganska många legitimerade intressen att värna och att upprätthålla en balans emellan. Vi har det senaste året stärkt konsumentskyddet ganska avsevärt. Det är glädjande att vi i dag är fortsatt överens om att det måste fortsätta att förstärkas.

Men samtidigt, återigen, handlar det om balansen mellan olika intressen. Det är klart att en viktig aspekt på frågan trots allt också är borgenärens möjlighet att få betalt. Men sedan kan jag ändå känna att under debatten och diskussionen här i dag kanske fokus på det egenansvar som finns har kommit bort något. Jag noterar att ingen egentligen tar upp detta. Ett antal har tagit upp vikten av konsumentutbildning och diskussion om detta vad gäller unga för att stärka dem i deras möjligheter att ta sitt egenansvar, så att säga. Vi har ett antal aktörer som kanske har ett mer övergripande utbildnings- och kunskapsuppdrag.

Jag tror att det var konsumentföreningen som tidigare nämnde att detta också är en rättvisefråga. Dels har man en möjlighet att lyfta kunskapsnivån hos våra unga rent generellt, dels, och framför allt, kan man överbrygga en del av de svårigheter där man kanske inte har fått med sig så mycket kunskaper om hushållsekonomi och privatekonomi som andra har.

Min fråga riktar sig framför allt till Konsumentverket och Kronofogdemyndigheten. Hur ser man på de möjligheter och det arbete som bedrivs i dag när det gäller konsumentutbildning i skolan? Och framför allt: Vad är det som borde finnas och göras mer i det avseendet?

Mikael Eskilandersson (SD): Fru ordförande! Jag vill ställa min fråga till finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund. Per var mycket konkret

tidigare om vilka åtgärder som skulle kunna komma i fråga när det gäller räntetak, kostnadstak och så vidare. Det handlar egentligen om att begränsa skadorna av redan tagna dåliga krediter.

Någoting som jag saknade var däremot konkreta insatser mot den aggressiva marknadsföring som leder till dessa snabbblån och krediter. Jag undrar om man skulle kunna få någoting mer konkret när det gäller att se över regelverken från Per Bolund.

Gunnar Larsson, Konsumentverket: Den första frågan handlade om ockerparagrafen. Jag vill bara påminna om det som jag har sagt i utskottet ett antal gånger: Vi har gjort polisanmälningar från Konsumentverket när det gäller 75 000 procents ränta, vilket inte togs upp av åklagaren och polisen. Frågan ligger på den myndigheten och Justitiedepartementet att ta i. För mig är det som gammal domare obegripligt att man inte driver dessa mål i domstol.

När det gäller frågan från Mats angående balansen håller jag fullständigt med honom när han lyfter fram behovet av att enskilda individer ska ta sitt eget ansvar. Men det förutsätter, precis som Mats själv antyder, att man har kunskap om detta. Är det någon marknad där konsumenterna är i underläge är det på den finansiella marknaden, speciellt om man är en ungdom. Vi, kronofogden och Finansinspektionen vill nog hävda att tack vare de relativt begränsade insatser vi har gjort de senaste fyra fem åren för att höja folkbildningen bland unga tror vi att detta är ett av svaren till att det är färre som tar snabbblån bland de unga i dag.

Jag tror alltså att vi har gjort en viss liten insats där, och vi gör mycket tillsammans i de tre myndigheter jag nu räknade upp. Vi är bland annat ute i skolor och har olika kampanjer och informationsmöten just för att höja kunskapen hos ungdomar. Även om det inte har sagts tidigare, Mats, tror jag att vi myndigheter som jobbar med dessa frågor är otroligt överens om vikten av att höja kunskapsnivån.

Det är inte lätt att vara konsument på den finansiella marknaden. Våra ungdomar ställs inför otroligt många val. Jag brukar skoja och säga att man nu också ska bestämma var pensionen ska placeras. Det handlar inte bara om vilket ålderdomshem mor ska vara på eller vilka skolor barnen ska gå i utan till och med hur pensionen ska vara placerad i framtiden. Det är jättesvårt för ungdomarna på den här marknaden. Jag välkomnar fler insatser från politikerna och bidrag för att höja kunskapen bland unga.

Jan Bertoft, Sveriges Konsumenter: När det gäller konsumentundervisningen i skolan, både grundskolan och gymnasieskolan, är hem- och konsumentkunskap i dag grundskolans minsta ämne – 2 procent av undervisningstiden. Det är ungefär 117 timmar i år. Med tanke på att det är betydligt mer komplext att vara konsument i dag – man ska lära sig om hållbar utveckling och så vidare – är det helt otillräckligt.

Man ska komma ihåg när det gäller konsumentundervisning i skolan och detta att försöka få en bra start att det är en långsiktig satsning. Det finns ett långsiktigt spår och ett kortsiktigt spår, och vi ser att det behöver satsas på mer

kunskap för konsumenten. Det är precis som Gunnar säger: Det är nästan ett heltidsjobb att vara konsument. Man är i kraftigt underläge, inte minst på den här marknaden. Men det behövs också rejäla kortsiktiga satsningar, skärpt lagstiftning och ökat stöd.

Stefan Berglund, Kronofogdemyndigheten: När det gäller ockerlagstiftningen tittade vi på Kronofogdemyndigheten på den för ett par år sedan för att se om den möjligtvis skulle kunna tillämpas här mot höga räntor. Men just på grund av att det är en gammal lagstiftning och att den är otydlig landade vi i att vi inte kunde tillämpa den på ett antal ansökningar om betalningsförelägganden där det var höga ränteyrkanden.

Richard Gabler, Svenska Konsumentkreditföretagen: Jag tänkte också nämna ockerlagstiftningen och höga räntor. I den allmänna debatten blandas ofta den effektiva räntan ihop med den faktiska räntan. När vi tittar på de exempel som lades fram här handlade de om den effektiva räntan, som var 575 procent. Det är viktigt att framföra att det inte är någon som betalar 575 procent i ränta. Det man betalar i ränta motsvarar det belopp man faktiskt betalar, och det var 345 kronor på 2 000 kronor. Det är ungefär 15 procent i ränta som man betalar, visserligen på en månad, men det är det som är räntekostnaden. Den effektiva räntan är ett jämförelsetal.

Det är också detta som troligtvis är den starkaste anledningen till att man inte har fört upp det i någon ockerrättegång eller liknande. När man väl tittar på detta och sätter sig in i det ser man att det är jättestor skillnad mellan effektiv ränta och faktisk ränta.

Anna Hedborg, Utredningen om överskuldssättning: Vad gäller ockerlagstiftningen lär det vara på det sättet att det inte är någon åklagare som på många år har tyckt att det har varit lönt att försöka. Man måste gå in och göra förändringar i lagstiftningen. Vi hade i vårt betänkande med ett förslag till förändring som jag inte åtar mig att på snabbspår berätta om, men det var i alla fall en juristprofessor inblandad. Jag hoppas att det skulle kunna vara ett förslag att fundera över.

Framför allt tror jag inte att man ska förvänta sig att ockerlagstiftningen egentligen plötsligt skulle börja fungera. Den har inte gjort det på många år. Man måste nog göra någon form av ändring av regelverket i så fall. Ocker är ett välbekant ord, men det har alltså inte utdömts straff för ocker på många tiotals år i Sverige.

Richard Gabler, Svenska Konsumentkreditföretagen: Jag har ett litet tillägg till det som är nämnt tidigare. Det är inte riktigt ocker det handlar om, utan det handlar om huruvida man ska tillåtas att låna lägre belopp på kort tid. Som vi såg på det exempel som lades fram kostar det lika mycket att köpa en tandborste om man lägger upp en avbetalning på tolv månader som om man väljer att betala tillbaka den nästa månad. Det är egentligen det frågan handlar om, och det är det man ska lagstifta mot i så fall: Det ska vara förbjudet att låna pengar under en kort tid.

Faktum är att det kostar lika mycket för ett medlemsföretag hos oss att lägga upp lånet och låna ut pengar under en månad som det kostar en bank att lägga upp lånet och låna ut pengarna över tolv månader. Visst finns det en liten ränteskillnad där, men en stor del av kostnaden är arbetet för att lägga upp lånet och att administrera it-system och personal. Frågan går tillbaka till detta: Ska det vara förbjudet att låna pengar under en kort tid?

Malin Omberg, Finansinspektionen: Det gäller frågan om utbildning och balansen mellan företag och konsumenter. Vi har båda dessa uppdrag på Finansinspektionen. Detta är någonting som vi ägnar en hel del tid åt att fundera på. Vad kan man egentligen åstadkomma med utbildning? Jag delar synen att detta är oerhört viktigt, kanske framför allt för att få en grundläggande nivå för att ens kunna förstå marknaden.

Det kommer fortfarande att vara så att konsumenten alltid är i ett informationsunderläge och har en svårighet gentemot företagen att komma upp på samma nivå. Det finns helt klart anledning att se över och stärka konsumenten även på annat sätt, som jag ser det. När vi tittar på vad konsumenter egentligen klarar av och behärskar i de här termerna ser vi att enkel procenträkning kan vara väldigt svårt. Då kan man förstå att i kontakt med företag på den finansiella marknaden behöver man ha mer än så för att uppnå ett gott konsumentskydd.

När vi tittar på de här företagen ser vi att de dessutom kanske delvis vänder sig till svagare grupper. Behovet av andra åtgärder är stort, tycker jag.

Statsrådet Per Bolund: Jag tänkte återkomma till frågan från Sverigedemokraterna. Jag uppskattar frågan, och jag tycker att förebyggande åtgärder är viktiga. Jag delar inte riktigt bedömningen att jag inte skulle ha ägnat mig åt frågan; jag har ägnat mig ganska mycket åt den. Men jag ska repetera några av de åtgärder som jag ser som väldigt viktiga.

Utbildning har nämnts här. Det var också någonting som jag nämnde att vi gärna går vidare med. Vi ska försöka se till så att kunskaperna om skuldsättning och de risker som finns med det ökar.

Jag nämnde också att vi ämnar ge Konsumentombudsmannen nya och skarpare verktyg så att man kan gå direkt på aktörer som ägnar sig åt marknadsföring som inte håller måttet och som medför risker för konsumenterna.

Vi kommer också att lansera en ny tjänst under våren som Konsumentverket håller i och som heter Hallå konsument. Den är en väg in för alla som har konsumentrelaterade frågeställningar. Det ger också en möjlighet för människor som är på väg in i eller riskerar att hamna i skuldproblematik så att de kan få hjälp snabbt. Jag tror att det kan vara en viktig kanal för att arbeta just förebyggande.

Några av de åtgärder som nämdes av frågeställaren själv, till exempel ränta, har en förebyggande karaktär. De hindrar att nya människor hamnar i skuldsättning om regelverken skulle ändras.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga att kommunernas budget- och skuldrådgivning är en viktig instans. I begreppet ingår både budgetrådgivning och

skuldrådgivning. Budgetrådgivningen är just en förebyggande insats. Så fort man börjar känna att man inte har kontroll över sin ekonomi kan man gå dit och få hjälp med att strukturera sin ekonomi och få en planering för hur man klarar av inkomster och utgifter och får dem att matcha varandra. Jag hoppas att fler som känner att de är oroliga över sin ekonomi använder sig av denna möjlighet just för att förebygga att hamna i värre problem.

Jag tror att vi måste jobba väldigt brett, men jag skulle vilja säga att förebyggande åtgärder är de mest väsentliga. Det är vid dem regeringen kommer att lägga stor vikt.

Vice ordförande Johan Löfstrand: Jag vill börja med att tacka alla medverkande här i dag. Det har varit en intressant förmiddag. Vi ser att samhället förändras snabbt på detta område. Vi ser snabba samhällsförändringar, och därför är det viktigt att politiken och lagstiftningen hänger med. Därför är det också oerhört viktigt att vi får en god genomlysning av problembilden, och jag tror att ledamöterna från utskottet känner att vi har fått just detta. Vi är glada över att statsrådet ville medverka under hela utfrågningen och att vi även fick en tydlig vägledning till vad som kommer att hända på området framgent.

Jag vill avsluta med att säga att utfrågningen har tagits upp stenografiskt och kommer att publiceras i civilutskottets betänkande nr 11, Konsumenträtt och överskultsättning. Den har också spelats in och kommer att finnas att se i efterhand på riksdagens webbplats.

Bilder från den offentliga utfrågningen

Marknadsföring av kredit

"köp nu betala till midsommar"

"...betala när det passar dig"

"Gör ett fynd idag, betala den 30/4"

"0 kr ränta och avgift"

"10 månader räntefritt, helt utan avgifter!!"

"upp till 60 månader delbetalning"

"Du är bara ett klick ifrån att kunna köpa det du drömmer om..."

Sid. 2 2015-03-31

Konsument
verket · KO

Marknadsföring på faktura

Exempel 1: Marknadsföring på fakturan

- Fakturan är en pågående räntefri delbetalning

• PROBLEM:

- Konsumenten har ingått avtal om räntefri delbetalning 12 mån. Kreditgivaren erbjuder ändå konsumenten att ingå ett nytt och dyrare avtal
- Om konsumenten betalar det fetslätta lägsta beloppet som framhävs bryts det ingångna räntefria avtalet och det blir istället en kredit med ränta

Exempel 2: Marknadsföring av delbetalning på fakturan

• PROBLEM:

- Konsumenten har aktivt valt faktura/valt bort delbetalning men erbjuds ändå att delbetala när fakturan kommer
- Här görs ingen kreditprövning

Sid. 3 2015-03-31

Konsument
verket • KO

Marknadsföringens utformning

- Återhållsamt och måttfullt

- "Kravet på god sed får anses innefatta att näringsidkaren är skyldig att iaktta viss återhållsamhet och måttfullhet i sin marknadsföring" (Prop. 1991/92:63, till 1992 års konsumentkreditlag)

- "Vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter ska särskild måttfullhet iakttas. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol" (Alkohollagen 7 kap 1§)

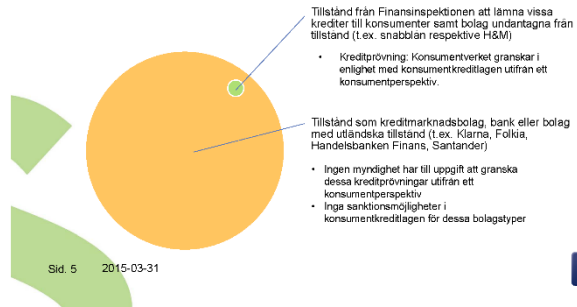
- Marknadsföring kan inte läkas av en kreditprövning

Sid. 4 2015-03-31

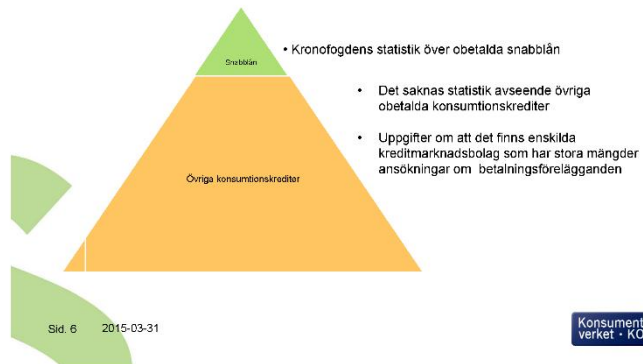
Konsument
verket • KO

Kreditprövning – bedöma konsumentens återbetalningsförmåga

Konsumentkreditmarknaden

Saknas relevant statistik

Konsumentverkets förslag

- "återhållsamt och måttfullt" – införs i konsumentkreditlagen
- Bättre statistik
- Skärpt tillsyn av kreditprovning för alla konsumentkrediter

Sld. 7 2015-03-31

Konsument
verket · KO

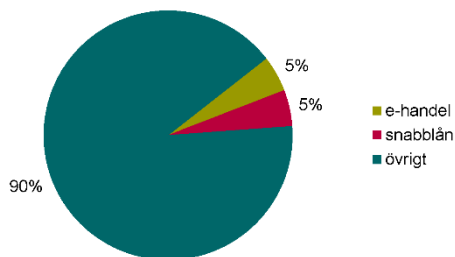
Lena Bäcker
Verksamhetschef
Kronofogdemyndigheten

Kronofogdens roll

- Den som har pengar att fordra ska få hjälp att driva in dem.
- Den som har en skuld att betala ska få stöd och vägledning för att reda ut sin situation.
- En pådrivande kraft för att motverka överskuldsättning.

 Kronofogden

E-handel och snabblån utgör en liten men växande andel

Antal inkomna betalningsförelägganden till Kronofogden var totalt knappt 1,2 miljoner 2014.

 Kronofogden

Antal betalningsföreläggande e-handel och snabbblån

 Kronofogden

Vilka risker och brister ser Kronofogden?

- Bristande och otydlig information om:
 - Förfallodatum (när ska jag betala?)
 - Total kreditkostnad (hur mycket ska jag betala?)
- Små skulder blir snabbt dyra.
(hur påverkar krediten min totala ekonomi?)
- Bristande dialog mellan säljare/kreditgivare och kund.
- Tecken på bristande kreditbedömning.

 Kronofogden

Är konsumenten tillräckligt skyddad?

- Snabblån och e-handel på kredit ofta sista vägen ut för redan skuldsatta personer, vilket ökar behovet av skydd.
- Effekten av nyligen genomförda lagändringar inte kända än.
- Ett rättestak för konsumentkrediter kan övervägas.
- Tydlig information och kunskap hos konsumenten är minst lika viktigt.

 Kronofogden

 Kronofogden

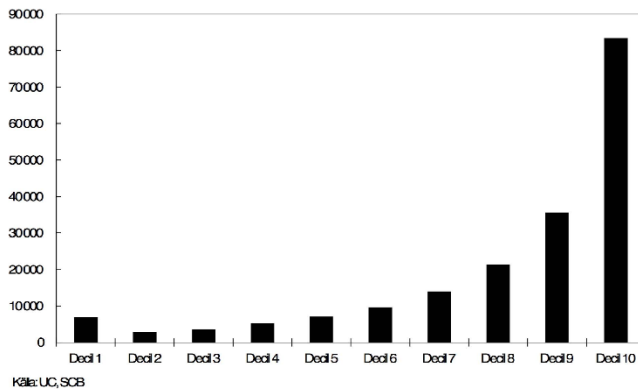
Telefon 0771-73 73 00 - www.kronofogden.se

RD 19 februari 2015

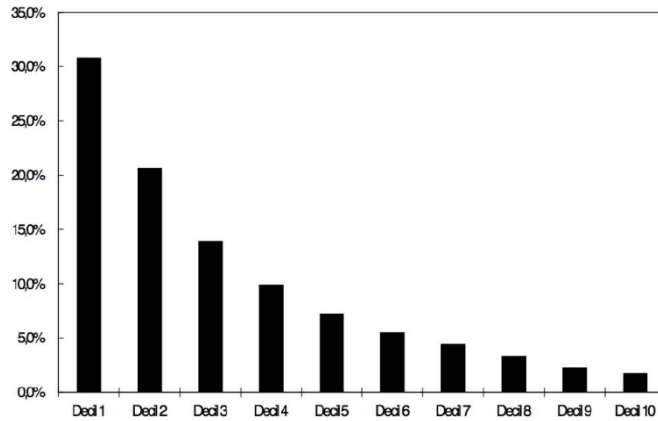
Anna Hedborg

Antalet höglånetagare per inkomstdecil

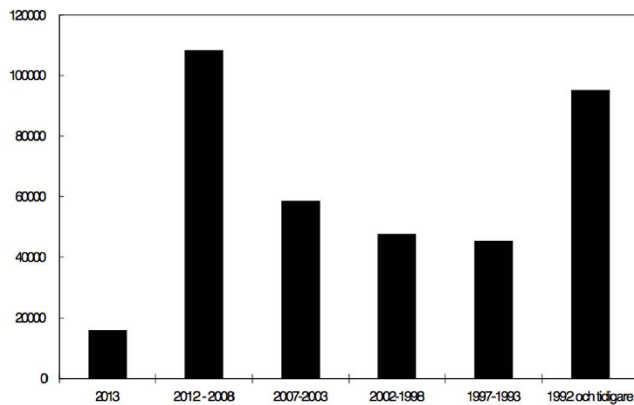
Antal personer med lån > 1,8 mnkr (UC + CSN), per ke

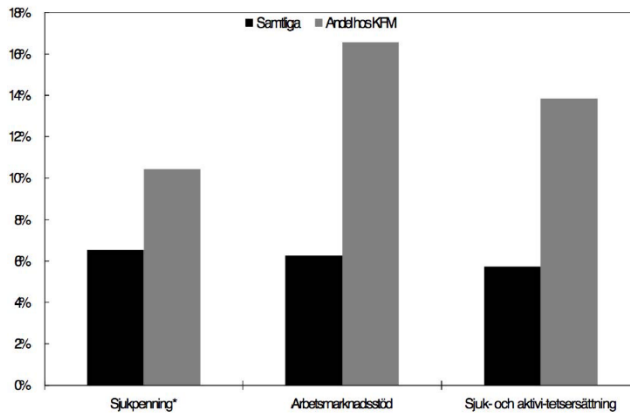
Överrepresentation av låginkomsttagare

Antal skuldsatta per registreringsperiod

Överrepresentation av arbetslösa och sjuka

SVENSK
HANDEL

Konsumtion på kredit -

Är konsumenten tillräckligt skyddad?

Civilutskottet den 19 februari 2015

Svensk Handel

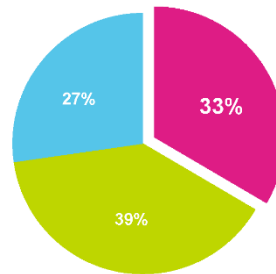
Har 12 000 medlemsföretag
med 23 000 arbetsplatser där
300 000 människor är
verksamma

Var tredje krona av hushållens konsumtion hamnar i detaljhandeln...

2014 handlade svenska hushåll
för **668 miljarder kronor**
i detaljhandeln...

... cirka **60 000 kronor**
i detaljhandeln per person och år

- Detaljhandelsvaror (exkl. restauranger)
- Övrig konsumtion (transporter, kommunikation, fritid, sjukvård, m.m)
- Bostad, elektricitet, gas och uppvärmning

Omfattningen av konsumtion på kredit?

SVENSK
HANDEL

- Komlicerad bild
 - Kontokrediter och kreditkort
 - Fakturaköp
 - Bostadslån

E-handels framväxt

SVENSK
HANDEL

- Prognos för 2014: 42,5 mrd kr i omsättning (tillväxt 15 %)

- Motsvarar ca 6 % av detaljhandeln – samma siffra som postorderhandeln när den var som störst

Konsumentens makt

- Sociala medier
- Global konkurrens
- Attraktivt erbjudande och tydliga villkor

Problem?

- Kreditprövningar
 - Otydlighet
 - Olika tillsynssystem för olika aktörer

Problem?

- Otydliga villkor och aggressiv marknadsföring
 - Tillräckligt regelverk
 - Konkurrensen

Vad görs?

- Samverkan mot onödig skuldsättning
- Projekt med Kronofogdemyndigheten och Svensk Digital Handel
- Självreglering
- Text Trygg e-handel

Behövs starkare regelverk?

- Behovet av ett gemensamt europeiskt regelverk
- Click n' go-generationen och informationsplikterna

Tack för ordet!

Bengt Nilervall
Betalansvarig
Bengt.Nilervall@svenskhandel.se
010-47 18 544, 073-80 18 544

Anna-Karin Smedberg Strömqvist
Digitalisering, e-handel och konsumentfrågor
Anna-Karin.Smedberg@svenskhandel.se
010-47 18 643, 070-347 25 99

SVENSKA KONSUMENTKREDITFÖRETAGEN E.F.

Magnus Sjögren, ordförande
Richard Gabler, styrelsemedlem

1

S.K.E.F.

- Branschförening bildad 2013
- Omfattar lån upp till 15.000 kronor / 12 månader
- 8 medlemmar – ca 50-60 procent av marknaden
- S.K.E.F. har som övergripande mål att verka för en sund och seriös konsumentkreditgivning

2

- **Eget etiskt regelverk**
 - Mycket restriktiv kreditgivning till unga vuxna (18-25 år)
 - Ingen utbetalning kl. 23.00 - 07.00
 - Individuella avbetalningsplaner
 - Personlig service/rådgivning vardagar kl. 09.00-16.00

- **Oberoende reklamationsnämnd**
 - En skiljedomsadvokat (Ordförande)
 - En docent inom CSR (Corporate Social Responsibility)
 - S.K.E.F:s kanslichef (juridisk konsult, föredragande)

3

Statistik S.K.E.F. 2014

- Medelinkomst: ca 268 TKR (ca. 22 500 kr/mån)
- Medelålder: 35-40 år
- Män: 53,2%
- Kvinnor: 46,8%
- Snittlån: 2850 kronor*

- Avslag, nya ansökningar (18-25 år): upp till 9/10**
- Avslag, nya ansökningar (26-65+): 7/10**

* Utlåning 2013

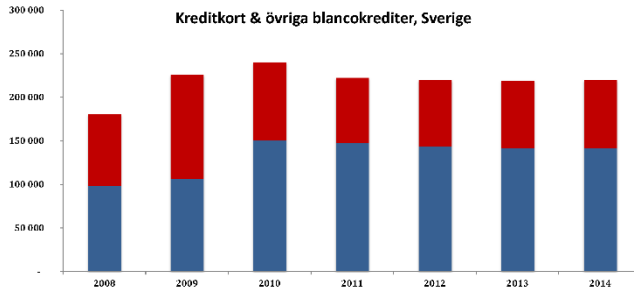
** Preliminär information 2014

4

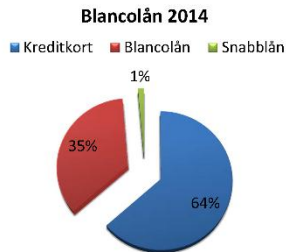
Hur mycket lånar svensken utan säkerhet?

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Kreditkort	98 681	166 545	150 168	147 874	143 554	142 000	141 574
Övriga blancorelater	98 650	139 349	111 318	97 874	102 306	105 854	109 074
TOTAL	197 331	244 893	261 486	245 749	245 859	247 854	250 648

Källa: Euromonitor International Januari 2014
Enhet: MSEK

Hur stor del av Sveriges blancolånggivning utgör snabblånen?

Uppgifter som inhämtas vid kreditprövning inom S.K.E.F.:Kreditupplysning som bl.a. ger information om:

- Deklarerad inkomst
- Skulder hos kronofogden
- Betalningsanmärkningar

Uppgifter från kunden:

- Personnummer
- Inkomst
- Utgifter (inklusive ev. försörjningsansvar för barn)
- Boendekostnad

Kompletteringar från kunden:

- Lönebesked
- Kontobevis
- Kopia på legitimation

Ett riktigt exempel Eltandborste från en av Sveriges största hemelektronikbutiker - 1 290 SEK

1. Medlem S.K.E.F. - 2 000 kr i 30 dgr – total kostnad 345 kr - effektiv ränta 575%
2. Lån bank – 1 290 kr i 360 dgr – total kostnad 348 kr - effektiv ränta 57,91%
3. Lån bank – 1 290 kr i 3 år – total kostnad 1237 kr - effektiv ränta 66,5%

Vilken kreditprövning gjorde banken?Kreditupplysning som bl.a. ger information om:

Deklarerad inkomst
 Skulder hos kronofogden
 Betalningsanmärkningar

Uppgifter från kunden:

Personnummer
~~Inkomst~~
 Utgifter (inklusive ev. försörjningsansvar för barn)
 Boendekostnader

Kompletteringar från kunden:

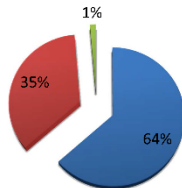
Lönebesked
 Kontobevis
 Kopia på legitimation

Konsumtion på kredit – är konsumenten tillräckligt skyddad?

S.K.E.F. välkomnar en översyn av all konsumentkreditgivning i Sverige

Blancolån 2014

■ Kreditkort ■ Blancolån ■ Snabb lån

TACK!

Konsumtion på kredit – är konsumenten tillräckligt skyddad?

Budget- och skuldrådgivarnas perspektiv

BUS-föreningen

- Bildades juni 1995
- För kommunala budget- och skuldrådgivare
- Stärka och tydliggöra yrkesrollen
- Kompetensutveckling

Samhällsutveckling

- Förr: spara först, konsumera sen
- Nu: låna nu, konsumera nu, betala sen... och sen... och sen
- Snabb utveckling
- Stor tillgänglighet

Lån upp till 25 000 kr trots betalningsanmärkningar

Nya kunder lånar räntefritt upp till 4000 kr!

- Lånetid 30 dagar
- Gratis ansökan

Ansök >

*Exempelinformation: Låna 2000 kr utan räntekomnader i 30 dagar, du betalar tillbaka 2200kr varav avgifter 200kr med den effektiva räntan 218,87%.

Ansök direkt

<http://www.carfbuddy.se>

www.busforeningen.se

Utfrågning Civiltuskollet februari 2015

Motkrafter behövs!

- Ekonomi i balans
- Ekonomisk fortbildning
- God, återhållsam och sund kreditgivning

www.busforeningen.se

Utfrågning Civiltuskollet februari 2015

”Många bäckar små...”

Exempel ur verkligheten

- 1 person
- 359 137 kr blancolån
- Sjukersättning, netto ut 10 400 kr/månad
- 36 st skulder, fördelat på 33 fordringsägare
- Tagga under en period om 12 månader
- Räntekostnader 5 650 kr/månad
- Betalningsutrymme enligt Kronofogden 1 740 kr/månad

Anförande Civilutskottet 19 feb

**Konsument - och
finansmarknadsminister
Per Bolund**

Vad har gjorts?

- **Strängare regler och sanktionsmöjligheter gällande kreditprövning samt tillståndskrav på plats**
- **Aktiv tillsyn och förebyggande arbete är fortsatt prioriterat**

Strategi mot överskuldsättning

Förebyggande, stödjande och rehabiliterande insatser

- **Effektivare sanktionsmöjligheter för KO (marknadsföring och avtalsvillkor)**
- **Utredning för en mer ansvarsfull marknad för konsumentkrediter**
- **Kartläggning av budget- och skuldrådgivarna**
- **Samverkan kring skulder till det allmänna**
- **Skarpa förslag för bättre skuldsanering**

Tack!

Finansdepartementet

